

Ilinniartitsisoq

IMAK - Grønlands lærerforening

September '16

- 3 Suummita IMAK-imi siulittaasunngornerup kingorna misigivakka
- 4 Hvad har jeg mon oplevet siden jeg blev formand for IMAK
- 5 Da Nuuk er et samlingssted, skal der igen bygges en ny skole
- 6 Nuuk nuttarfiummat atuarfiliortoqaqqilerpoq
- 8 Massiv kritik af læreruddannelsen
- 10 Ilinniartitsisunngorniartarneq pillugu isornartorsiuteqangaat-siarneq
- 12 Nu strammer vi op
- 14 Sukaterilerpugut
- 16 Inuusuttut ilaat karakteereqanngillat!
- 18 Unge mennesker uden folkeskolens afgangskarakterer!
- 20 Politikeri: - Meeqqat anersaakkut kulturikkullu ineriartorlik!
- 22 Politiker: - Udvikling af det åndelige og kulturelle for børn!
- 24 Kærlighed er også at sætte grænser!
- 26 Asanninneq aamma killiliineruvoq!
- 28 Politianmeldelse af voldelige elever – hvornår og hvordan
- 30 Atuartut nakuuserniartartut pillugit politiinut nalunaaruteqar-tarneq - qaqugu qanorlu
- 32 Tre-tabellen på boksebold
- 33 Arsaq, tilluuttartup sungiusaataa, atorlugu 3-tabel'erneq
- 34 Bevægelse i folkeskolen
- 36 Meeqqat atuarfiani aalaneq
- 38 Her bevæger de sig
- 39 Uani aalapput
- 40 Idrætten savner piger
- 41 Timisortarneq niviarsiaqqanik amigaateqarpoq
- 43 Læsevanskeligheder
- 45 Atuarniarnermik ajornartorsiutaasartut
- 48 SIDEN SIDST
- 50 KINGULLERMIT

Ilinniartitsisoq

Udgivet af IMAK

Ansvarshavende redaktør:
Karl Frederik Danielsen

Redaktion:
imak@imak.gl

Justus Kaspersen – Ilulissat
namibia@greenet.gl
Tlf. 542263

Layout:
Jan Ellesgaard

Forside:
Karline Platou

Bagside:
Jan Ellesgaard

Oplag:
1.250 stk.

Tryk:
TOPTRYK, Gråsten

Deadline næste nummer:
1. November 2016

IMAK

Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Tlf. 32 25 50
Fax 32 50 61
Email: imak@imak.gl

Siulittarsoq/Formand

Karl Frederik Danielsen
Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Arb. 32 25 50
Mobil 54 33 39

Email: kfd@imak.gl

Suummita IMAK-imi siulittaasunngornerup kingorna misigivakka

Karl Frederik Danielsen, Siulittarsoq

Tassa ukiup affaa qaangiutereerpoq, februarip 18.-niani IMAK-p Siulittaasutat qinigaanerma kingorna. IMAK-imi siulittaasunngornerma kingorna Nanortalim-miik Nuummut nuuttussanngorpunga. Timmisartumik kujataaniik avannamut nuukkiartorninni suliassat uannut nutaarluinnaat sularisussanngorlugit taamanikkut eqqarsaaterpassuit eqqarsaatersuutigaakka.

Eqqarsaatit makkua soorlu eqqarsaasersuutigaakka nuukkiartorninni, soorlu: Atuarfimmip pisortaaffinniik IMAK-imi siulittaasunngorninni suummita unammillernarnerpaas-sappat, qanormita illilunga qineqqusaarutiginiikuusakka piviusunngortikkiartuaassuakka il.il. Nuummut tikikkatta IMAK-ip ineqarfiutaani inissikkallarpugut, sunaaffa qaammatini sisamangajanni tulliuuttuni najugaqarfissarput.

Piffissaq maannamut sukkaqaaq, IMAK-imi siulittaasutut tassa qaammatit tallimannngoreekatapput. Qaammatini kingullerni tallimanimita sulersimavunga : Ulluinnarni suliassat assigiinngittorpassuit nuna tamakkerlugu ullormut 20-it 40-llu akornanniittut allaffeqarfit-sinnu takkuttarput.

Sulininnut atatillugu angalallunga suliaq siulleq tassavoq Islandimut angalaneq. 1.-2. juuni Nunat Avannarlerni Ilinniartitsisut Kattuffiisa suleqatigiiffiannut atatillugu ataatsimeeqataallunga. Nunat avannarlerni Finlandimiit, Sverigemiit, Norgemiit, DK-miit, savalimmiuniit, Islandmiit Kalaallit Nunaanniillu kattuffinniit peqataasoqarpoq.

Islandimeereernerma kingorna ulluni 12-ni Qallunaat Nunaaniippunga, uani peqataaffigaara ukiup ataatsip ingerlanerani "pisortatut pikkorissarneq" peqataaffigalugu, tassa Dk-mi illoqarfinni assigiinngittuni DLF-mi immikkoortortaqaarfinni uattut siulittaasunngorlaa allat nutaat 15-nit peqatigalugit "formand"-ninngorlaanut / siulittaasunngorlaanut pikkorissarneq DLF-mit aqqis-suunneqartoq peqataaffigaara. Pikkorissarneq una suli 2017-p tungaanut ingerlatissavara, suli pingasoriarlunga 2017 maj-ip tungaanut Danmarkiliaqqissaanga. Danmarkimiinnera iluatsillugu DLF-p siulittaasua Anders Bondo Christensen, DLF-mi siulittaasup tullia Dorte Lange taakkualu atorfilittat naapippavut, kingorna Tjenestemændenes Læneforeningermiut taavalu Lærernes Pensionermiut ulluni taakkunani aamma naapitatta ilagaat.

Suliat ilagisimavaat aamma suleqatigisartakkat maani Nuukmimi IMAK-imit ilisarinerulerniarlugit naapiortorlugit ingerlappara. Soorlu Inatsisartuni Kultureqarnermut Atu-artitaanermut Ilageeqarnermullu ataatsimiitsitaliaani ilaasortat, Kultureqarnermut Atuartitaanermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq Nivi Olsen taassumalu atorfilittat, isumaqatigiinniartarfirmi atorfilittat arlallit il.il. Uannut nutaarluinnaq tassavoq tusagassiutilerineq, IMAK-imi siulittaasunngorama tusagassiutitigut saqqumilaarneq ingerlatilernikuuara. IMAK-ip bestyrelsea qaammatit tamaasa ataatsimiit-tarpoq, ukiumut sisamariarluni ataatsimoorluni IMAK-ip bestyrelsea naapittarput, qaammatit sinnerini telefon-ikkut ataatsimiittarlutik.

Bestyrelsemi ataatsimoorluni naapinneq siulleq uannut aprilip 14.-niani aamma 15.-niani pivoq. NPK, PPK, ASG, AK IMAK-ilu kattuffiit ataatsimut suleqatigiit naapeqatigiittarnerat qaammatit tamaasa pisartoq ingerlanneqarpoq.

Suliassarpassuit siumugaaq piareersarneqartarput, angalanissap tullia uani qaammammi DLF-p ataatsimeersuanissaanut IMAK-imiit peqataasussaavugut, marluulluta uanga IMAK-imi siulittaasut Marie Sara Larsen IMAK-ip Siulittaasuata tulliatut angalaqataassaaq.

Ukiup tullia ulapiffiugaatsiartussaq aamma nalujunnaareerparput, tassa sulisut sinniisaannik qinigaaffik 1.august 2017-miit -31.juli 2019-p tungaanut upernaakkut qinersisoqartussavoq, tamakkulu qinigaasut kursusertinneqartussaaallutik. Tamanna iluatsillugu IMAK-ip Sinniisoqarfia piffissami tamatumani atuuttussamik nutaamik qinersineq aamma ingerlanneqassaaq. Sinniisoqarfimmik qinersinerup kingorna Ilulissani ataatsimeersuarneq ingerlanneqassaaq ulluni 12.-15 nov. ataatsimeersuarnermi IMAK-p formandianik nutaamik qinersineq 1. jan.2018 - 31.dec. 2022 tungaanut atuuttussamik pissaaq, tamatumalu saniatigut Sinniisoqarfik isumaqatigiinniarnissani 2018-mi pisussami isumaqatigiinniutiginarlugit piumasaqaatissanik isumaqatigiissusiussaaq.

Ilulissani ataatsimeersuarnerup kinguninngua IMAK bestyrelseanik aamma nutaamik qinersisoqassaaq 1. jan.2018 - 31.dec. 2022 tungaanut atuuttussamik. IMAK-imi Siulittaasutut sulinera nuannareqaara, upperaara suliassat assoroornartut anigorniarsarinerini ataatsimoorutta angusaqarluarnerussalluta, nukittunerussallutalu.

Hvad har jeg mon oplevet siden jeg blev formand for IMAK

Karl Frederik Danielsen, Formand

Nu er der allerede gået et halvt år, siden jeg blev valgt som formand for IMAK d.18.februar. Efter jeg blev valgt som formand, skulle jeg flytte til Nuuk. Jeg tænkte hele tiden under flyveturen fra Nanortalik til Nuuk på de nye udfordringer, der venter mig som formand.

Jeg tænkte især over, om jeg kan realisere mit valgoplæg, hvad er det for nogle udfordringer jeg skal få fremover, mon der er en stor forskel fra mit nuværende arbejdsområde som skoleinspektør m.m. Da vi kom til Nuuk blev vi indlogeret i IMAKs indkvartering, hvor vi skulle bo vakant i 4 måneder, viser det sig senere.

Det er som om tiden flyver af sted, jeg har nu allerede været formand for IMAK i 5 måneder. Hvad har jeg så lavet i løbet af det sidste 5 måneder indtil videre:

Vores daglige arbejdsopgaver i IMAK ligger normalt mellem 20 til 40 sager.

Min første arbejdsopgave andet sted end Nuuk blev Island, hvor jeg var til Styrelsesmøde i NLS Nordiske Lærerorganisationers Samråd. Finland, Sverige, Norge, Danmark, Færøerne, Island og Grønland var repræsenteret

Efter turen til Island tog jeg til Danmark for at være med på Formandsskolen, det er en lederuddannelse for nye kredsformænd. Der er 15 andre nye kredsformænd, som også er med til uddannelsen. Denne uddannelse er fordelt over 4 internater og opgaver mellem disse og slutter maj 2017.

Mens jeg var i Danmark, holdt vi forskellige møder med samarbejdspartnere, såsom repræsentanter fra Tjenestemændenes Låneforening, Lærernes Pension samt DLFs formand Anders Bonde Christensen og DLFs næstformand Dorte Lange samt deres embedsfolk. Jeg har også mødt en del med andre samarbejdspartnere som IMAK løbende holder møder med, f.eks. Inatsisartuts udvalg for Kultur, Uddannelse og Kirke, Naalakkersuisoq for Uddannelse Nivi Olsen samt hendes embedsmænd, flere medarbejdere i overenskomstafdelingen m.fl.

Noget helt nyt for mig som person er dog, at have mediernes bevågenhed og at være fremme i medierne. Bestyrelsen for IMAK holder møde hver måned, 4 gange årligt bliver der holdt fysiske møder, mens resten af møderne holdes som telefonmøder. Mit første fysiske møde med bestyrelsen blev holdt i Nuuk i dagene 14. & 15.april. Vi har samrådsmøder med NPK, PPK, ASG & AK som holdes hver måned.

Min næste rejse bliver her i september, hvor jeg og næstformand Marie Sara Larsen skal til Danmark for at være med til DLF årlige kongresmøde.

Næste år bliver et travlt år, der skal vælges tillidsrepræsentanter for perioden 1. aug 2017 – 31. juli 2019 til foråret. Derefter skal der holdes kurser for disse. I samme forbindelse skal der afholdes valg til repræsentantskabet for samme periode. Repræsentantskabet skal afholde møde i Ilulissat den 12. – 15. nov. 2017. På dette møde skal der både vælges formand for perioden 1. jan 2018 – 31. dec. 2022 samt opstilles overenskomstkrav til kommende forhandlinger i 2018. Umiddelbart efter repræsentantskabet skal der afholdes bestyrelsesvalg.

Jeg er rigtig glad at være formand for IMAK, jeg har den overbevisning at man står stærkere overfor udfordringer, hvis man står sammen som en flok.

I de 5 skoler i Nuuk er der plads til ca. 400 elever i hver, og der er allerede ca. 2000, men tallet er stigende, siger Jesper Madsen.

Da Nuuk er et samlingssted, skal der igen bygges en ny skole

At Nuuk er et samlingssted er blevet mere og mere mærkbart i de sidste 2 år, og det er nødvendigt, at der bygges en ny skole igen.

Tekst og foto: Karline Platou

Nuuk er det sted af alle byer, hvor folk flytter mest til, og der kommer nye folk hvert år.

Efter tallene i Grønlands statistik fra 2015 er der 1570 personer, der flyttede fra andre steder langs kysten til Nuuk, og antallet af folk, der flyttede fra Nuuk til andre steder langs kysten, er på 1233, forskellen på de 2 tal er (netto) 337.

Folk, der flyttede til Nuuk fra andre lande er på 1.126, og fra Nuuk til andre lande er på 1.299, forskellen på de 2 tal er (netto) 173.

Der er 5 skoler i Nuuk, og de har plads til ca. 400 elever i hver.

Da det bliver mere og mere nødvendigt med al den tilflytning, så er Kommuneqarfik Sermersooq nu ved at have planer om at bygge en skole til.

- Der er i alt ca. 2.000 elever i Nuuk, men tallet stiger hele tiden, det bekræfter Jesper Madsen, der er skole og dagtilbudschef i skoleforvaltningen i Kommuneqarfik Sermersooq.

Hvis antallet af folk, der flytter til Nuuk bliver ved med at stige, og hvis de 5 skoler ikke hurtigt skal blive overfyldt,

så må Kommuneqarfik Sermersooq være klar med nye planer.

- Kommuneqarfik Sermersooq er snart klar med deres hovedstadsstrategi, som udkommer om ikke så langt tid. Vi stoler på, at antallet af tilflyttere til Nuuk vil blive ved med at stige de næste 20-30 år, derfor må vi udvide skolevæsenet. Sidste år lavede vi et "katalog" med mulige forslag til politikerne, og politikerne besluttede sig til at lave en planbeskrivelse om, at der bygges en ny skole midt i byen, og denne planbeskrivelse er allerede påbegyndt. Det vil sige, at vi er i gang med at finde ud af, hvor den nye skole skal bygges, hvor stor den skal være og hvad der præcis skal ske m.m. – så vi kan anmode Namminersorlutik Oqartussat om at bygge den.

- Ja, der skal bygges en ny skole og der skal ske udvidelser i Nuuk, og det er ganske vist, siger Jesper Madsen.

Hvornår starter byggeriet? spurgte vi ham.

- Det kommer an på, hvad politikerne beslutter, men der går nok 4 år eller mere, og man kan jo naturligvis heller ikke komme uden om at skulle tage hensyn til, hvad den kommer til at koste. Jeg kan ikke sige præcist, hvornår

byggeriet vil starte, for det er jo politikerne, der har det sidste ord, understreger Jesper Madsen. Han gjorde det klart, hvor meget tilflytningen til Nuuk har været mærkbart i de sidste 2 år, og sagde, hvor nødvendigt det er, at man under alle omstændigheder gør noget ved det.

Der er 49 forskellige nationaliteter i Nuuk

Det er ikke kun folk fra andre steder i Grønland, der flytter til Nuuk, tilflytningen til Nuuk af andre nationaliteter er også stigende, sådan er udviklingen jo, siger Jesper Madsen.

- Folk flytter her til Nuuk ikke kun fra kysten og Danmark,

men også fra andre lande som fra Asien. Bare i Nuuk bor der 49 forskellige nationaliteter, siger Jesper Madsen.

Mener du, de ansvarshavende burde have mere styr på den voldsomme stigning af tilflyttere? spurgte vi ham. - Hvis man ser resten af verden, sker der stor globalisering og den her globalisering, tror jeg ikke man kan kæmpe så meget imod. Nuuk er en stor by i Grønland, derfor flytter folk der til, også i andre steder i verden, flytter folk til storbyerne, og da det er en naturlig ting, skal man ikke bare kæmpe imod, det er sådan alle steder, slutter Jesper Madsen.

Kalaallit Nunaanni Nuuk illoqarfissuuvooq taamaam-mallu nuuffigineqartarpoq, qamma nunarsuarmi nunani allani illoqarfissuurnut anginerusunut nuttarqartarpoq tamannalu nalnginnaasuummat akior-niaannagassaannngilaq, nunarsuarmiliuna tamani atugaajartuinnartoq, Jesper Madsen oqarpoq.

Nuuk nuttarfiummat atuarfiliortoqaqqilerpoq

Ukiut kingulliit marluk ingerlaneranni Nuummut nuuttartut malunnarsigaluttuinnarput, atuarfilioqqinnissarlu piffissanngoqqippoq.

Allattoq assiliisorlu: Karline Platou

Nunatsinni illoqarfinni Nuuk nuttarfiunerpaavoq, ukiullu tamaasa inuit nutaat Nuummi takussaalersarput. Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai naapertorlugit 2015-mi sinerissamiit Nuummut nuuttut 1570-iupput, Nuummiillu sinerissap ilaanut nuuttut 1233-iullutik, taakkulu nikingassutaat (netto) 337-iuvoq.

Nunallu avataaniit Nuummut nuuttut 1.126-iupput Nuummiit avammut nuuttut 1.299-iullutik, taakkulu nikingassutaat (netto) 173-iuvoq. Nuummi atuarfiit tallimaapput taakkulu tamarmik 400-t missaanni atuartunik inissaqartitsipput. Nuummut nuttarneq malunnarsiartuinnarmat Kommune-

qarfik Sermersooq atuarfiliortoqaqqinnissaanik maanna pilersaarusiuleruttoqpoq.

- Nuummi atuarut tamarmik katillutik 2000-t missaan-niipput, kisianni amerliartorput, taama uppersaavoq Kommuneqarfik Sermersuumi Meeqqanut Ilaqutariinnut Atuarfeqarnermullu ingerlatsivimmi Atuarfimmu aammalu ulluunerani neqeroorutitut pisortaasoq Jesper Madsen.

Taama Nuummut inuit nuttarnarat qaffakkiartuinnassap-pat atuarfiillu tallimaasut ulikkaariartupiluussanngippata Kommuneqarfik Sermersooq pilersaaruteqarpoq.

- Kommuneqarfik Sermersooq iliuusissamik suliaqa-reersimalerpoq taannalu qanittukkut saqqummertussaa-voq. Upperaarput ukiut tulluuttut 20-t 30-t iluini Nuummi inuit amerliariassaqisut, taamaammallu aamma atuar-feqarnerup ilua annertusartariaqalissasoq. Politikerit atugassaannik periarfissaasinnaasunik siorna siunnersu-usiorluta "katalog"-iliorpugut, politikerillu aalajangiuppaat illoqarfiup qeqqani nutaamik atuarfiliortoqaassamat pilersaarusiamik allaaserisaq suliarineqassasoq, taannalu pilersaarusiorneq maanna aallartereerpoq. Tassa imaap-poq maanna misissuleruttoqarput, atuarfiliassap sumi inissisimanissaa, qanoq angitiginissaa aammalu qanor-piaq pisoqarnissaa, il.il. – taamaalliluta Namminersorlutik oqartussanut qinnuteqaatiginnaaniassagatsigu.

- Aap, Nuummi atuarfiliortoqaassaaq allilerisoqassallunilu, tamannalu qularutissaanngilaq, Jesper Madsen oqarpoq. Qaagugumi tamanna pissava? Aperaarput.

- Politikerit aalajangernissaat apeqqutaavoq ukiullu sisamat sinnerlugilluunniit ingerlaqqaartariaqassapput, aammalumi aningaasanik akilerneqarnissaa soorunami avaqqunneqarsinnaanngilaq. Qaagugorpiaq sanaar-tonerup aallartinnissaa oqaatiginnaanngilara taannami politikkikkut aalajangeqqaagassaa voq, Jesper Madsen erseqqissaavoq.

Taassuma erseqqissaatigaa ukiut kingulliit marluk inger-laneranni Nuummut nussorneq malunnarluarsimaqisoq, taamaattumillu tamatuma iliuuseqarfiginissaa pinngit-soorani pisariaqartoq unnerlugu.

Inuiaat assigiinngitsut 49-t Nuummiittut

Sinerissamiilli Nuummut nuuttartut kisimik nuunneq ajorput, nunattami avataniit nuuttartut aamma amerliar-torput, ineriartornerli tassa taamaappoq, Jesper Madsen oqarpoq.

- Sinerissamiit nuuttoqartarpoq aammali Danmarkiin-naanngitsumit nunaniilli allaniit soorlu nunani kangianeer-sunit aamma nuuttoqartarpoq. Nuummiinnarmi inuiaat as-sigiinngitsut 49-it najugaqarput, Jesper Madsen oqarpoq. Nuttarnarup qaffakkiartuinnarnera qulliunerusunit aqun-neqarnerusariaqarsoraajuk? Aperaarput.

- Nunarsuaq tamaat isigigaanni nunarsuarmioqatigiit imminnut qanilliartuinnarput, taamaattoqarneralu akior-niagassaasorinngilara. Kalaallit Nunaanni Nuuk illoqar-fissuuvoq taamaammallu nuuffigineqartarluni, aamma nunarsuarmi nunani allani illoqarfissuarnut anginerusunut nuttartoqartarpoq tamannalu nalinginnaasuummat akior-niaannagassaanngilaq, nunarsuarmiliuna tamani atugaa-jartuinnartoq, Jesper Madsen naggasiivoq.

Ilinniartitsisoq

Ilinnia Grønlands

Massiv kritik af læreruddannelsen

For lavt fagligt niveau, manglende undervisning i eksempelvis klasseledelse og evaluering, utydelig ledelse, for ringe forskning og for lidt kontakt og samarbejde mellem seminariet og landets folkeskoler. Ilinniartissuaq fik dumpekarakter i en omfattende evalueringsrapport tidligere på året.

Tekst og foto: Pia C. Bang

I efteråret 2015 offentliggjorde Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, rapporten "Grønlands folkeskole", der var en gennemgang af rammer og indhold i den grønlandske folkeskole efter ti år med "Atuarfitsialak – Den Gode Skole". Rapporten konkluderede blandt meget andet, at Atuarfitsialaks principper om differentieret undervisning, læringsmål, handleplaner og evaluering kun i ringe grad har vundet indpas ude på skolerne. Den overordnede EVA-rapport fik rektor for Ilisimatusarfik Tine Pars til at bestille en særlig evalueringsrapport af den grønlandske læreruddannelse på Institut for Læring ved Ilisimatusarfik – i daglig tale Ilinniartissuaq. Denne rapport blev offentliggjort i april og er på mange måder dystre læsning, men indeholder også en lang række meget konkrete anbefalinger til tiltag og ændringer med hurtig og effektiv virkning.

De nyuddannede er for dårlige

"Evalueringen viser, at uddannelsen i dag har en række alvorlige kvalitetsudfordringer og ikke på en tilfredsstillende måde imødekommer behovet for kvalificerede lærere i folkeskolen" lyder den overordnede konklusion. Problemerne er, ifølge EVA, først og fremmest

1) et for lavt fagligt niveau hos de nyuddannede lærere, ikke mindst i deres linjefag. Evalueringsinstituttet gennemgik 15 bacheloropgaver, der alle var vurderet som bestået af Ilinniartissuaq og fandt, at hele 7 af dem ville have opnået dumpekarakter målt på kravene til en dansk læreruddannelse. I flere store fag er der et lavt karaktergennemsnit ved de afsluttende eksamener, og som der står i rapporten "i nogle sprogfag er det faglige niveau tilsyneladende katastrofalt lavt."

2) de nyuddannede er ikke klædt godt nok på til de mange forskellige udfordringer ude "i virkeligheden" med eksempelvis differentieret undervisning, forældresamarbejde, elever med særlige behov og arbejdet med læringsmål og evaluering

3) de nyuddannede har ofte andre kombinationer af linjefag end de behov, folkeskolerne har

Mangler kontakt til virkeligheden

Rapporten konkluderer også, at undervisningen på Ilinniartissuaq fokuserer mere på formidling af det rent faglige indhold og mangler at give de studerende kon-

Ilinniarfissuaq Seminarium

krete værktøjer og øvelser i, hvordan den viden kan omsættes til formidling og undervisning ude på skolerne efterfølgende. Det er naturligvis emner, som også forventes at udgøre en del af de studerendes praktikophold i folkeskolerne – men her har EVA oplevet en meget begrænset kontakt mellem praktikskolerne og Ilinniarfissuaq og en manglende forventningsafstemning, planlægning og ikke mindst evaluering af de enkelte praktikforløb.

For lavt niveau

Ekspertpanelet bag evalueringsrapporten konkluderer desuden, at Ilinniarfissuaq har svært ved at tiltrække de dygtigste elever fra GUX, og at der samtidig er et pres udefra på at uddanne så mange som muligt, fordi folkeskolerne mangler uddannede lærere. Det har betydet, mener panelet, at der er blevet optaget for mange studerende med et lavt karakterniveau, og frafaldet har da også været markant.

En anden udfordring for Institut for Læring er ifølge EVA-rapporten, at forskningen spiller en for svag rolle i uddannelsen. De studerende præsenteres for meget lidt ny og relevant forskning. "Uddannelsens forsknings- og udviklingsaktiviteter er for få og tilfældige til for alvor at kunne sikre et levende udviklingsmiljø og en tilfredsstillende tilgang af ny viden til læreruddannelsen" står der blandt andet. Det skyldes til dels ledelsens manglende forventninger eller krav til underviserne om engagement i udvikling og forskning, men retfærdigvis nævnes det også i denne forbindelse, at der nu er et arbejde i gang med at udvikle en egentlig forskningsstrategi.

Fravær af ledelse

Sidst, men ikke mindst, så sætter rapporten også ord på, at en del af uddannelsens udfordringer skyldes en utydelig ledelse. "Helt overordnet savnes en strategisk ledelse, der udstikker retningslinjer for udviklingen af uddannelsen og en faglig ledelse, der sikrer kvaliteten af uddannelsen" står der. Der eksisterer på uddannelsen en kultur, hvor der mangler mål og retningslinjer, der følges ikke op eller gives feedback, der er ingen klare grænser

for fravær og så videre.

Ekspertpanelet opstiller en række anbefalinger, der på kort eller lang sigt kan være med til at løfte kvaliteten af uddannelsen. Nogle af dem nævnes her:

- 1) Prioritere de fagdidaktiske og professionsrettede elementer i undervisningen i stedet for abstrakt pædagogisk teori
- 2) Lave en plan for at opøve professionskompetencer, fx klasseledelse og undervisningsdifferentiering
- 3) Sikre sammenhæng mellem forberedelse, gennemførelse og efterbearbejdelse af praktikken
- 4) Støtte studerende med sproglige udfordringer bedre
- 5) Sikre, at professorer bidrager til læreruddannelsens forskningsmæssige udvikling gennem tilstedeværelse og deltagelse i lærerkollegiet
- 6) Genindføre besøg af linjefagslærere på praktikskolerne
- 7) Skærpe adgangskravene til uddannelsen
- 8) Etablere en evalueringskultur og et kvalitetssystem

Det er som nævnt cirka et halvt år siden, at evalueringsrapporten om læreruddannelsen blev offentliggjort. Læs i artiklen "Nu strammer vi op" om Ilinniarfissuaqs ledelses reaktion og efterfølgende aktiviteter.

Rapporten fra Danmarks Evalueringsinstitut kan læses her:

<https://www.eva.dk/projekter/2015/evaluering-af-laereruddannelsen-i-gronland/udgivelse/laereruddannelsen-evaluering-af-gronlands-laereruddannelse-pa-ilinniarfissuaq-1/vi-ew?searchterm=Læreruddannelsen+Grønland>

Ilinniartitsisunngorniartarneq pillugu isornartorsiuteqangaatsiarneq

Atuartitsissutini ataasiakkaani appasippallaanik piginnaasaqarneq, atuartitsinisamut amigaateqarneq assersuutigalugu klassep iluani aqutsinermut, naliliinermut, malunnaangitsumik aqutseriaaseqarnermut, misissueqqissaarnernut naammaginangitsunut, ilinniarfissuup nunatsinni atuarfeqarfinnut attaveqanngippallaarneranut. Ukiup aallartisimalernerani naliliisartut nalunaarussiaanni Ilinniarfissuaq angusinngitsoortutut nalilernerqapoq.

Allattoq assiliisorlu: Pia C Bang

2015-imi ukiakkut Danmarks Evalueringsinstitut EVA (Danmarkimi naliliisarnermik immikkoortortaarfik) tamanut saqqummiussaqrpoq Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat pillugu nalunaarusiamik, tassani Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfianni sinaakkusiussat imarisallu misissuataarneqarsimapput ukiut qulit Atuarfitsialaap ingerlanneqareernerata kingorna. Nalunaarusiap ilaatigut isummersuuterpassuisa ilagaat Atuarfitsialammi tunngavittut periutsit assigiinngissitaartumik atuartitseriaaseq, anguniakkat, periusissatut pilersaarusiata kiisalu naliliisarnernit atuarfinni annikitsuinnarmik atorineqartarsimasut. Naliliisartoqarfiup nalunaarusiaa aallaavigalu Ilisimatusarfimmi rektori Tine Parsi Kalaallit Nunaanni Ilinniarfissuarmut ilinniartitsisunngorniartarnermut atatilugu immikkut ittumik nalunaarusiamik piniarsimavoq. Nalunaarusiaq taanna aprilimi tamanut saqqummiunneqartoq atuarlugu amerlasuutigut nikalluallannartoqaaluppoq, aammali amerlasuunik tigussaasunik siunnersuutitaqrpoq, periusissanik allannguutissanillu piaartumik atortuulersussanik imaqratoq.

Ilinniartitsisunngortartut piginnaanikippallaarput

”Nalunaarusiap takutippaa ullumikkut ilinniartitaaneq amerlasuutigut asuliinnaangitsoq pitsanngorsaatisanik unammilligassaqartoq aammalu naammaginangitsumik meeqqat atuarfianni ilinniartitsisunik pikkorissunik amigaateqarneq amigaataasoq” pingaarnertut inernilernerataamatut nipeqrpoq. Ajornartorsiutit tassaapput, EVA – naliliisarnermik immikkoortortaarfik malillugu imatut imaqrpoq

1) Ilinniartitsisunngorlaaq piginnaasaat appasippallaartut, pingaartumik atuartitsissutini immikkut sammisarineqartuni. (liniefag) Naliliisarnermik immikkoortortaqrarfiup bachelorinngorniarluni soraarummeerutaasut 15-it misissuataarsimavai, tamarmik Ilinniarfissuup naliliinera malillugu angusalittut nalilernerqarsimasut, tassanilu paasineqrpoq, soraarummeeqataasussat arfineq-marluk angusinngitsoortutut naliligaasimasus-

Ilinniartitsisoq 10

saagaluartut qallunaanut ilinniartitsisunngorniartartunut piumasarisaasut malillugit.

Atuartitsissutini annertuunik taaneqartartuni soraarummeerutini karakterit agguaqatigiissinneranni appasipput, nalunaarusiamilu ”oqaatsinik atuartitsissutini piginnaasat aarlerinartumik appasipput”.

2) Ilinniartitsisunngorlaaq piumasaqaaterpassuarnut assigiinngitsunut piviusorsioertunut piareersimanngillat ”assersuutigalugu assigiinngissitaartumik atuartitsinermi, angajoqqaanik suleqateqarnerni, atuartunut immikkut pisariaqartitsisunut, aammalu ilikkagassatut angusassani, kiisalu naliliisarnerni.

3) Ilinniartitsisunngorlaaq arlalitsigut immikkut sammisarineqartuni (liniefag) allanik sammisaqartarsimapput, meeqqat atuarfianni pisariaqartinneqartut pinnagit.

Piviusuvinnut attaveqarneq amigaataavoq.

Nalunaarusiap aamma erseqqissarpaa Ilinniarfissuarmi atuartitsineq imarisanut paasissutissiinermik sammisaqarpallaartoq, ilinniartitsisunngorniartulli piviusunik sakkussaannik sungiusagassaannillu tunissanagit, soorlu ilisimaligaq qanoq iliorluni agguanneqarsinnaasoq, kingornatigullu atuarfinni ilinniartitsissutigineqarluni. Soorunami aamma naatsorsuutigineqrpoq ilinniartitsisunngorniartoq atuarfimmi sungiusarnermini misilittagas-saqartoq – uanili EVA-p malugisimavaa attaveqatigiinneq Ilinniarfissuup atuarfiillu akornanni annikitsumineerarsu-usoq, aammalu piumasaqaatinik naligiissaarineq/nal-eqqussaaneq, piareersaasioerneq minnerunngitsumillu atuarfinni sungiusarnerit ataasiakkaat nalilersorneqartarnerat amigaataasoq.

Piginnaasat appasippallaat

Aammattaaq naliliisarnermi immikkut ilisimassallit isummersuutigaat Ilinniarfissuaq ilinniarnertuunngortartunut pikkorissunut qammaaniarnissamat ajornartorsiuteqartoq, kiisalu aamma avataanit piumasarineqarluni sapinng-

isamik amerlasuunik ilinniartitsisunngorniartoqartarnissaa, meeqqat atuarfianni ilinniartitsisutut ilinniarsimasunik amigaateqarneq pissutigalugu. Naliliisarnermi ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, ilinniartitsisunngorniartut qinnuteqartartut karakterimikkut appasittut tigoorarneqartarsimasut, taamaattumillu aamma maanaannakkut taamaattartut amerlallutik.

Aappassaattut EVA-p nalunaarusiaa malillugu ilinniartitsisuarmini misissueqqissaartarneq annikippallaarpoq. Ilinniartitsisunngorniartartut paasisanik nutaanik ilinniakkamullu attuumassutilinnik paasisutissinneqarneq ajorsimapput. "Ilinniartitaanermut ineriartornermullu misissueqqissaarnerit annikippallaarsimapput taamungaannagaavallaarlutillu, paasisassanik nutaanik naammaginnartunillu ilinniartitsisunngorniarnermut attuumassutilinnik pissarsinissamut" ilaatigut taamatut allassimasoqarpoq. Tamanna ilaatigut pisortaasut ilimagisaannik piumasaqaataannillu amigaateqarnertut pissuteqarpoq, ilinniartitsisussat ineriartortitsinermut misissueqqissaarnermullu ilaatinnessaannut, tassungali atatillugu naapertuilluartumik oqassagaanni massakkut paasisanik nutaanik/misissueqqissaartarnermullu tunngasunut atatillugu suliassaq piareersaasiorlugu aallartereersoq.

Pisortaqaartannginneq

Minnerunngitsumik nalunaarusiap oqaasertalerpaa ilinniartitaanermi unammilligassat ilagigaat malunnaangitsumik pisortaqaarneq. "Pilersaarusiorsinnaasumik pisortaqaarneq amigaatigineqarpoq, taassumalu ilinniarnermi ineriartortitsinermut ilinniarnermullu pitsaassusissaanik maleruagassanik najoqqutassanik maleruagassioartariaqarneranik". Ilinniarnermi kulturimut tunngasunik peqarpoq, tassanili amigaatigineqarput anguniagassat najoqqutassallu, taakkua malinneqanngillat imaluunniit suliarsimasat kingunerinik utertitsisoqarneq ajorpoq, peqannginnermi killissarititaasut paasinartut assigisaalu amigaataapput.

Immikkut ilisimasallit arlalippassuarnik kajumissaaruteqarput, piffissaq sivikinnerusoq siviluneruserluunniit eqqarsaatigalugu ilinniarnernup pitsanngorsaaffiginissaan-

ik imalinnik. Tamakkua ila makkuupput:

- 1) Fagini ilikkagassat kiisalu atuartsinermi sulianut tunngassuteqartut pingaarnersiorneqassapput perorsaannermik atuagarsornerinnaq pinnagu.
- 2) Ilinniakkani pisinnaasanik pilersaarusiorneq sungiusarnerlu assersuutigalugu klassemik aqutsineq, atuartsinermilu assigiinngissitaartumik atuartsineq.
- 3) Qulakkiissallugu atuarfimmi sungiusarnermi piareersaasiornerup tamatumalu naammassinerata ataqatigiinnerat, kiisalu sungiusareernerup kingorna eqqarsaatigilluartarnissaa.
- 4) Ilinniartut oqaatsit tungaatigut pitsaannerusumik ikiorserneqartarnissaat.
- 5) Professorit ilinniartitsisunngornianik misissueqqissaartarnerni ikiorsiisassasut qulakkiissallugu, peqataanermikkut ilinniartitsisoqatigiinnilu ilaanermikkut.
- 6) Atortuulerseqqissallugu atuarfinni sungiusarfiusuni fagini immikkut sammisani ilinniartitsisunik pulaartoqartarnissaq.
- 7) Ilinniartitsisunngorniarnermi piumasaqaatit sukaterneqassasut.
- 8) Naliliisartunik pitsaassusermillu uuttuisartunik pilersitsinissaq.

Oqaatigineqareersutut ukiup affaa qaangiuppoq naliliisarfiimmit ilinniartitsisunngorniartarneq pillugu nalunaarut tamanut saqqummiunneqaqqaarmat. Allakkiaq "Nu strammer vi op" Ilinniarfissuup siulersorneqarnerata qisuariaataa tamatumalu kingorna pisimasut atuaqquneqarpoq.

Danmarkimi naliliisartoqarfiup immikkoortortaata nalunaarusiaa uani atuarneqarsinnaavoq: <https://www.eva.dk/projekter/2015.il.il>. (uani sinneri allanngilakka)

Nu strammer vi op

Ny ledelse, mere åbenhed og samarbejde og flere krav er nogle af ændringerne på Ilinniarfissuaq et halvt år efter udgivelsen af en kritisk evalueringsrapport.

Tekst og foto: Pia C. Bang

Ilinniarfissuaq
Grønlands Seminarium

Der var massiv kritik af Institut for Læring ved Ilisimatusefik, i daglig tale Ilinniarfissuaq, i den rapport, som Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, offentliggjorde tidligere på året. Læs om indholdet af rapporten i artiklen "Massiv kritik af læreruddannelsen" her i bladet. Rapporten var et wakeup call for uddannelsens øverste ledelse, der nu er i fuld gang med at reformere seminariet.

- Det kom bag på mig, at der ikke var handlet på mange af de kritiske forhold, som der var en viden om i institutledelsen. Flere af udfordringerne kendte jeg til eksistensen af, men ikke omfanget af dem. Da jeg får den viden skal jeg, som den der i sidste ende har ansvaret, handle på kritikken. Et af de store problemer var ifølge rapporten en utydelig ledelse med uklare krav og forventninger til sine ansatte. Derfor var det første, jeg gjorde, at udskifte lederen, og siden er vi i fællesskab i gang med at stramme op på rigtig mange områder, siger Tine Pars.

Reformsekretariat

Den fungerende institutleder blev Britta Lohmann, der indtil da havde været studieleder og underviser på Ilinniarfissuaq. Der blev desuden ansat en leder af det nyoprettede, såkaldte reformsekretariat, og de to står nu i spidsen for den igangsatte reformproces sammen med den fungerende afdelingsleder.

- Vi har taget rapportens kritik til os og har allerede taget en række tiltag. Et af problemerne nævnt deri var, at det faglige niveau blandt de optagne studerende har været for lavt, og det er den direkte årsag til, at vi til skoleåret 2016/17 kun har optaget cirka 40 studerende i stedet for de cirka 60, som vi har optaget årligt de senere år. Det håber vi kan være med til at øge kvaliteten af uddannelsen, fortæller Britta Lohmann.

Mere praksistilknytning

Et andet stort kritikpunkt i EVA-rapporten gik på, at der var for stor afstand mellem studielivet på Ilinniarfissuaq og den virkelighed, som nyuddannede lærere kommer ud i på folkeskolerne med klasseledelse, differentieret undervisning, elever med særlige behov, forældresamarbejde og så videre.

- Lige netop den del af kritikken var jeg ikke helt enig i. Jeg mener, at vi jo har fag som fx personlig udvikling på skemaet, hvor noget af dette bliver taget op, og så der det jo også noget, der indgår i de studerendes praktik på skolerne. Problemet er, at de studerende ikke har mulighed for at øve sig tilstrækkeligt under deres uddannelse, hvorfor vi har en dialog med Kommuneqarfik Sermersooq omkring bedre praksistilknytning til skolerne. Vi har blandt andet indgået en aftale med Kangillinnuit-skolen om blandt andet at afprøve undervisningsmetoder og lignende. Det er et eksempel på en øget "praksistilknytning", forklarer Britta Lohmann.

Mere åbenhed

Et øget samarbejde med både praktikskolerne og med andre eksterne parter indgår også i "det nye Ilinniarfissuaq". Blandt andet er der lavet en aftale med Grønlands Idrætsforbund om, at organisationen underviser de lærerstuderende i at bruge mere bevægelse i undervisningen, ligesom der også arbejdes med tanken om åbenthus-arrangementer.

- Vi er også i gang med at ansætte en ny professor, der skal være med til at implementere mere IT i undervisningen. Vedkommende skal også arbejde struktureret med at indføre en evalueringskultur og sikre mere praksistilknytning. Vi vil som anbefalet i rapporten også sikre, at forskningen bliver prioriteret, og det er meget i tråd med, hvad vores undervisere også selv har udtrykt af ønsker for fremtiden, da de for nylig arbejdede med fremtiden på et par pædagogiske dage, oplyser Tine Pars.

Vejledningssamtaler

Et af rapportens kritikpunkter er også, at for mange studerende "slipper for let" i deres valg af linjefag. "En del studerende vælger derfor linjefag, som har ry for at være lette, fx kunst, håndarbejde og grønlandsk", står der blandt andet. Som det har været hidtil, har de studerende skullet vælge i alt tre linjefag, hvoraf det ene skulle være blandt de såkaldt store fag. Fremover skal de studerende vælge to ud af tre fag blandt de store fag. Til gengæld ønsker ledelsen at tilbyde mere vejledning i disse valg.

- Det er selvfølgelig svært, når de studerende skal vælge linjefag allerede, når de har fået optagelsesbrevet til uddannelsen og altså før, de overhovedet er startet. Det er også medvirkende årsag til, at valgene ikke afspejler behovene ude på skolerne og at vi derfor får uddannet for få lærere til de fag, hvor der mangler arbejdskraft. Jeg kunne godt tænke mig, at alle optagne studerende får mulighed for en vejledningssamtale med personale herfra, inden de starter på uddannelsen, siger Britta Lohmann.

Fravær får konsekvenser

Ilinniarfissuaq bliver i rapporten også kritiseret for, at der mangler en klar og konsekvent holdning til eksempelvis fravær, manglende aflevering af opgaver og ringe faglige præstationer.

- Vi har allerede strammet op på disse ting. Vi er overgået til at fraværsregistrere elektronisk, hvilket er mere effektivt, for så bliver der løbende holdt øje med den enkelte studerende. Vi har også fået udnævnt årgangs-koordinatorer, der holder øje med afleveringer og så videre, og der er mere konsekvens end før, forklarer Britta Lohmann.

Har pengene

Rektor Tine Pars erkender, at et øget fokus på kvalitetsløft af Ilinniarfissuaq ikke kan gennemføres uden ekstra ressourcer, både menneskeligt og økonomisk.

- Vi har de senere år fået en ekstra bevilling fra Grønlands Selvstyre, fordi vi har optaget omkring tre hold årligt i stedet for to hold. Nu er vi tilbage på de mere realistiske 40 optagne årligt, men vi har fået lov til at beholde omkring 70% af den ekstra bevilling, og vi har også gjort brug af ubrugte midler i efter- og videreuddannelsespuljen. Det har gjort, at vi har kunnet sætte det ekstra fokus på Ilinniarfissuaq, oplyser Tine Pars.

Hun fortæller desuden, at den faste stilling som institutleder samt en afdelingslederstilling vil blive opslået som ledige til besættelse fra nytår. Der er også gået et overordnet arbejde i gang med at analysere mulighederne for nytænkning af den fremtidige læreruddannelse i Grønland, og det arbejde forventes afsluttet i 2018, hvorefter der kan tages stilling til en eventuel ny læreruddannelse.

Sukatiterilerpugut

Nutaamik pisortaqaalerneq, ammaner-
ulerneq suleqatigiinneq piumasaqaa-
tillu arlallit tamakkuupput ilinniartitsis-
suarmi allannguutit ukiup affaata
ingerlanerani naliliisartut nalunaaru-
siornerisa kingorna.

Allattoq assiliisorlu: Pia C Bang

Ukiup aallartinnerani ilinniartissuaq pillugu isornar-
torsiuutit imaannangitsut Danmarkimi naliliisarnermik
immikkoortortaqaqfimmit EVA- mit tamanut ammasumik
saqqummiunneqarput. Nalunaarusiap imaa atu-
arneqarsinnaavoq "Massiv kritik af læreruddannelsen"
(Ilinniartitsisunngorniartarneq pillugu isornartorsiuteqan-
gaatsiarneq).
Nalunaarusiaq taaneqarsinnaavoq ilinniartitaanerup iluani
qullerpaasumut itersaatitut, maannakkullu tamanna ilin-
niartissuup ingerlanneqarneta allanngorsarneqarneranik
kinguneqarpoq.

- Tupassutigaa isornartorsiuterpassuit qanoq
- iliuuseqarfigineqarsimanngimmata, tassami qullersanik
tamanna ilisimaarineqareemat. Unammillernartut arlal-
lit ilisimaaraakka, qanorli annertutiginersut nalullugit.
Ilisimalikkakka, akisussaaffimmimi uanga qullersaagama
isornartorsiutit iluarsiniagassaraakka. Nalunaarusiaq
malillugu ajornartorsiutit annersarivaat pisortap malun-
naateqanngippallaarnera paasinangitsunik ilimagisanillu
sulisorisanut piumasaqarneq. Taamaattumik siullerpaatut
iliuusera tassaavoq pisortap allamik taarserneqarnera,
tamatumalu kingorna ataatsimoorluta arlalippassuit pit-
sanngorsarniarlugit aallartippugut, Tine Pars oqarpoq.

Allanngortitsiniarnermi allaffeqarfik

Utaqqiisaasumik pisortanngorallartoq tassaavoq Britta
Lohmann, ulloq taanna tikillugu ilinniartunut siunner-
sortaasimasooq ilinniartissuarmilu ilinniartitsisuu-
simasoq. Aammattaaq allanngortitsiniarnermi allaffeqarfittaami
pisortamik atorfinittisisoqarpoq, taakkualu marluullutik al-
lanngortitsiniarnermi ingerlatat immikkoortotami pisortaa-
gallartoq peqatigalugu suleqatigiipput.

Ilinniartitsisoq 14

- Nalunaarusiami maalaarutaasut tusaatissatut tiguavut
massakkumullu assigiinngitsunik iliuuseqareerluta. Ajor-
nartorsiutit ilagaat ilinniartitsisunngorniartut akuerisaasi-
masut akornanni piginnaasakkut appasippallaarneq,
tamannarpiq peqqutaavoq ukiumi atuarfiusumi
2016/17-imi taamaallaat ilinniartitsisunngorniartut 40-t
tigusimagatsigit, ukiuni kingulliunerusuni 60-it missaaniit-
tarluartut. Neriutigaarput taamaalliluta ilinniartitsis-
unngorniarnermi angusatigut qaffasissuseq
angusinnaassallugu, Britta Lohmann oqaluttuarpoq.

Atuarfiit sungiusarfusartut suleqatiginerullugit.

EVA-mi naliliisartut nammagittaalliutaasa annertuut
ilagaat ilinniartissuarmi ilinniartitsisunngorniarnernup
nalaani piviusullu imminnut ungasippallaarnerat, ilin-
niartitsisunngorlaat meeqqat atuarfiannut pigaangamik
klassemi aqutsineq, assigiinngissitaartumik atuartitseri-
aaseq, meeqqat immikkut pisariaqartitalit, angajoqqaanik
suleqateqarnerit ilaalu ilanngullugit amigaatigisaraat.

- Isornartorsiut taannarpiq uanga nammeneq isumaqa-
tigivallaanngikkaluarpara. Isumaqaama assersuutigalu
inuttut ineriartorneq immikkut fagiuvoq, taassuma ilaa
qaqinneqartarpoq, tamannalu ilinniartitsisunngorniartup
suliffmi misiliinermini ilaaffigisarpaa. Ajornartorsiut
unaavoq, ilinniartitsisunngorniartut sungiusarnissamin-
nut ilinniarnermik nalaani naammattumik periarfissaqar-
tanngimmata, taamaattumik kommuneqarfik Sermersooq
tamanna pillugu oqaloqatigaarput sungiusartarneq
pillugu atuarfinnut pitsaannerusumik attaveqalernissaq
anguniarlugu. Ilaatigut Kangillinniguit Atuarfiat isumaqa-
tigiissuteqarfigaarput atuartitseriaatsinut assigisaanullu
misileraasarnissaq pillugu. Taanna assersuutaavoq

“atuarfinnut attaveqarneq” pillugu Britt Lohmann nas-suiaavoq.

Ammanerulerneq

- “Ilinniartissuaq nutaaq” – mi atuarfinnut sungiusar-fiusartunut allanullu avataani suleqatinut suleqatigiinneq annertunerusoq ilanngunneqarput. Ilaatigut Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiiffiit Kattuffiat isumaqatigiissute-qarfigineqarpoq kattuffiup ilinniartitsisunngorniartunut atuarnep nalaani aalanerulernissaq atuartitsissutigis-alissagaa, aammalu tamanut ammasumik aaqqissuus-sisarnert pillugit.

- Aamma professorimik nutaamik atorfinitsiniarneq sulissutigaarput, taassuma qarasaasialerinemik atuartitsineq atortuuler-sussatut sulissutigissavaa. Taassumattaq aaqqissugaanerusumik naliliisarnermut suliaqarneq atuarfinnilu sungiusarfiusar-tunut attuumassuteqarneruneq suliassarisavai. Aamma nalunaarusiami innersuussutigineqartoq qulakkiissavar-put misissueqqissaarnerit pingaarnersiorneqartalernis-saat pillugu, tamannalu ilinniartitsisorisatta siunissami kissaatigisaannut naleqquttuuvoq, qanittukut siunissaq pillugu ulluni marlunni isumasioqatigiinnermi oqaatigineq-armat, Tine Pars paasissutissiivoq.

Siunnersuilluni oqaloqateqartarnerit

Aamma nalunaarusiap isornartorsiutaasa ilagaat, ilinniartitsisunngorniartut amerlavallaat faginik immikkut sam-misaqarniartarnerminni “ ajornannginaarivallaartarnerat”. Taamaattumik ilinniartitsisunngorniartut arlallit faginik immikkut sammisassanik toqqaanerminni tusaamasarsor-lutik ajornannginnersuillutik toqqaasarsimapput, asser-suutigalugu eqqumiitsuliorneq, assassortitsineq kalaal-lisoortitsinerlu toqqartarsimagaat” ilaatigut allaqqavoq. Massakkumut imaassimavoq ilinniartitsisunngorniartut katillugit fagit immikkut sammisassaat pingasuusarsimap-put, taakkua akornanni fagi angisuumik taaneqartartoq. Siunissami ilinniartitsisunngorniartut fagit pingasut akor-nanni fagit angisuut marluk toqqartalissavaat. Akerlianilli pisortaasut kissaatigaat siunnersuinerulernissaq anner-tunerulissasoq.

- Soorunami ajornakusoorsinnaavoq ilinniartitsisunngor-niartut ilinnialernissaminnik akuerisaasimallutik allagar-sigaangamik fagini sorliit immikkut sammissanerlugit toqqaareertarmata, tassa suliluunniit ilinniakkamik aallartitsinatik toqqaareertarput. Tamannarpiaq aamma pisooqataasunut ilaavoq toqqaasarnerit atuarfinni pis-ariaqartitanut naapertuuttanngimmata, taamaallitalu ilinniartitsisunngortittakkavut ikippallaartut faginut im-mikkut pisariaqartitanut ilinniartittarpavut. Eqqarsaatigisin-naavara ilinniartitsisunngorniartut akuerisaasimasut maani sulisuninngaani ilinnialerunerup aallartinnginnerani siunnersorneqarnissamut oqaloqatigineqartarnissamut periarfissinneqartassasut Britta Lohmann oqarpoq.

Atuanngitsoortarneq kinguneqartinneqartassaaq

Aamma ilinniartissuaq nalunaarusiami isornartor-siorneqarpoq assersuutigalugu atuanngitsoornerni aala-jangersimasumik kinguneqartitsisinnaanermillu isum-manik ersarissunik amigaateqartoq, kiisalu suliassanik

tunniussinngitsoortarnerit appasippallaamillu suliaqar-tarnerit isornartorsiorneqarlutik.

- Tamakkua sukateriffigereerpavut. Qarasaasiakkut peqanngittarnerit nalunaarsortalerpavut, taamaaliernerlu sunniuteqarluarneruvoq, taamaalliluni ilinniartut ataa-siakkaat malinnaaffigiuminarnerulerlutik. Aammattaq “ukioqatigiikkuutaani” attaveqatigiissaarisumik pilersitsivu-gut, taassumalu suliassiissutit utertittarnissai assigisaalu isumagisassavai, tamannalu aalajangiussanik malinnin-nerulerpoq siornatigumut naleqqiullugu Britta Lohmann nassuiaavoq.

Aningaasat pigineqarput

Rektorip Tina Parsip nassuerutigaa, ilinniartissuarmi qaf-fasinnerusumik angusaqartitsiniaraanni tamanna inger-lanneqarsinnaanngitsoq saniatigut inunnik piginnaanilin-nik aningaasanillu pissarsinngikkaanni.

- Ukiuni kingullerni Namminersorlutik Oqartussanik im-mikkut tapiiffigitinnikuuvugut holdit pingasut missaanni ingerlattanngit, holdit marluinnaatinnagit. Maannakkut pivusorsiorneruneq atoqqilerparput, tassa inuit 40-t ukiumut tiguneqartalerput, kisiannili tapiissutigineqartar-tut 70%-iisa tigummiinnarnissaannut akuerineqarpugut, aammattaarli ilinniaqqinnissamut immikkoortortamit aningaasat atorneqarsimanngitsut atorpavut. Tamatuma nassaatarisimavaa ilinniartissuaq immikkut ittumik sam-milluarneruleratsigu Tina Pars ilisimatitsivoq. Aammattaq oqaluttuaraa ataavartumik pisortassar-siorneq immikkoortortamilu pisortassamik pissarsiornis-saq ukiortaamiit saqqummiunneqassammata. Kiisalu suliarujussuaq aallartinneqarsimavoq paasiniaalluarnis-saq siunissami Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisunngor-niartarnermi periarfissat nutaamillu eqqarsarneq pillugit, suliap taassuma 2018-imi naammassineqarnissaa naaatsorsuutigineqarpoq, tamatumalu kingorna aalajan-giunneqarsinnaajumaarpoq ilinniartitsisunngorniartaneq nutaamik taarserneqassanersoq.

Læreruddannelsen

Evaluating all Greenlandic teacher education at the University of Greenland

INUUSUTTUT ILAAT KARAKTEEREQANNGILLAT!

Maniitsumi Efterskolimut inuusuttut ilaat tikittartut Meeqqat atuarfianniit karakterinnassimaneq ajorput, taakku inuttut ajornartorsiteqarnertik pillugu speciel klassenut nuuginnarneqartarsimapput. - Inuusuttut taakku innarluuteqanngillat, oqaloqatigilaaraannilu siumut aallartinneqarsimasinnaagaluarput, Maniitsup Efterskoliani pisortaagallartoq Bendt Olsen oqarpoq.

Maniitsumi Efterskoli 70-nik atuartuuteqarluni ukiakkut atuariusoq aallartikkaangat atuartuuteqartarpoq, ukiorli atuariusoq 2016 upernaag naammassimmat atuartut 52-t naammassipput.

- Ilinniartuutigit ilaqartarput Meeqqat atuarianniit maanga pigaangamik karakteereqanngiivillutik maani Efterskolemiilertartut, Maniitsumi Efterskolemi pisortaa-gallartoq Bendt Olsen oqarpoq.

Nangipporlu:

- Illoqarfiit ilaanni ilinniartitsisut ulapippallaarnerisa kingunerisaannik atuartut ilaannik speciel klassemut nuutsitsinnartarneq atorineqartarpoq. Inuusuttuaqqat speciel klassenut nuutinneqaannarsimasut oqaloqatigisarnernanni malugisarpaput angusaqarnissaminnut sapinngikkaluartut aammalu pikkorikkaluartut, inut-tulliuna pisariaqartitsinertik pissutigalugu meeqqat atuarianni malinnaajunnaartoortariaqalersimasut. Meeqqat atuarianninnerini itisilerlugu oqaloqatigineqar-tarsimagaluarunik karakteereqarlutik Meeqqat atuariat qimassimasinnaagaluarpaat taamalu karakteerinik pissarsillutik. Maanga pigaangata inuttullu pisariaqar-titsinerat paasigaangatsigu oqaloqatigisarpavut, kaam-mattorlugillu pisarlutigit, taamaalillutik arlallit meeqqat atuarianni pinngitsoorsimasatik karakteerit pigilerlugit Maniitsumi Efterskoli qimattarpaat, Bendt Olsen oqar-poq.

Taanna erseqqissaavoq speciel klasseniittut innarlu-utilinnut naatsorsuutigineqartartut.

- Maniitsup Efterskolianut karakteereqaratik isertartut inuttut aqqusaarsimasatik pissutigalugit atuarnerninnik malinnaajunnaarsimasuupput, oqaloqatigineqartarner-mikkulli siumut aallariartarput, tassa imaappoq qa-maniittuutaat annissortittariaqarput nipangersimasus-saatitaaneq ilisimaarlugu. Maanini ilinniartut allat naligalugit alloriarsinnaanngortariaqarput. Qujanartu-milli maani Maniitsup Efterskoliani ataasiakkaat karak-teereqalersittarpavut naak qaffasinnerpaarsuunngikka-luurtunik. Kisiannili tassa karakteereqalertarput taamalu alloriarsinnaanngortarlutik, Bendt Olsen oqarpoq.

Taanna erseqqissaavoq ajornartorsiut taannarpiaq meeqqat atuariata eqqumaffigilluinnartariaqaraluaraa taamalu iliuuseqarfugalugu.

- Assersuutigalugu Nuummi Kangillinnguit atuariata familie klassemik aallartitsinerata nalaani atuariimmi tassani ilinniartitsisut sulivunga, peruserlu taanna assut iluaqutaalluurtuusoq takusimavara. Soorlu taamatukanneq ittumik illoqarfinni allani aamma aallar-titsisoqarsinnaappat karakteereqarnatik uniinnartorpas-suusussaagaluit ikilisarneqarsinnaagaluarput, Bendt Olsen siunnersuuteqarpoq.

Familie klassep periusaa imaappoq; atuartuq angajo-qqaavilu tamarmik ataatsikkut atuariartortinneqartarput oqaloqatigiinnerlu atorlugu anguniagassat ingerlan-neqartarlutik.

- Familie klassep periusaata assipajaavanik maani efterskolemi ingerlasarpugut, inuusuttullu uniin-

narsimasut inissittussaagaluit taamaalillutik ka-rakteereqalerlutik maanngaanniit ingerlaqqittarput. Oqaloqatigisarnersigummi inuttut tukkiartulertarput atuarnerninnillu malinnaanerulersarlutik, Bendt Olsen oqarpoq.

Kinguaariit kingulliit allaaneroqisut

Maniitsumi Efterskolemi ilinniartut inuusuttuupput 16-iniit 18-t tikillugit ukioqartut, atuariullu siunertaraa inuusuttut siumukarnissaannik alloriartinnissaat.

- Inuusuttut atuartuutigit uagut nalitsinnut sanilliul-lugit allaaneroqaat, taakku mobiilersornerujussuupput qarasaasiarsornerujussuullutillu, tamanna assorsuaq malunnartaqaaq, oqarpoq.

- Uagut nalitsinni meeqqat atuarianni udvidet almenillu ingerlapput, udvidertitsineq atorunnaarsitaammalli atuatigiiit tamarmik akuleruttalerput, taamaalillunilu piginnaasat assigiinngilluinnartut klassep ataatsip iluaniittalerput, ilaatigullu piginnaasaqarlunarugaluit ingerlariaqqissappata ilinniartitsisoq apeqqutaasarluni, tassa imaappoq killilersimaarneqarnerulernikuupput.

- Klassep ataatsip iluani immikkut pisariaqartitsisut sullinneqarnissaat aamma anguneqartussaagaluarpoq, pingaartumik atuartut 26-iusimappata, Bendt Olsen oqarpoq.

Naalasseriippallaanut qanoq suleriuseqartarpisi? Aper-aarput.

- Ilinniartitsisumik oqaloqatiginnittartumik peqarpugut aammalu elev coacherimik peqarluta taakkua atorlu-artarpagut. Assersuutigalugu ilinniartut ilaat taamatut oqaloqatigisarnernanni ammarnerninni toqqortaatitik pinartutut nalilernerqarsinnaasut, soorlu immaqa meer-aanerninniit "kalititik" ammartoorutigippatigit Qeqqata kommuniata neqeroorutaa Familie center atorluartar-parput, taamaalillutalu ilinniartup inuttut ikiorneqarnis-saa anguniartarlutigu, oqarpoq.

- Inuusuttoq meerarlunniit imminut tatigisimanngikkuni taava pinngitsoorani patsiseqarsimassaaq, imaassin-naavoq misiginikuusaasa arlaat akimmitsitsisimasoq inuttaanullu unittoortitseqqalluni, taannalu immikkut aamma suliaaavoq. Assersuutigalugu innartorniartoq nangialeruni meeraanermini arlaatigut nangiaammer-simanageranik aallaaveqarsimasinnaavoq, Bendt Olsen naggasiivoq.

Maniitsumi Efterskoli septembarip aallaqqaataani nutaamik forstanderertaassasoq naatsorsuutigineqar-poq.

Allattoq assiliisorlu: Karline Platou

UNGE MENNESKER UDEN FOLKESKOLENS AFGANGSPRØVE!

- Nogle unge mennesker kommer til efterskolen i Maniitsoq uden at have fået folkeskolens afgangsprøve. De var flyttet til specialklasser på grund af deres personlige problemer.
- Disse unge mennesker er ikke handicappede og når man taler lidt med dem, er det tydeligt, at de ellers med hjælp let kunne være flyttet tilbage til deres normalklasser igen, siger den nuværende leder i Maniitsup Efterskolia Bendt Olsen.

Da Maniitsoq Efterskole startede sidste efterår, var der 70 elever, og da man nåede forår 2016, var der 52 elever, der havde gennemgået skoleåret.

- Nogle unge mennesker kommer fra folkeskolen til efterskolen her i Maniitsoq uden at have fået folkeskolens afgangsprøve, siger den nuværende leder i efterskolen i Maniitsoq Bendt Olsen.

Han fortsætter:

- I nogle byer langs kysten flytter man bare nogle af eleverne til specialklasser på grund af lærernes travlhed. Ved at tale med nogle af disse unge mennesker, der havde været flyttet til specialklasserne, finder vi ud af, at disse unge mennesker ellers kunne have nået folkeskolens krav og at de er dygtige nok, men på grund af personlige problemer, havde de ikke kunnet følge med i den almindelige klasse. Hvis man havde taget mere tid til at tale alvorligt med dem, mens de gik i folkeskolen, ville de have opnået folkeskolens afgangsprøve som andre, før de forlod den. Når de kommer hertil og når vi mærker deres behov for at tale med nogen, taler vi med dem og opmuntrer dem, og nogle forlader efterskolen her i Maniitsoq med de karakterer, de ikke fik i folkeskolen, siger Bendt Olsen.

Han forklarede, at specialklasserne normalt regnes for elever, der er handicappede.

- De unge mennesker, der kommer til Maniitsup Efterskolia uden at have fået folkeskolens afgangsprøve, er elever, der på grund af deres personlige problemer ikke længere kunne følge med i en almindelig klasse, men ved hjælp af samtaler går det fremad for dem, det vil sige, de havde manglet at tale ud om deres problemer over for én, der har tavshedspligt, som vi har. Og her kan de begynde at tage det næste skridt som de andre elever. Heldigvis er vi her i Maniitsup efterskolia i stand til at give enkelte elever de karakterer, de mangler, selvom de måske ikke er de højeste, de får. Men når de har den afgangsprøve, de mangler, er de i stand til at tage det næste skridt i livet, siger Bendt Olsen.

Han vil hermed gøre folkeskolen opmærksom på om at løse netop denne problematik.

- Jeg kan tage et eksempel, der løste det problem i Nuuk engang. Jeg arbejdede som lærer i Kangillinnguit Atuarfiat, da man startede en familieklasser for at løse problemerne, og vi kunne se, hvor meget det hjalp. Hvis man kunne lave noget lignende i andre byer, så ville man få færre unge mennesker, der bare går i stå på grund af deres manglende folkeskolens afgangsprøve, foreslår Bendt Olsen.

Systemet med familieklassen var følgende: Man får eleven og vedkommendes forældre til fællesundervisning, hvor man holder samtaler om målene.

- På en lignende måde som familieklassen kører vi her i efterskolen, og ved hjælp af den metode, er vi i stand til at få de elever, der ellers ville være gået i stå, til at opnå og gå videre med de karakterer, de manglende før, siger Bendt Olsen.

Den sidste generation er meget anderledes

Unge mennesker, der går i Maniitsup Efterskolia, er omkring 16-18 år, og skolens formål er, at få dem til at tage det næste skridt fremad.

- De unge mennesker, der går i vores skole, er meget anderledes i forhold til vores generation, de bruger deres mobiltelefoner og internettet meget mere, dette er meget tydeligt, siger han.

- I vores generation brugte folkeskolen udvidet klasser og almen klasser, da man stoppede med at dele eleverne i de 2 hold, blev eleverne blandet, og på denne måde blev elever med meget forskellige forudsætninger blandet, og for at give udfordringer nok til de ellers kompetencemæssigt dygtige elever, kommer det nu an på læreren, det vil sige de dygtige får ikke udfordringer nok.

- Dertil skulle de elever, der har særlige behov, ellers have ekstra hjælp i klassen, især når der er 26 elever i klassen, siger Bendt Olsen.

Hvad gør I ved elever, der er alt for ulydelige, spurgte vi.

- Vi har en lærer og en elevcoach, som kan tale med dem, og dem benytter vi os godt af. Som for eksempel hvis man i forbindelse med samtaler med én af eleverne og vedkommende åbner sig, og hvis det viser sig, at vedkommende har alvorlige problemer, som vedkommende har haft siden sin barndom, så kan vi benytte os af Qeqqata Kommunias tilbud om hjælp i Familiecenteret, og eleven kan så få personlig hjælp på den måde, siger han.

- Hvis et barn eller et ungt menneske mangler selvtilid, så kan man gå ud fra, at der er en grund til det. Det kan være, at vedkommende har oplevet noget, som har betydet, at vedkommende er gået i stå i sin personlig udvikling, sådanne problemer skal også løses. Som eksempel så kan man få højdeskræk, hvis man har oplevet noget ubehageligt med højder som barn, slutter Bendt Olsen.

Man regner med, at man ansætter en ny forstander til Maniitsup Efterskolia den 1. september.

Tekst og foto: Karline Platou

Politikeri: - Meeqqat anersaakkut kulturikkullu ineriartorlik!

Aviisi Ilinniartitsisoq aqqutigalugu politikerinut oqariartuutit saqqummertarput, tamanna pillugu partiit siulittaasuisa isumaat tipisiorpavut, siulittaasulli tallimaasut akornanni marluinnaat kisimik akissuteqarput.

Allattoq assiliisorlu: Karline Platou

- * Meeqqanik immikkut pisariaqartitsisunik atuartitsinermi, ilinniartitsisut piginnaasaannik qaffassaasoqartariaqarpoq.
- * Allamiut oqaasiinut kiisalu matematikkimi fysikkimilu angusarineqartartut naammaginangillat, tamannalu qanoq iliuuseqarfigineqartariaqarpoq.

Ilaatigut oqaatsit taama ittut IMAK-ip siulittaasorisimasaa-ta Sivso Dorhip Aviisimi Ilinniartitsisumi siorna 2015-imi aggustimi saqqummersumi allaaserisai atuarneqarsinnaapput, allaaserisalli tamakku politikerinit atuarneqarsimanersut atuarneqarsimannginnersulluunniit eqqoriaruminaappoq. Tamannalu tunngavigalugu politikerit attavigaagut partiillu siulittaasui tallimaasut tamaasa apeqqutinik akisassaannik nassillugit.

Siulittaasullu tallimaasut tassaapput, Kim Kielsen (S), Randi Vestergaard Evaldsen (D), Hans Enoksen (PN), Knud Kristiansen (A) aammalu Sara Olsvig (IA). Siulittaasulli marluinnaat kisimik akissuteqarput, naak siulittaasut sinneri arlaleriarlugit akissuteqarnissaat pingartikkippat erseqqissaatigaluarippat.

Akissuteqartutuaasullu tassaapput, Sara Olsvig (IA) aammalu Knud Kristiansen (Atassut).

Apeqqutini nassiunneqartuni pingaarnertut Atuarfitsialaap ukiuni aqqaneq-marlunni atuutereernerani politikerit qanoq nalilersinnaaneraat ujjartorparput, ilaatigullu ima aperivugut:

- Atuarfitsialak ukiut 12-t missaanni ingerlareersimalerpoq, (peqqussut 1. august 2003 atuutilerpoq) ullumik-kumut killiffia eqqarsaatigalugu qanoq nalilersinnaaviuk?
- sukatigassaava? imaluunniit naammaginarpa?

Sara Olsvigilu ima akivoq:

- Soorunami Atuarfitsialak nalilersortuartaqarparput misinnarporli aqqissuusseqqinneq aallartimmalli ilinniartitsisut ilanngullugit sakkussaminnik ilinniartinneqarnerat meeqqat atuarfiannik aqqissuusseqqinnermut ataqtigissarluagaasimanngitsoq, Sara Olsvig oqarpoq.
- Atuarfitsialak sukatigassaasimappat soorlu sutigut sukatigassaava? apereqqipparput.
- Ilinniarfissuarmi ilinniartitaaneq pissutsinut piviusunut, pisariaqartitanut piumasaqaataasunullu naleqqusarneqassaaq.
- Meeqqat atuarfiata ingerlanneqarneranut nakkutilliinermik akisussaaftik kommuneniippoq kommunellu nakkutilliisarnissaminnut ingerlatsinermullu nukittorsaanissaminnut nukissaqarnerusariaqarput.
- Soorunami naalakkersuinikkut tamanna suleqataaffigineqassaaq, ingammik meeqqat atuarfiannut ilinniartitsisut ilinniarnerannik pitsanngorsaannikkut, meeqqat atuarfeqarnermilu anguniagassanik naleqquttunik pilersaarun-

siorluartarnikkut, Sara Olsvig oqarpoq.

Nakkutilliinerlu annertunerusariaqarsoraa.

- Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat akornanni ataqtigissaarineq amigarsimasutut taasariaqarpoq. Ataqtigissaarineq annertunerujussuusariaqarpoq kommunellu kattunnerisa kingorna ingammik kommuneni ingerlatsinikkut nakkutilliinerunissaq pisariaqarpoq, Sara Olsvig oqarpoq.

- Pisariaqarluinnarpoq Nunatsinni meeqqat atuarfiat tassaasasooq atuarfik ataatsimoortitsisoq akuutitsisorlu. Atuarfimmii ataatsimoorussaraarput. Ataatsimoortitsilluarnissamut sakkussat ilinniartitsisuniissapput meeqqallu immikkut pisariaqartitsisut pillugit immikkut ilisimasanik siammaasoqarnissaa pingaaruteqarpoq, Sara Olsvig oqarpoq.

Atassutip siulittaasuata Knud Kristiansenip akissutai Politikerinut apeqqutit nassiunneqartut assigiinngitsut aqqaneq-marluupput, Sara Olsvigip amerlanerit akisimagaluarai akerlianik Knud Kristiansenip arfiniilinnaat akisimavai aammalu akissummini apeqqut sorlerpiaq akinerlugu erseqqissarsimasarnagu. Apeqqummulli siuliani pineqartumut Atassutip siulittaasua Knud Kristiansen ima akivoq:

- Isumaqarpugut Atuarfitsialaap siunertaa pillugu nalilersuinerit ataavartariaqartut, Knud Kristiansen oqarpoq.

- Atuarfitsialak sukatigassaasimappat soorlu sutigut sukatigassaava? apereqqipparput.

-Pingaartilluinnarparput, meerartatsinnik atuartitsinermi kalaallisut inooriaaseqarnitta naleqartitattalu aallaavigineqarnissaat tunngaviussasut. Taamaasiornikkummi meerartavut siunissamut nalimmassaannarnagit aammali qajannaatsumik naleqartitavut aallaavigalugit "sakkussaanik" siunissami ilinniagaqarnikkut inersimasutullu inuunissaannut nukissamik tunissavagut, Knud Kristiansen oqarpoq.

Ilinniartitsisut

Apeqquutit ilaqarput ilinniartitsisut pillugit apeqquutaasunik, ilaatigullu ima aperivugut:

- Atuarfimmi inatsimmi allassimasoqarpoq: Meeqqanik immikkut pisariaqartitsisunik atuartitsineri ilinniartitsisut piginnaasaannik qaffassaasoqassasoq, qanoq taanna qaffassarneqarsinnaava?

- (Ilinniartitsisut taakku ullumikkut sakkussaaleqisarput... qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaappat?)

- Ilinniartitsisut sumiiffipassuarni pitsaasumik sulipput, avatangiisitigullu atortussanik pitsaasunik aamma sakkusaqartikkutsigit suliaq kivilluarsinnaagaat isumaqarpugut. Ilaatigut ilinniutit atuarfinni annertuumik amigaataapput. Oqartoqarsinnaavormi, immaqaa Europamiut oqaluttuarisaanerit annerusumik sammitittarparput, uagullu inuiattut oqaluttuarisaanerput pivallaarnagu, tamannalu pitsaanngitsutut taasinnaavarput, Knud Kristiansen oqarpoq.

Sara Olsvigilu apeqquummut tassunga ima akivoq:

- Pisariaqarlunnarpoq Nunatsinni meeqqat atuarfiat tassaassasoq atuarfik ataatsimoortitsisoq akuutitsisorlu. Atuarfimmi ataatsimoorussaarput. Ataatsimoortitsillu arnissamut sakkussat ilinniartitsisuniissapput meeqqallu immikkut pisariaqartitsisut pillugit immikkut ilisimasanik siammaasoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Ilinniartitsisorpassuit sulilluarpuit ilinniartitsisullu nersualaartariaqarput. Inuiaqatitsinni suliaqat pingaarnersaat ilaat ingerlapaat tassalu; meeqqatsinnik atuartitsineq. Ilinniartitsisut pitsaanerpaamik ilinniartitaanikkut periarfissaqartinnissaat atugaqartinnissaallu inuiaqatigiittut pingaartissavarput. Immikkut ittumik pisariaqartitsisunut tappinnerunissarput pisariaqarpoq, Sara Olsvig oqarpoq.

Kalaallit anersaavat

-Qanga atuarfinni ajoqit atuartitsigaangamik erinarsorneq / tussiarneq / taallior torsuarnik erseqqissaaneq (soorlu: Henrik Lund, Jonathan Petersen il.il.) assut atuartitsinerinni atortarpaat – taamaalilluni anersaaq naleqassuserlu atuartunut ingerlaqqittarpoq. Tamanna Atuarfitsialaap eqqunneqarnerani puigorneqarsimanerluni?

- Anersaakkut nukittorsarneq immerneqartarnerlu assigiinngitsumik ingerlanneqarsinnaavoq. Oqaluttuarisaanitsinnit siuaatsinniillu ilisimasat, taallianik erinarsuutinillu ilisimasaqarneq tassunga ilaavoq allanilli aamma ilaqarpoq soorlu qilaatersorneq, mutinik nipilersorneq allatigulluunniit pinngorartitsineq, atuartitsineri akuujuassapput. Meeqqat anersaakkut kultuurikkullu ineriartorluarnissaat meeqqat atuarfianni aamma ingerlanneqassasoq Inuit Ataqatigiit isumaqarpugut tamatumanilu kultuurip anersaakkullu nukittorsaataasut allanngorartuusarnerat assigiinngisitaartuunerallu meeqqamut ilinniutigineqarnissaa pingaartinneqartariaqarpoq. Meeqqat assigiinngitsunik pikkoriffeqarput, pikkoriffit nukinnik aallerfigisarpaat kultuurerpullu imartuujummat siammasillunilu killilersugaanngitsumik kiffaanngissusilimmillu kultuurimik anersaakkullu nukittorsarfigerusutanik sammisaqarsinnaaneq pingaartipparput, Sara Olsvig oqarpoq.

Anersaamulli tunngasumik apeqquummi Knud Kristiansenip akissutaani ersittoqanngilaq.

Qaasuitsup kommuniani atuartitsivissat sivisussusissaasa nunaqarfinni tamani 15 procentimik appartinneqar-

nissaannik aalajangiussaqaqarsimaneq politikerit qanoq isumaqarfigineraat apeqquutini ilaatinneqaraluarpoq. Sara Olsvigilli Knud Kristiansenillu tamarmik apeqquut akissuteqarfigisimanngilaat.

Qallunaatut tuluttullu soraarummeernermi angusinnngitsoorneq

Politikerit pineqartut soraarummeernermi angusinnngitsoortarneq pillugu imaattumik aperineqarput:

- Meeqqat anginerit soraarummeersimasut affaat qallunaatut tuluttullu soraarummeernermi angusinnngitsoorsimapput, tamanna qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaava?

- Kalaallisut oqaatsitta saniatigut oqaatsit assigiinngitsut piginnaasaqarfiginissaat pisariaqarlunnarpoq. Inuiaqatigiittut nukittut atussavarput avammut alakkaamasaqarneq attaveqarsinnaanerlu. Paquminartuujunnaartariaqarpoq qallunaatut tuluttullu ilinniarusussuseqarnissaq. Akuer-saassavarput kalaallisut oqaatsitta nukittorsarnerisa saniatigut allanik oqaatsinik ilinniarnissarput pisariaqarmat. Angajoqqaat, aanaakkut ataakkut, akkaakkut ajakkullu meeqqanik qanigisaminnik kalaallisut ilinniartitsilluarnertik saniatigut oqaatsinik allanik ilinniarnissamut kaammattuilik, atorfissaqartipparput, Sara Olsvig akivoq.

- Europamiut oqaluttuarisaanerit annerusumik sammitittarparput, uagullu inuiattut oqaluttuarisaanerput pivallaarnagu, tamannalu pitsaanngitsutut taasinnaavarput, Knud Kristiansen oqarpoq.

Knud Kristiansen apeqquummut tassunga ima akivoq:

- Atassutip pingaartilluinnarpaa nunarsuarmioqataaneq. Taamaattumik meerartatta atuartitaaneranni, nunarsuarmioqatitta oqaatsitsigut atugaat aamma tunngavigalugu qallunaatut, tuluttut franskisut, portuguiut, spanskisut tyskisut allatullu periarfissat oqaatsit ilinniarnissaannut tunniunnissaat nukissaqarfiusariaqarpoq, naak ilaatigut ilinniartitsisut taamatut piginnaasallit amigaatigigaluarigut, ineriartornerup ilaatigut periarfissaqartikkaluarpaatigut, tassalu internetsikkut oqaatsinik ilinniartitsineq. Taamaattumik aamma "ileqqutoqqatsinik" noqinninneq qimallugu, nutaanut ikaarsaernerit sukkanerusumik ingerlassinnaavagut, periarfissallu atorluarnerisigut meerartatta ineriartornerat pitsaasumik sammiveqartillugu, Knud Kristiansen akivoq.

Politiker: - Udvikling af det åndelige og kulturelle for børn!

Ilinniartitsisoq har rettet henvendelse til samtlige politiske partier, men kun to har svaret.

Tekst og foto: Karline Platou

- *Der bør ske kompetenceudvikling for lærere, som underviser elever med særlige behov.

- *Resultaterne i fremmedsprog samt matematik og fysik er ikke tilfredsstillende, og det bør der gøres noget ved.

Det er blandt andet disse ord, af tidligere IMAK formand Sivso Dorph, som står at læse i Ilinniartitsisoq, som udkom august 2015, men det er svært at vide, om disse artikler er blevet læst eller ikke læst af politikerne. På baggrund af dette kontaktede vi formændene til de fem partier og sendte dem spørgsmål til besvarelse. Formændene er Kim Kielsen (S), Randi Vestergaard Evaldsen (D), Hans Enoksen (PN), Knud Kristiansen (A) samt Sara Olsvig (IA). Men kun to formænd har svaret, selvom vi flere gange gjorde det klart overfor alle formændene, at det var vigtigt for os, at de svarede.

De, som har svaret, er Sara Olsvig (IA) og Knud Kristiansen (Atassut).

Ud fra de fremsendte spørgsmål, er det vigtigste at få svar på, hvordan politikerne vurderer Atuarfitsialak, som har virket i 12 år. Vi spørger blandt andet:

- Atuarfitsialak har nu virket i ca. 12 år, (forordningen trådte i kraft 1. august 2003) hvordan vil du vurdere den på nuværende tidspunkt? – bør der ske stramninger? eller er det tilfredsstillende?

Sara Olsvig svarer:

- Vi skal selvfølgelig vurdere Atuarfitsialak løbende. Og det er som om, at siden reformen startede, har der manglet ordentlig koordinering i forhold til lærernes uddannelse af værktøjer i forhold til folkeskolereformen, siger Sara Olsvig.

- Hvis Atuarfitsialak skal strammes op, hvor skulle man så lave stramningerne? spørger vi igen.

- Undervisningen i Ilinniartissuaq må tilpasses virkeligheden, behovet og kravene.

- Ansvar for tilsyn af folkeskolen ligger i kommunerne og kommunerne bør have flere kræfter til tilsyn, og styrkelse af drift

- Selvfølgelig vil man være med til at samarbejde omkring dette, især omkring forbedring af uddannelse af lærerne til folkeskolen, og til grundig planlægning af passende

- Det er bydende nødvendigt, at folkeskolen i vores land er en skole, som samler og er inkluderende. Skolen er nemlig et fællesanliggende. Værktøjerne, som skaber fællesskabet, skal være hos lærerne og det er vigtigt at udbrede kendskabet til børn med særlige behov, siger Sara Olsvig.

målsætning for folkeskolen, siger Sara Olsvig.

Hun mener desuden, at tilsynet skal være mere omfattende.

- Koordineringen mellem kommunerne og Selvstyret må siges at være mangelfuld. Koordineringen skal være meget mere omfattende og efter kommunesammenslutningen må kommunernes tilsyn af driften nødvendigvis effektiviseres, siger Sara Olsvig.

Atassuts formand Knud Kristiansens svar

Der er fremsendt 12 forskellige spørgsmål til politikerne og selvom Sara Olsvig har svaret på de fleste af dem, svarer Knud Kristiansen kun på seks og han har ikke uddybet hvilke spørgsmål, han har svaret på.

Men ud fra ovenstående spørgsmål svarer Knud Kristiansen således:

- Vi mener at evalueringen af Atuarfitsialak's formål skal ske løbende, siger Knud Kristiansen.

- Hvis Atuarfitsialak skal strammes op, hvor skulle man så lave stramningerne? spørger vi igen.

- Vi finder det meget vigtigt, at man i undervisningen af vore børn går ud fra vores grønlandske levevis og værdier. Ved at gøre det, vil vi ikke kun styrke vores børn

til fremtiden, men også give dem, ud fra vore værdier, solide "redskaber" til deres liv med uddannelse og voksentilværelse, siger Knud Kristiansen.

Lærerne

Nogle af spørgsmålene vedrører lærerne, og vi spørger blandt andet:

- Der står i skoleloven: Der vil ske kompetenceudvikling for lærere, som underviser elever med særlige behov, hvordan vil kompetenceudviklingen foregå?

- (Disse lærere mangler værktøjer i dag...hvad vil man gøre ved det?)

- Lærerne laver et godt stykke arbejde mange steder, og hvis vi også kan give dem gode omgivelser og gode redskaber, mener vi, at de sagtens kan løfte opgaven. Blandt andet mangler der mange undervisningsmaterialer i skolerne. Og jeg tror vi kan sige, at vi for det meste underviser i Europas historie, og ikke så meget i vores egen historie, og det kan vi nævne som negativt, siger Knud Kristiansen.

Sara Olsvig svarer til dette spørgsmål:

- Det er bydende nødvendigt, at folkeskolen i vores land er en skole, som samler og er inkluderende. Skolen er nemlig et fællesanliggende. Værktøjerne, som skaber fællesskabet, skal være hos lærerne, og det er vigtigt, at udbrede kendskabet til børn med særlige behov. Der er mange lærere, som laver et godt stykke arbejde, og det skal de have ros for. De arbejder med en af de vigtigste opgaver i vores samfund, og det er undervisning af børn. Vi skal som samfund vægte at give lærerne den bedste uddannelse og forhold meget højt. Det er vigtigt, at vi er bedre til at se dem, som har særlige behov, siger Sara Olsvig.

- Vi underviser for det meste i Europas historie, og ikke så meget i vores egen historie, og det kan vi nævne som negativt, siger Knud Kristiansen.

Grønlandernes sjæl

-Før i tiden, når kateketerne underviste brugte de meget sang / salmer / fremhævning af de store digtere, (såsom: Henrik Lund, Jonathan Petersen osv.) – så det var af den vej det åndelige og værdier gik videre til eleverne. Er dette mon blevet glemt i indførelsen af Atuarfitalak?

- Styrkelse og udvikling af det åndelige kan køres på forskellig vis. Kendskab til vores historie og forfædre, kendskab til sange og også hermed trommedans, moderne

musik eller andet skal være en del af undervisningen. Vi mener i Inuit Ataqatigiit, at udviklingen af det åndelige og kulturelle også skal ske i folkeskolen, at styrkelsen af kulturen og det åndelige også kan forandre sig og disse forandringer bør være meget vigtigt at formidle til børnene. Børn har forskellige kompetencer, de henter kræfter i deres kompetencer, og da vores kultur er meget rummelig og samtidig meget spredt, finder vi det meget vigtigt, at man skal have frihed til at finde kræfter i det åndelige og kulturelle, siger Sara Olsvig.

Det er ikke muligt at finde svar fra Knud Kristiansen til spørgsmålet omkring det åndelige.

Et af spørgsmålene til politikerne er ellers omkring beslutningen om at nedsætte undervisningstimetallet med 15 % i alle bygder i Qaasuitsup Kommunia. Hverken Sara Olsvig eller Knud Kristiansen har svaret på spørgsmålet.

For lave prøveresultater i dansk og engelsk

Politikerne får stillet disse spørgsmål omkring de meget lave karakterer i prøverne:

- Halvdelen af de større børn, som har været til prøver, får alt for lave karakterer i dansk og engelsk, hvad kan man gøre ved det?

- Ved siden af vores grønlandske sprog er det meget nødvendigt at kunne forskellige andre sprog. Vi skal som samfund styrke os ved at kigge ud og have kontakt med andre. Det bør ikke længere være tabu at ville lære dansk og engelsk. Vi må acceptere, at ved siden af at styrke vores grønlandske sprog, er det nødvendigt at lære andre sprog. Forældre, bedsteforældre, onkler og tanter må ud over deres undervisning af deres nærmeste børn i det grønlandske sprog, samtidig må opfordre dem til at lære andre sprog. Det har vi brug for, siger Sara Olsvig.

Knud Kristiansen svarer til dette spørgsmål:

- Atassut synes, det er vigtigt, at vi er verdensborgere. Derfor må vi, i forbindelse med vores børns skolegang, have kræfter til at give dem mulighed for at lære sprog fra andre dele af verden, som grundlæggende dansk, engelsk, fransk, portugisisk, spansk, tysk og andre sprog, selvom vi mangler lærere, som kan disse sprog. Men udviklingen giver os mulighed for det, nemlig sprogundervisning via internettet. Vi skal derfor gå bort fra at holde fast i de "gamle normer" og gå nye veje hurtigere. For ved at bruge de nye muligheder giver vi vores børns udvikling en god retning, svarer Knud Kristiansen.

Kærlighed er også at sætte grænser!

Før i tiden var der rigtigt mange elever i Atuarfik Kilaaseeraq i Maniitsoq, men eleverne der bliver færre og færre elever i forbindelse med, at folk flytter til andre byer, og da dette har resulteret i, at elevernes opførsel har ændret sig, har skolen været nødsaget til at gøre noget ved det ved hjælp af "7 gode retningslinier".

Skolen i Maniitsoq, Atuarfik Kilaaseeraq, har i dag 358 elever, selv om der var 445 elever bare for 5 år siden. Ligeledes var der også mange flere end de 445 elever for nogle år siden, da Kuuttartup Atuarfia var i brug.

- Indbyggerne i Maniitsoq bliver færre og færre, det er mærkbart, at folk flytter til andre byer, dette skyldes bl.a. manglende arbejdspladser, men én af grundene er også, at forældrene videreuddanner sig, og der er også mærkbart, at der fødes færre børn, siger skoleinspektøren i Atuarfik Kilaaseeraq Elna Heilmann.

- Store arbejdspladser som Polar Oil, Pilersuisoq og andre er blevet flyttet til større byer, og dette er også én af grundene til befolkningstallets fald i byen, siger viceskoleinspektøren i Atuarfik Kilaaseeraq Ole Olsen.

Manglende arbejdspladser i Maniitsoq har også betydning for elevernes ændrede opførsel.

- På grund af manglende arbejdspladser er der blevet flere børn, der lever under dårligere forhold, dette mærkes tydeligt ved børnenes store behov for opmuntning og støtte af deres forældre. For at vende situationen startede vi på rettesnoren: "7 gode retningslinier" for 3 år siden. Vi startede med lærerne, og senere inkluderede vi eleverne og deres forældre. Følgerne af vores handle måde kunne vi mærke det sidste år, forklarede Elna Heilmann

Og hun kom med et eksempel:

- Det at tage roret betyder at tage et ansvar, det betyder, at eleven skal prøve på at tage ansvaret for sig selv, for eksempel skal eleven prøve på at komme i skole til tiden om morgenen, eleven skal lave et mål for sig selv ved at spørge: "Hvad har jeg lyst til at blive?", "Hvordan skal jeg nå mit mål?" og "Hvor ligger mine kompetencer?", forklarer Elna Heilmann.

- Følgerne for de "7 Gode retningslinier" er mindre tydelig hos de ældre klasser, mens det er mere tydeligt hos de yngre. Det er dejligt at komme ind hos de små, deres opførsel er betydeligt bedre, og det er tydeligt at se, at de har mere selvtillid. Som eksempel hilser de velkommen til hinanden om morgenen. Og læreren møder altid op, før eleverne dukker op i klassen, så eleverne ikke dukker op til en tom klasse, på denne måde starter eleverne deres

skoledag som velkomne, tilføjer Ole Olsen.

Unge mennesker fra bygderne til Maniitsoq og Sisimiut går også i 9. - 10. klasser i Atuarfik Kilaaseeraq, de er fra Atammik, Napasoq, Sarfannguaq og fra Itilleq og de bor i skolehjemmet.

- Der er 17 elever fra bygderne i år. Det var Qeqqata Kommunia, der besluttede for, at de skulle gå i Maniitsoq, siger Elna Heilmann.

Idealer og forbilleder mangler

- Vores dejlige by mangler arbejdspladser især arbejdspladser med dygtigt uddannet personale, derfor mangler børnene at have nogle idealer eller forbilleder, de kan identificere sig med. Derfor bruger vi metoden, om at børnene får mere selvtillid som værktøj, da de ikke kan se nogle "forbilleder", siger Ole Olsen.

Hvordan har I tænkt jer om at give barnet mere selvtillid?, spurgte vi.

- For det første er det nødvendigt, at barnet får sine basale behov som tryghed, og at det kan stole på sine forældre. Hvis barnet har en voksen, der stoler på vedkommende og hvis barnet stoler på en voksen, så får barnet selvtillid. Det siger sig selv, at barnet skal have fået dækket følelsen af tryghed og kærlighed, siger Elna Heilmann.

- Men kærlighed er også at sætte grænser, for det er meget vigtigt, at forældrene kan sætte grænser for deres barn, siger hun.

- Ud fra de ting vi oplever i dagligdagen, gør vi forældrene dette meget klart – for børn er børn, og de voksne skal vise deres ansvarlighed, det skal ikke være sådan, at det er barnet, der skal styre det hele. Jeg mener, at sætningen "Barnet som centrum" har været misforstået, for nogle har forstået det som, at barnet selv skal bestemme over, hvad det vil. Denne misforståelse, må vi sige, har haft uheldige følger i dag. For et barn er et barn, og forældrene har ansvaret for deres børn, og de skal bestemme på deres børns vegne.

- Som eksempel så siger en forælder til sit barn: Du skal være hjemme klokken 9! Dette skal følges af barnet, og

- På grund af manglende arbejdspladser i Maniitsoq er der blevet flere børn, der lever under dårligere forhold, dette mærkes tydeligt ved børnenes store behov for opmundring og støtte af deres forældre. For at vende situationen startede vi på rettesnoren: "7 gode retningslinier" for 3 år siden, og i dag kan vi mærke resultatet af vore handlinger, siger skoleinspektør Elna Heilmann og viceskoleinspektør Ole Olsen i Atuarfik Kilaaseeraq i Maniitsoq til Ilinniartitsisoq.

forældren skal ikke bare sige: - Jeg havde ellers sagt, at vedkommende skulle være hjemme, men vedkommende dukkede ikke op. Hvad skal denne forældre så gøre i denne situation? Sådanne ting prøver vi at komme med oplysninger om, siger Elna Heilmann.

Elna Heilmann og Ole Olsen gør det klart, at meget få unge mennesker, som har gået på Atuarfik Kilaaseeraq i Maniitsoq, direkte går videre til GU.

- De fleste af dem vil hellere gå i efterskole først og fortsætter så til GU bagefter.

- Mange af dem ærgrer sig og siger, når de er færdige med 10. klassen, hvorfor har jeg ikke gjort mig umage?! Derfor er det mere ønskeligt, at man havde 11.klasse som før, siger Elna Heilmann.

- Mange elever går også i folkeskolen med Piareersarfik som næste mål, de bruger det fejlagtigt som mål, selv om de kan få så lidt udbytte af at gå i Piareersarfik, somme tider mindre end, hvad de kan få i udbytte i folkeskolen, siger Ole Olsen.

Elna Heilmann og Ole Olsen mener.

- Der forskes for lidt angående folkeskolen, Atuarfitsialak er ellers god nok i sin grundlag, men der mangler forskningsgrundlag her fra Grønland, siger Ole Olsen.

- Læreren skal forberede sig ud fra elevens faglige niveau, for læreren skal jo helst starte ud fra elevens faglige niveau. Vi bør spørge os selv om, hvordan elever i Grønland modtager læring? Men desværre mangler lærerne ofte sådanne værktøjer i deres arbejde, for ifølge loven må læreren ikke lave sin undervisning ud fra en faglig niveaudeling, kun i begrænset tidsperiode efter loven må læreren eksperimentere med sin undervisning. Derfor er det meget ønskeligt, at der gives flere muligheder. Selvom Atuarfitsialak i sig selv er god nok, mangler vi andre værktøjer. Der bliver jo af og til foretaget undersøgelser angående børns forhold, men vi mangler forskning angående den faglige udvikling, slutter skoleinspektøren i Atuarfik Kilaaseeraq Elna Heilmann.

Tekst og foto: Karline Platou

Asanninneq aamma killiliineruvoq!

Maniitsumi Atuarfik Kilaaseeraq siornatigut atuartorpassuaqartarsimavoq, inuilli illoqarfinnut allanut nutsernerisa kingunerisaanik atuartut ikiliartuinnarput, tamanna atuartut ileqqulersornerisigut malunniuummat atuarfik "Ileqqut arfineq-marluk" atorlugit iliuuseqartariaqalerpoq.

Maniitsumi atuarfik, Atuarfik Kilaaseeraq ullumikkut 358-nik atuartuuteqarpoq, naak ukiut tallimat matuma siorna 445-nik amerlassusilinnik atuartoqarsimagaluarpoq. Taamatuttaaq ukiut arlallit matuma siorna Kuuttartut atuarfia atuukkallarmat 445-niit amerlanerujussuarnik illoqarfik atuartoqartarsimagaluarpoq.

- Maniitsumi inuit ikiliartoqaat, inuit illoqarfinnut allanut nutserarnerat malunnarpoq, ilaatigut suliffissaaleqineq pissutaavoq, kisianni aamma angajoqqaat ilinniagaqaq-qittut pissutaataapput, aammalumi meeqqiortut ikilinerat malunnarpoq, Atuarfik Kilaaseeqqap pisortaa Elna Heilmann oqarpoq.

- Suliffiit angisuut illoqarfinnut allanut nuutsinneqarput, soorlu Polar Oil aamma Pilersuisoq suliffiillu allat, taakku aamma inuit ikilinerinut patsisaaqataapput, Atuarfik Kilaaseeqqap pisortaata tullia Ole Olsen oqarpoq. Maniitsumi taama suliffissaaleqisoqalernera atuartut pisusilersornerinut aamma sunniuppoq.

- Maniitsumi suliffissaaleqineq peqqutaalluni meeqqat atugarliortut amerlipput, taamaalillunilu atuartut angajoqqaaminnit kaammattorneqarnerat killilerujussuanngorpoq. Tamanna mumisinniarlugu "Ileqqut pitsaasut arfineq-marluk" ukiut pingasut matuma siorna aallartipparput. Ilinniartitsisut siullermik aallarniutigaagut, taavalu kingorna atuartunut angajoqqaanullu siammarterparput. Taama iliuuseqarnitta malunniunnera ukioq kingulleq malugaarput, Elna Heilmann erseqqissaavoq.

Assersuuteqarporlu:

- Aquummik tigusineq tassaavoq akisussaaffimmik tigusineq, soorlu atuartoq nammineq akisussaaffimmik tigusiarsarisussaavoq, assersuutigalugu atuartoq ul-laakkut inortuinaveersaartussaavoq, anguniagassalersotussaavoq imminullu aperaluni: "Sunngorusuppunga?" - "Qanorlu ilillugu anguniagara angussavara?" "Aammalu suut pikkoriffigaakka?", Elna Heilmann tunngavilersuivoq.

- "Ileqqut pitsaasut arfineq-marluk" atuartuni angajullerni sunniunnera annikinneruvoq, nukarlernili malunniunnera malunnarluarpoq. Minnerit iserfigalugit iseruminartarput ileqqorissaarneri ersittarput, imminullu pingartinnerat malunnartarlutik. Assersuutigalugu ullaakkut atuaqatai ilaminnut tikilluaqqusisarput. Aammalu ilinniartitsisoq ul-

laakkut atuartut suli takkutinnginnerini takkutereertarpoq atuartut inoqanngitsumut takkutissanngimmata, taamaalil-lutik atuartut ullaarnnganiit tikilluaqqusaallutik misigalutik atuarnertik aallartittarpat, Ole Olsen ilassuteqarpoq.

Inuusuttuaqqat Maniitsup Sisimiullu nunaqarfianeersut 9. - 10. klasserlutik Atuarfik Kilaaseeqqami aamma atuartarput, taakku Atammimmeersuupput, Napasumeersuul-lutik, Sarfanguaneersuullutik aammalu Itillimeersuullutik, atuartullu angerlarsimaffianni najugaqartarput. - Ukioq manna nunaqarfimmiut katillugit 17-inik amerlasuseqarput. Taakku Maniitsumiittusaaanerat Qeqqata kommuniata aalajangigaraa, Elna Heilmann oqarpoq.

Nuannaartorisassatut isigisassat amigaataapput

-Illoqarfinguarput suliffinnik annerusumik ilinniarluarsimasut suliffigisaannik peqanngilaq, taamaammat ilaatigut nuannaartorisassat amigaatigisarpagut, meeqqat isigisaminnik nuannaartorisassaat. Taamaammat "nuannaartorinninneq" pivallaarnagu imminut tatigilernissamut perorsaaneq sakkugineruarpur, Ole Olsen oqarpoq. Meerarliuna imminut tatigisunngortissappat qanoq ilillugu tamanna anguneqassasoq? Aperaarpur.

-Siullermik, meeqqap tunngaviusumik pisariaqartitani pigisimassavai, soorlu toqqissisimaneq, angajoqqaanik naatsorsuuteqarsinnaaneq. Meerarmi inersimasumit tatigineqaruni aammalu meeraq inersimasumut tatiginnikkuni taava meeraq imminut tatigisuussaaq. Soorunamilu aamma toqqissisimanermik asanninnermillu pinngitsoorani aamma tunineqarsimassaaq, Elna Heilmann oqarpoq.

- Asanninnerli aamma killiliineruvoq, tassami angajoqqaatut killiliisinnaaneq pingaarluinnaqqissaarpoq, oqarpoq.

- Nalaattakkagut tunngavigalugit angajoqqaanut taannarpiq ersarissaatigisarpurput – tassami meeqqat meeraammata inersimasut meeqqanut oqartusaaanertik takutittariaqarpat, imaanngitsoq meeqqap suna tamaat aqussagaa. Isumaqarpunga "Meeraq qitiutillugu" kukkusumik paasineqarsimagunartoq, tassami ilaasa paasisarpat; meeqqap sorsunnerluni nammineq aalajangissagaa. Taamatulli paasinnissimaneq ullumikkut kingunerluttut uagut taasariaqarparput. Tassami meeraq meeraavoq, angajoqqaallu meeqqanut akisussaasuupput

- Atuarfik Kilaaseeraq 1958-mi septembarimi pukkinnertaa atuutilerpoq, 1972-mili tamakkiisoq atuutilerluni.

taakkulu sinnerlugit angajoqqaat aalajangertartussaap-put.

- Assersuutigalugu, angajoqqaap qitornani oqarfigaa: Qulingiluanut angerlareersimassaati! taava taanna piviusunngortinneqartariaqarpoq, imaanngitsoq: - Oqalu-ukkaluarakku angerlassasoq takkutinnginnami. Taava taamaalippat taanna angajoqqaq angajoqqaatut qanoq iliussava? Soorlu pissutsit taama ittut angajoqqaanut qaammarsaatiginiarsarisarpagut, Elna Heilmann oqarpoq.

Elna Heilmann aamma Ole Olsen erseqqissaapput Maniitsumi inuusuttuaqqat Atuarfik Kilaaseeqqameersut toqqaannaq GU-mut ingerlaqqittartut ikittuararsuusartut. - Amerlanerpaat Efterskole aqutigeqqaarusuttarpaat, Efterskolereeraangamik aatsaat GU-mut ingerlaqqikku-suttarput.

- Amerlaqaat 10. Klasse naammassigaangamikku ug-guartut oqarlutik, soormita sukataarsimanngilanga?! Taamaammatt 11. Klassep qangatut periarfissaanissaa kissaatiginarnergaluarpoq, Elna Heilmann oqarpoq.

- Amerlaqaat Piareersarfik siunniutereerlugu maani atuartuusartut, periarfissatsummi isiginiartoortarpaat uffalu Piareersarfiup tunniussinnaasai eqqarsaatigalugit ilaa-tigut meeqqalluunniit atuarfiniit piumasaqaataat annikin-

nerusartut, Ole Olsen oqarpoq.

Elna Heilmann aamma Ole Olsen ima isummersorput. - Meeqqat atuarfiat pillugu ilisimatusarneq amigarpoq, Atuarfitsialak tunngavimmigut ajunngikkaluarluni ilisima-tusarnikkut tunngaviliussat nunatsinneersut amigaataap-put, Ole Olsen oqarpoq.

- Ilinniartitsisoq atuartoq aallaavigalugu piareersartus-saavoq, atuartummi ilikkariaasia ilinniartitsisup aallaavig-iniartussaavaa. Aperisussaagaluarpugut, nunatsinni atuartut qanoq ilikkariaaseqarpat? Kisianni ajoraluartu-mik ilinniartitsisup sulinermini sakkussai tamakku assor-suaq amigaataasarput, tassami inatsit malillugu atuartut piginnaasaat aallaavigalugit ilinniartitsisoq immikkoor-titereqqusaanngilaq (niveau deling), taamaallaalli piffik aalajangersimasooq atorlugu misileraasoqarsinnaasoq inatsimmi allassimasooqarluni. Taamaattumik suli anneru-sumik periarfissiisoqarnissaa kissaatiginartorujussuuvoq. Naak Atuarfitsialak tunngavimmigut ajunngikkaluartoq sakkussat taama ittut amigaatigivagut. Meeqqammi atugarisaat misissuiffigineqartarput kisiannili atuagar-sornikkut (fagligt) ineriartornerup qanoq innera misis-suinikkut amigaataasarput, Atuarfik Kilaaseeqqap pisor-taa Elna Heilmann taama naggasiivoq.

Allattoq assiliisorlu: Karline Platou

Politianmeldelse af voldelige elever – hvornår og hvordan

Af Thomas Trier Hansen, Advokat

Desværre hænder det, at elever er voldelige eller truende enten overfor andre elever, overfor lærerne eller andre med tilknytning på skolen. Tilbage i 2015 skabte det overskrifter i flere danske medier og debat, da en skole valgte at politianmelde 7-årige drenge for vold mod en lærer. Anmeldelsen var en følge af, at det danske nævn for erstatning til voldsofre, på det tidspunkt havde ændret praksis således, at anmeldelsen af et forhold til politiet ville være en betingelse for at få erstatning. Det er dog ikke det samme som, at politiet behandler sagen som en kriminalsag, selvom der er sket en mulig overtrædelse af kriminalloven, da børnene jo var under den kriminelle lavalder.

Samme situation kan lærere i Grønland også have i, men hvad er egentlig reglerne i Grønland? Denne artikel forsøger at beskrive nogle af de juridiske aspekter, som man kan overveje i sin vurdering af handlinger mod lærere.

Er vold og trusler begået i folkeskolen omfattet af kriminalloven

Når en lærer udsættes for fysisk overgreb eller trusler er det som udgangspunkt handlinger, der kan medføre erstatning efter de almindelige erstatningsregler. Handlingen kan også medføre, at der skal ske anmeldelse af forholdet som en arbejdsskade, og læreren kan, efter omstændighederne, få anerkendt såvel fysiske som psykiske følger af ulykken som en arbejdsskade.

Handlingen kan, alt efter sin karakter, også være omfattet af kriminallovens bestemmelser om vold og trusler. Kriminalloven skelner ikke mellem voksne og børn i den sammenhæng. Derimod har barnets alder betydning for, om barnet kan foranstaltes (straffes) efter kriminalloven. Er handlingen foretaget af et barn under 15 år, så siger kriminalloven, at det ikke vil medføre foranstaltninger efter kriminalloven.

Anmeldelse af handlinger begået af børn under 15 år til politiet

Hvis et barn under 15 år har begået en kriminel handling, er det som udgangspunkt op til skadelidte eller skolen om, hvorvidt der skal ske en anmeldelse af forholdet til politiet. Skolen kan ikke forhindre læreren i at anmelde

forholdet, men der kan selvfølgelig være mange overvejelser og hensyn forbundet hermed. Der er hensynet til de andre elever, lærere, arbejdsmiljøet og selvfølgelig den skadelidte. Men der kan også være hensynet til den voldelige elev selv. Jo tættere barnet kommer på den kriminelle lavalder, jo vigtigere vil det blive, at barnet forstår, at handlingen ikke alene kan resultere i inddragelse af de sociale myndigheder, bortvisning fra skolen mv. men at den også kan få kriminalretlige konsekvenser. Der påhviler derfor skolen et ansvar overfor alle i forbindelse med voldelige elever, og skolen må være tydelig i sin håndtering af overfald og opfølgningen herpå.

Hvis forholdet har en sådan karakter, at man ønsker at anmelde forholdet til politiet, bør dette ske hurtigst muligt, selvom der ikke er frister i retsplejeloven for, hvornår en anmeldelse om en overtrædelse af kriminalloven skal ske.

Politiet skal i princippet modtage anmeldelsen uanset at forholdet vedrører et barn under 15 år, men politiet kan afvise anmeldelsen, hvis der ikke findes grundlag for at indlede en efterforskning. Det kan i praksis betyde, at politiet, når de får oplyst gerningsmandens alder, ikke mener, at der er grundlag for at efterforske sagen som

en kriminalsag, fordi gerningsmanden ikke kan idømmes en foranstaltning efter kriminalloven. Men alt efter omstændighederne kan der måske være tale om et forhold, hvor den mindreårige ikke har optrådt alene, men hvor andre, og ældre børn, måske har tilskyndet til handlingen, og så kan der muligvis være en grund til at gå videre med efterforskningen. Politiet kan også vælge at efterforske sagen for at sikre beviser og afhøre personer mv.

Der ses dog ikke i lovgivningen at være mulighed for politiet til at nægte at modtage anmeldelsen, men alene til at afvise anmeldelsen. Afvisningen af anmeldelsen skal meddeles til de, der må antages at have rimelig interesse heri, og afgørelsen kan påklages til den overordnede anklagemyndighed. Oplever man, at politiet nægter at modtage anmeldelsen, så må man bede politiet om at få det på skrift, og politiet bør også meddele, at afvisningen kan påklages til den overordnede anklagemyndighed.

Anmeldelsens konsekvenser for muligheden for erstatning

I Grønland er lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelse, med senere ændringer, sat i kraft for Grønland ved anordning. Loven etablerer et nævn, der har til opgave at yde erstatning til ofre for vold omfattet af kriminallovens bestemmelser i det omfang, den skadelidte ikke kan få erstatning fra anden side. Det vil sige, at hvis skaden godtgøres af skadevolderen; dækkes af ydelser efter den sociale lovgivning; regler om løn under sygdom; private forsikringer mv. som medfører, at den skadelidte får dækning, så vil erstatningen efter loven blive reduceret med det/de beløb. Erstatning efter loven er derfor oftest et supplement til den erstatning, der ydes efter anden lovgivning. Det har ingen betydning for udbetaling af erstatning efter loven, at skadevolderen er under 15 år.

Af lovens § 10 fremgår det, at erstatning efter voldsoffererstatningsloven som udgangspunkt, er betinget af, at lovovertrædelsen uden unødigt ophold er anmeldt til politiet. Der er dog intet krav om, at anmeldelsen skal ske inden for en bestemt tidsfrist. Spørgsmålet om anmeldelse har således ikke blot en betydning for den kriminalretlige forfølgelse af sagen.

Derfor må læreren anmelde forholdet, og såfremt politiet måtte afvise at modtage en anmeldelse, så skal dette ske skriftligt, og læreren må skrive sin forklaring ned om hændelsesforløbet.

Loven indeholder en mulighed for, at erstatning kan gives, selv om forholdet ikke er anmeldt til politiet, men erstatningsnævnet har ikke behandlet sådanne sager, hvor der er tale om vold begået af børn under 15 år. Det tilsvarende danske nævn har derimod i april 2016 udarbejdet en vejledning i sager, der blandt andet omhandler denne situation.

Vejledningens principper kan også anvendes af det grønlandske nævn, navnlig i forhold til spørgsmålet om hvornår skolen og den skadelidte kan undlade at anmelde et overfald. Vejledningen slår fast, at det klare ud-

gangspunkt er, at skadevolderens alder (under 15 år) ikke sig selv er tilstrækkeligt til, at man kan undlade at anmelde forholdet. Som undtagelse hertil vil der alene være de situationer, hvor der kan henvises til konkrete, individuelle behandlingsmæssige og/eller pædagogiske hensyn.

Samme praksis må det grønlandske erstatningsnævn antages at kunne følge, uden at dette endnu er afklaret. Skadelidte (læreren) må derfor altid overveje om, hvorvidt et forhold skal anmeldes. Hvis skolen og læreren bliver enige om ikke at anmelde forholdet, bør man allerede på dette tidspunkt skrive ned hvilke konkrete, individuelle behandlingsmæssige og/eller pædagogiske overvejelser, man har gjort. Vælger læreren efterfølgende at indbringe et erstatningsspørgsmål for nævnet, så skal læreren forklare, hvorfor forholdet ikke blev anmeldt til politiet. Det er derfor altid lærerens risiko, at en undladelse af at anmelde forholdet til politiet, kan afskære én fra erstatning i medfør af loven for erstatning til volds ofre.

Resume

Overfaldes en lærer af en elev kan skolen og/eller læreren overveje om man vil politianmelde forholdet. Politiet kan ikke nægte at modtage anmeldelsen, men kan afvise anmeldelsen. Dette skal ske skriftligt, hvis man ønsker det, og der bør også være en vejledning om klagemuligheden. Anmeldelsen af forholdet har ikke alene betydning for om en sag kan behandles som en kriminalsag, men også om hvorvidt den skadelidte kan få erstatning efter voldsoffererstatningsloven. Udgangspunktet er her, at der skal ske en anmeldelse. Inden man skrider til en anmeldelse bør sagen overvejes nøje. Er der konkrete, individuelle behandlingsmæssige og/eller pædagogiske hensyn, der tilsiger, at man ikke bør anmelde forholdet, skal parterne lave en redegørelse for begrundelsen. Hvis ikke, er der en risiko for, at nævnet vil afvise sagen grundet den manglende anmeldelse. Det er dog vigtigt, at være opmærksom på, at det er læreren, der i sidste ende bærer risikoen for ikke at få den fulde erstatning som følge af den manglende anmeldelse.

Atuartut nakuuserniartartut pillugit politiinut nalunaaruteqartarneq - qaqugu qanorlu

Allatoq: Thomas Trier Hansen, Advokat

Ajoraluartumik atuartut atuaqatiminnut, ilinniartitsisunut allanulluunniit atuarfimmum attuumassutilinnut nakuuserniartarnerat qunusaarisarnerallu nalaatassaasarpog. 2015-imi qallunaat aviisiini arlalinni qulequttatut oqallinnermillu kinguneqartumik atuarneqarsinnaavoq atuariup meeraq arfineq-marlunnik ukiulik ilinniartitsisumitut nakuuserniarsimasutut politiinut nalunaarutigimmagu. Nalunaarutiginninneq aallaaveqarpoq tamatuma nalerpi-aani nakuuserfigineqarsimasunut qallunaat aalajangiisartut ataatsimiititaliaat allannguisimammat nakuuserfigineqarnerup kingornerisaanik taarsiiffigitinniaraanni politiinut nalunaaruteqartarnissaq. Tamaaliernerulli assignngilaa politiit suliassaq pinerluuteqarsimanertut sularissagaat, uffa immaqa pinerlunnermut inatsisinik unioqutitsinerugaluartoq, tassami meeqqat unnerluusnaanissamut ukiumikkut inuuttuummata.

Tamannarpiaq aamma Kalaallit Nunaanni ilinniartitsisut misigeratarsinnaavaat, maleruagassalli suut Kalaallit Nunaanni atuuttuuppat? Allaaserisap matuma misilillugu inatsisitigut assignngissutsit qimerloorniarpai, ilinniartitsisunut pissusilersuutitut tunngassuteqartunut isumaliutigisinnaasat.

Meeqqat atuarianni nakuusernerit sioorasaarinerillu pinerluttulerinermi inatsimmut attuumassuteqarpat Ilinniartitsisoq timikkut nakuuserfigineqarpat sioorasaarneqarpalluunniit pissusilersuutit aallaavigineqassapput, tapiiffigineqarnissamut maleruagassat nalinginnaasut malinneqassammata. Pissusilersorneq malitseqarsinnaavoq sulinermut tunngassuteqartillugu sulinermi ajutoornertut, aamma pissutsit aallaavigalugit ilinniartitsisoq timikkut tarnikkulluunniit ajoquserneqarsimasutut akuerineqarsinnaavoq.

Pisimasog – apeqqutaalluni qanoq iliortoqarsimanersog – pinerluttulerinermi inatsimmi nakuusernertut sioorasaarineritullu ilaatinneqarsinnaavoq. Pinerluttulerinermut inatsimmi inersimasuuneq meeraanerlu immikkoortineqarneq ajorput. Akerlianilli meeqqap ukiui pingaaruteqarput, pinerluttulerinermi inatsit aallaavigalugu meeraq pillarneqarsinnaanersog. Iliuserisaq meeqqamik 15-it inorlugit ukiulimmik iliuuserineqarsimappat, pinerluttulerinermi inatsimmi allassimavoq, taamaaliorneq pillaatassanngitsog.

Meeqqat 15-it inorlugit ukiullit iliuuserisaat pillugit politiinut unnerluutiginninneq

Meeraq 15-it inorlugit ukiulik pinerluttulerinermi inatsimmi unioqutitsisimappat, aallaavigineqassaaq ajoquserneqartumut atuarfimmulluunniit qanoq annertutigisog politiinut unnerluussutigineqarsanersog. Atuariup ilinniartitsisoq unnerluutiginninnissanut akornusersinnaanngilaa, taamaakkaluartoq pisimasog pillugu eqqarsaatigilluagassat arlaqarsinnaapput. Atuartunut allanut, ilinniartitsisoqatinut, suliffimmi isumannaallisaneermut maleruagassanut, soorunalumi ajoquserneqartumut namminerlut tunngasut eqqarsaatersuutaassammata. Aamma soorunami atuartumut nakuusersimasumut. Meeqqap ukiui pinerluttulerinermi inatsimmut qaninngaartuuppata, pingaaruteqarluinnassaaq meeqqap paasilluassagaa, iliuuserisimasani Inunnik Isumaginnittoqarfimmuinanngitsog, atuarfimmik anisitaagallarnermik il.il. aammali pinerluttulerinermi maleruagassanik kinguneqartitsisinnaaneriniq. Taamaattumik atuarfimmum akisussaaffiuvoq meeqqanut nakuuserniartartunut tamanut ersarissumik aaqqiiniartarnissaq, tamatumalu malittareqqinnissaata eqqarsaatigilluarnissaa.

Pisimasog imaassimappat tamanna politiinut nalunaarutigineqassasog taamaaliornissaq piaarnerpaamik iliuuserqarfigineqartariaqarpoq, naak eqqartuussisoqarnermut tunngatillugu qaqugukut pinerluttulerinermi inatsit malillugu killilersuisoqartanngikkaluartoq.

Tunngaviatigut politiit unnerluussut tigusussaavaat tassani apeqqutaatinnagu meeraq 15-it inorlugit ukioqaraluarpalluunniit, kisianni politiit unnerluussut tigu-jumanngissinnaavaat, isumaqarunik unnerluussutip paasiniaqqissaarnissaanut tunngavissaqaratik. Suleriaaseq eqqarsaatigalugu isumaqarsinnaavoq, politiit pinerluuteqartup ukiui paasillugit isumaqarunik pinerlunneq paasiniaqqissaarnissarlu tunngavissaqanngitsog,

pinerluttoq eqqartuunneqarsinnaanngimmat, pisimasup pinerlunnertut paasiniaaffiginissaanut. Kisianni pisi-masut eqqarsaatigalugit imaassinnaavoq ukiukitsoq kisimiilluni pinerluuteqarsimanngitsoq, allalli, immaqaa meeqqat angajulliunerusut pinerluuteqarnissamut ka-jumissaareqataasimasut, taamaattoqarsimappat taava tamanna paasiniaalluaqqinnissamut tunngavissaqarsinnaavoq. Aamma politiit aalajangersinnaavaat pisimasoq paasiniaqqissaassallugu upernarsaatit inunnillu apersuinerit assigisaalu eqqarsaatigalugit.

Inatsisinili takuneqarsinnaanngilaq politiit suliassamik tigusiumannginnissaannut periarfissaqarnersoq, taamaallaat unnerluussummut akuersaarumanngissinnaapput. Akuersaarumannginneq soqutiginnittuinnarnut nalunaarutigineqassaaq, aalajangernerlu unnerluussisussaataasunut qulliunerusunut ingerlateqqinneqarsinnaavoq. Misigisimagaanni politiit unnerluussut tigujumanngikkaat, taava politiit qinnuigineqassapput tamanna allaganngorlugu tunniunneqassasoq, aammattaq politiit nalunaarutigisavaat tigusiumannginneq unnerluussisussaataasunut qulliunerusunut ingerlateqqinneqarsinnaasoq.

Unnerluutiginninnerup kingunerisinnaasai taarsiiffitinnissamut periarfissiisut

Kalaallit Nunaanni inatsit nr. 277 26. maj 1976-imeersoq naalagaaffimmit pinerluffigitissimasunut taarsiiffigitittarneq kingornatigullu allannngortinneqarsimasoq Kalaallit Nunaanni atuutilersimavoq peqqussutinngorluni. Inatsit ataatsimiititaliamik pilersitsivoq, taassumalu isumagisassaraa pinerluttulerinnermi inatsimmi aalajangersakkat malillugit pinerluffigineqarsimasup taarsiiffigitinnissaa, pinerluffigitissimasoq allatigut taarsiiffigineqarsinnaanngippat. Imatut paasillugu, ajoquserneqartoq ajoqusiisumik Isumaginninnermut inatsit aallaavigalugu taarsiiffigineqassasoq, napparsimalerinnermi akissarsianut malerua-gassat, nammineerluni sillimasiinerit il.il. taamaalluni ajoquserneqarsimasoq taarsiiffigitinniassammat, taarsiiffigitinnerlu inatsisit malillugit millisarneqassammat. Taarsiiffigitinneq inatsisit malillugit amerlanertigut taartisaasarpog inatsimmut allamut tunniunneqartuminngarnit. Inatsisit malillugit taarsiiffigitinnermi apeqqutaaneq ajorpoq nakuusersimasoq 15-it inorlugit ukioqarnersoq.

Inatsisip § 10-ani ersippoq, nakuuserfigitinnermi taarsiiffigitinneq piumasaqaataavoq inatsimmik unioqquitsineq politiinut nalunaarutigineqarsimassasoq. Piumasaqaataanngilarli nalunaaruteqarneq piffissami aalajangersimasumi sivilussuseqassasoq. Nalunaaruteqarnermut apeqqut pinerlussimanermit atatillugu pineqartumut ingerlateqqinnermut attuumassuteqanngilaq.

Taamaattumik ilinniartitsisup pisimasoq nalunaarutigisavaa, politillu qanoq ilisamik nalunaarutiginninneq tigujumassanngippassuk tamanna allaganngortinneqassaaq, ilinniartitsisullu pisimasoq allakkatigut nassuiaateqarfigalugu.

Inatsit periarfissiivoq taarsiiffigitittoqarsinnaasoq pisimasoq politiinut tunniunneqarsimanngikkaluarpalluunniit, taarsiiffigitinnissamulli ataatsimiisitaliaq taamaattumik suliaqarnikuunngilaq, tassa meeraq 15-it inorlugit ukiulik

taamaaliorsimappat.

Akerlianilli qallunaat ataatsimiisitaliaat april 2016-imi siunnersuutissamik suliaqarsimavoq, qulaani pineqartoq pillugu.

Siunnersuusiap tunngavigisai kalaallit ataatsimiititaliaanni atorneqarsinnaapput, pingaartumik apeqqummi qaqugukkut atuarfik ajoquserneqarsimasorlu nakuuserfigitissimanermik tunniussinngitsoorpata. Siunnersuusiap naqissuserpaa, aallaavik tassaassasoq nakuusertup ukiui (15-it inorlugit) naammanngitsoq, pisimasumut nalunaaruteqanngitsoornissamut. Tamatumanili ilanngunneqasannngilaq pisimasumut aalajangersimalluinnartumut ataasiakkaat suliarineqarnissaanut imaluunniit perorsaanermut tunngasuteqartunut soqutigintartut.

Ingerlatseriaaseq kalaallit ataatsimiisitaliaasa atorsinnaagunarpaat, naak tamanna suli ersarissarneqanngikkaluartoq. Taamaattumik nakuuserfigitittup (ilinniartitsisup) tamatigut pisimasoq nalunaarutigissanerlugu isumaliutigeqqaarluartassavaa. Atuarfiup ilinniartitsisullu isumaqatigiissutigippassuk pisimasup nalunaarutiginninnissaa, tamatumanerpiaq allaganngorlugu suliarineqartariaqarpoq sordiaat suliarineqassanersut/perorsaanermullu atatillugu eqqarsaatersuutit suunersut. Ilinniartitsisup taarsiiffigitinnissamik ataatsimiititaliamut ingerlatsitseqqinnissaaq aalajangiuppogu, taava ilinniartitsisop nassuiaateqassaaq, suna peqquutigalugu pisimasoq politiinut nalunaarutigineqannginnersoq. Taamaattumik tamatigut ilinniartitsisop nalorninartorsionermik nalaataqartassaaq pisimasup politiinut nalunaarutigineqannginnera pisutaalluni taarsiiffigitinngitsooriataarsinnaagami.

Eqikkaaneq

Ilinniartitsisop atuartumik nakuuserfigineqarpat taava atuarfiup/ilinniartitsisulluunniit isumaliutigilluassavaat nakuusertigitinneq politiinut nalunaarutigissanerlugu. Politiiit unnerluutiginninneq suliariumanagu itigartitsisinnaanngilat, unnerluutiginninnerli akueriumanngissinnaavaat. Tamanna kissaatigineqarpat allaganngortinneqassaaq, kiisalu naammagittaalliormut periarfissanik ilaqartinneqassalluni. Pisimasumik unnerluutiginninneq pingaaruteqarpoq pinerlunnertut isigineqarsinnaaneranut, aammali nakuuserfigitittup taarsiiffigineqarsinnaaneranut tunngasuugami. Aallaavigisaaq unaavoq, pisimasumik unnerluutiginninnissaaq. Nalunaaruteqartinnanili pisimasoq isumaliutigeqqissaartariaqarpoq. Piviusuuppat, immikkuullarissut suliarineqarsinnaasut imaluunniit perorsaanermut tunngassuteqartunik soqutigintartallit, oqariartuteqarniartut pisimasup nalunaarutigineqannginnissaanik, tamakkua illuatungeriit nalunaarusiussavaat tunngavilersuinnerminnut. Taamaanngippat imaatarsinnaavoq ataatsimiititaliap pisimasoq suliassat tigujumanngikkaa amigaateqartutullu nalilerlugu. Pingaaruteqartuuvorli eqqumaffigissallugu nalunaaruteqanngitsoornermi ilinniartitsisop tassaammat taarsiiffigitinngitsoortussaaq.

Tre-tabellen på boksebold

Bevægelse i folkeskolen handler om meget mere end idrætstimer, og GIF vil gerne samarbejde med skolerne om inspiration og viden

Af Pia C. Bang

Grønlands Idrætsforbund, GIF, har visionen "Idræt for alle", og det skal forstås helt bogstaveligt. Organisationen ønsker, at alle borgere i Grønland skal være engagerede i idræt, motion og sport på en eller anden måde.

For at nå det mål ønsker GIF at samarbejde med en lang række medspillere som foreninger, klubber, kommuner, selvstyre, men også daginstitutioner og uddannelsesinstitutioner. Et konkret samarbejde og partnerskab er under opsejling mellem GIF og Ilinniarfissuaq i den forbindelse, fortæller projektkonsulent Kim Holflod fra GIF:

- Vi mener det seriøst, når vi siger, at idræt er for alle. Vi tager et stort medansvar for at skabe mere fysisk aktivitet i borgernes hverdag, uanset om vi taler om små børn, unge, mænd, kvinder, handicappede, socialt udsatte, ældre og så videre.

Vil skaffe eksperter

I den forbindelse har det været naturligt for GIF at kontakte Ilinniarfissuaq for at tilbyde sin ekspertise omkring idræt, træning og bevægelse til de lærerstuderendes undervisning.

- Vi kan bidrage med viden og inspiration til, hvordan man både kan forbedre selve idrætsundervisningen og ikke mindst integrere bevægelse i de øvrige fag. Jeg har fx set matematiklærere undervise i tre-tabellen ved at lade eleverne bokse tallene på en boksebold, og man kan fx lave bogstavjagt i naturen eller holde aktive pauser, hvor eleverne skal røre sig. GIF vil meget gerne - når vi kan - selv afholde kurser og bidrage med viden, men ofte er det

mest oplagt at hente kompetencer ude fra. Så får vi fat i nogle, der virkelig brænder for det specifikke emne og samtidig er meget, meget kompetente, siger Kim Holflod.

Et andet tilbud fra GIF er, at de kan formidle kontakten til Grønlands eliteidrætsudøvere, der som rollemønstre kan besøge skolerne for at undervise i deres sportsgrene.

Eksempel i Tasilaq

Et helt konkret eksempel på et samarbejde mellem GIF og Ilinniarfissuaq er et besøg i Tasilaq i oktober.

- Ilinniarfissuaq tager til Tasilaq for at gøre en særlig indsats for at styrke folkeskolen der gennem nogle aktiviteter for lærerne i byen. GIF tager med for at lave en masse arrangementer for eleverne, mens deres lærere er optaget. Vi laver blandt andet et Mini-OL for eleverne, og den slags projekter deltager vi meget gerne i andre steder på kysten også, fortæller Kim Holflod.

På Ilinniarfissuaq er den udstrakte hånd fra GIF blevet taget vel imod.

- Jeg kan kun understrege, at vi er åbne for alle nye tiltag, der kan gavne vores studerende og give dem flere redskaber til deres virke som folkeskolelærere, siger konstitueret leder af uddannelsen, Britta Lohmann.

Arsaq, tilluuttartup sungiusaataa, atorlugu 3-tabel'erneq

Meeqqat atuarfiani aalaneq timersornerinnaanngilaq, allarpassuusinnaavoq, tamanalu pillugu Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiata, GIF'ip, meeqqat atuarfiat aalaneq, isumassarsiat ilisimasallu pillugit suleqatigerusuppaa.

Af Pia C. Bang

Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiata, GIF'ip anguniagaraa, oqariartaatsip "Timersorneq tamanut" oqaatigineqarnera eqqorluarlugu atuuttineqassasoq. Kattuffiup neriuutigaa, nunatsinni innuttaasut tamarmik timersornermut, timigissarnermut arlaatigulluunniit eqaarsarnermut pimoorussillutik ingerlataqalissasut.

Anguniagaq piviusunngortinniarlugu GIF'ip kikkorpassuit soorlu peqatigiiffiit, klubbit, kommunit, namminnersorlutik oqartussat allaami ulluunerani paaqqinnittarfiit ilinniarfiillu suleqatiginiarpai. Tassunga atatillugu GIF'ip Ilinniarfissuullu peqatigiillutik suleqatigiilernissaat qanilliarporpoq, GIF'imit suliaasap pilersaarusiornissaanut siunnersortaa-soq Kim Holfod oqaluttuarpoq:

- Oqaraangatta timersorneq tamanuusoq ilumoortinniavit-tarparput. Innuttaasut, meeraaraagunik, inuusuttuugunik angutaagunik, arnaagunik, innarluteqarunik, inuttut equinerlussimasuugunik, utoqqaagunik il.il., ulluinnarni timiminnik aalatitsinerulernissaat anguniarneqassasoq akisussaaqqataaffigerusupparput.

Paasisimasaqarluartunik pissarserusupput

Suliniimmut tunngatillugu GIF'ip timersorneq, sungiusarnek aalanerlu pillugit paasisimasaqarluarnertik tunngavigalugu, ilinniartitsisunngornianut tamassuma ilinniartitsissutiginissaa neqeroorutiginiarlugu, Ilinniarfissuarmut attaveqarnissartik pissusissamisut isigiinnarpaat. Meeqqat atuarfiani timersortitsinermit pitsanngorsaatis-sanik minnerunngitsumillu atuartsissutini allani qanoq ilil-luni aalaneq ilanngunneqarsinnaasoq pillugit ilisimasani isumassarsisitaanernillu tunniussisinnaavugut. Assersu-utigalugu matematikkertitsisoq takunikuuara 3-tabel'i, atuartut kisitsisit arsamut, tiluuttartup sungiusaataanut, tilluussutigalugu ilinniartiissutigigaa, aamma pingortitami naqinnernik ujarlertoqarsinnaavoq imaluunniit unillat-siarfinni atuartunik aalatitsilluni. GIF'ermiut nammin-neerlutik – piffissaqarfimminni – pikkorissaanissaminnut ilisimasanillu ilanngussinissaminnut ingerlatitserusuttu-rujussuugaluarput, amerlanertigulli piginnaanilinnik alla-neersunik atuinissaq, pitsaanerisutut isigineqartarpoq. Taamaalillutami inunnik sammisamut aalajangersimasu-mut uummateqarfeqartut tassungalu piginnaaneqarluin-nartut pissarsiarissagatsigit, oqarpoq Kim Holfod.

GIF'ip neqeroorutaa alla tassa, nunatsinni timersornermut pikkorinnerpaanut attaveqalernissap sulissutiginissaa, pikkorinnerpaami taakku maligassiusutut atuarfiit pu-larlugit timersuutiminnik ilinniartitsisinnaammata.

Tasiilamit assersuut

GIF'ip Ilinniarfissuullu suleqatigiinneranik assersuut piviu-soq oktobarimi Tasiilami pisoq aana.

- Tasiilami meeqqat atuarfiani ilinniartitsisut, arlaatigut iliuuseqartillugit nakussassarniarlugit, ilinniarfissuar-mit orninneqarput. GIF'ermiut ilaapput, ilinniartitsisut suliaqarnerini, atuartunik aaqqissuusisorujussuussallutik. Ilaatigut atuartunut Mini-OL'ertitsivugut, sinerissamilu suliniutit soorlu taama ittut aamma ilaaffigerusuttassaqaavut, Kim Holfod oqaluttuarpoq.

GIF'ip taama ikuiukkusussuseqarnera Ilinniarfissuarmut qujarunneqarluni tigulluarneqarpoq.

- Erseqqissaannarsinnaavara, ilinniartuutitta meeqqat atuarfiani sulilerunik sakkussanik pitsaasunik iluaqutaasu-nillu tuniniarlugit suliniuteqartunut sunulluunniit ammagat-ta, Britta Lohmann, Ilinniarfissuarmi aqutsisutut sinniisoq, oqarpoq.

Arkivfoto

Bevægelse i folkeskolen

Skolerne kan med mere bevægelse i undervisningen forbedre indlæring og også bidrage til udvikling af både bredde- og eliteidræt.

Tekst og foto: Pia C. Bang

Det er lettere at huske syv-tabellen, når man klapper i takt, og det er lettere at sidde stille og koncentrere sig om at læse, hvis man har løbet en tur først. De ugentlige idrætstimer er mere interessante, hvis fodbold og rundbold suppleres med fitness, dans, gåture, langrend eller kampsport. Det er motiverende og inspirerende at have besøg af landsholdsspillere, der både fortæller og træner med eleverne.

Der er plads til forbedring af bevægelse i folkeskolen, og der var masser af viden og inspiration at hente på konferencen "Fremtidens idræt i Grønland", der blev holdt i Nuuk midt i august.

Konferencen var arrangeret af Grønlands Idrætsforbund, GIF, sammen med Elite Sport Greenland, Dansk Boldspil Union, Lokale- og Anlægsfonden og Idrættens Analyseinstitut. Der var flere end 120 deltagere fra både idrætsforeninger og -klubber, kommuner og selvstyre, frivillige og fagfolk fra primært hele Grønland men også flere nordiske lande.

Tilbud om 11 ugers sundhed

IMAKs formand Karl Frederik Danielsen deltog i konferencen alle tre dage og fik masser af inspiration og viden. - Det er blevet endnu mere tydeligt for mig, at vi som

lærere og folkeskole har et stort medansvar for at sikre børnenes sundhed og deres introduktion til idrættens og motionens verden, siger han.

Især et helt konkret tilbud fra Dansk Boldspil Union om at tilbyde et 11-ugers fodboldforløb til alle interesserede skoler i Grønland faldt i IMAK-formandens smag. Forløbet er udviklet af det internationale fodboldforbund FIFA og går kort fortalt ud på, at de deltagende elever får to timers intensiv særlig fodbold- og sundhedsundervisning hver uge i 11 uger. Den ene af de to timer er fysisk træning af forskellige fodboldteknikker, og den anden time er snak om forskellige konkrete sundhedsbudskaber. Projektet er allerede gennemført på skoler i mange lande med meget konkrete, positive resultater på fx elevernes kondition, fedtprocent, viden om sundhed og så videre. - Det er jo et fantastisk godt tilbud, som ikke vil koste skolerne og kommunerne penge i form af udstyr, transport af undervisere og så videre. Det eneste, vi selv skal bidrage med, er de lokale læreres tidsforbrug, og det kan selvfølgelig være en udfordring, fordi vi har travlt i forvejen. Men jeg vil kraftigt opfordre kommunerne til at prioritere dette, det er en god måde at komme i gang på, siger Karl Frederik Danielsen.

GIF vil skabe bevægelses-glæde

Det gode tilbud fra DBU blev suppleret af en generel

opfordring fra Grønlands Idrætsforbund, hvor generalsekretær Carsten Olsen flere gange i løbet af konferencen understregede GIFs tilbud om at samarbejde tæt med de grønlandske skoler om mere bevægelse i undervisningen.

- Vi har jo i GIF en vision om at idræt skal være for alle, og for at nå dette, er det enormt vigtigt at der allerede i skolealderen, og faktisk også tidligere, bliver udviklet en "bevægelses-glæde" hos børnene. Vi bidrager meget gerne med helt lavpraktisk inspiration til, hvordan dette kan gøres, og vi formidler gerne kontakt til nogle af vores elitesportsudøvere, som kan mødes og eksempelvis træne med skoleeleverne, siger Carsten Olsen.

Flere af konferencens oplægsholdere henviste til forskning og undervisning, der viser at mere fysisk aktivitet og bevægelse i undervisningen har en positiv indvirkning på indlæringen af de øvrige fag, ikke mindst for de bogligt måske lidt svagere elever eller eksempelvis socialt udsatte elever, der ikke fast dyrker idræt eller andre aktiviteter i fritiden.

Bredde udvikler elite – og omvendt

Karl Frederik Danielsen ser også skolernes rolle i at udvikle breddeidrætten som en tiltrængt støtte til at skabe et større rekrutteringsgrundlag for mere eliteprægede talenter.

- Jeg var lidt overrasket over at høre formanden for Elite Sport Greenland, Malik Hegelund Olsen, fortælle hvordan talentmassen er blevet mindre de senere år og at det er sværere at finde og udvikle talenter af international klasse. Men det hænger selvfølgelig sammen med, at alt for mange ikke dyrker motion og idræt, mens de er børn. Vi kan i skolerne være med til at motivere eleverne ved fx at få medaljevindere og "rigtige sportsstjerner" ud for at undervise og inspirere vores elever, og det skal vi nok i højere grad være opmærksom på at bruge eksempelvis GIF til, siger formanden.

Blandt konferencedeltagerne var også Nalakkersuisoq for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke, Nivi Olsen (D). Hun understregede, at hun ikke kunne eller ville blande sig i kommunernes prioritering af skoledriften, men hun lovede forsamlingen at hun ville sætte sig for bordenden og facilitere en dialog mellem selvstyre og borgmestrene om, hvordan idræt, sundhed og motion kan vægtes højere fremadrettet.

- Vi har jo i koalitionsaftalen også et fokus på idræt, og vi har i forslaget til næste års finanslov også afsat midler til at medfinansiere blandt andet renovering af idrætsfaciliteter her i landet, sagde hun.

Meeqqat atuarfiani aalaneq

Meeqqat atuarfiani atuartut aalanerulerunik ilikkariartormikkut iluaqutigissavaat aamma timigissarnermut pikkorivissutullu timer-sornikkut ineriartortitsinerumut iluaqutaassaaq.

Allattoq assiliisorlu: Pia C Bang

7-tabel'i eqqaamanarneruvoq, akuttoqatigiissaarluni ersaartaalluni ilinniaraanni, arpaqqaarsimagaannilu ingil-luni atuarnissamik aallussilluarnarnerulluni. Sapaatip akunnikkaartumik timersornerit soqutiginarnerulissapput, isikkamik arsarneq anaalerunnerlu fitness'imik, qitinner-mik, pisuttuarnermik, ujakkaarnermik paanermilluunniit akunniltaraanni. Kajuminnarnerullunilu isumassarsisi-taanarneruvoq nunanut allanut unammisartunik pulaar-toqarluni oqaluttuarfigitikkaanni sungiusarneqaraannilu.

Meeqqat atuarfiani aalaneq pillugu pitsanngorsaaniissam-ut periarfissaqarpoq, Nuummilu aggustip qeqqani "Nu-natsinni siunissami timersorneq" pillugu ataatsimiinnermi ilisimasarpassuit isumassarsiassarpassuillu pineqarsin-naasimapput.

Ataatsimiinneq Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuf-fiat, GIF, Elite Sport Greenland, Dansk Boldspil Union, Lokale- og Anlægsfonden og Idrættens Analyseinstitut'illu

peqatigalugit aqqissugaavoq. Ataatsimiinnermi peqataasut timersoqatigiiffinnit klubbinilu, kommunenit, namminersornerullutik oqartussanit nunatsinniinnerusullu kajumissutsiminnik peqataasut ilinniarsimallutillu sulisut kiisalu nunani avannarlerneersut katillutik 120'nit amer-lanerupput.

Sapaatip akunnerini aqqanilinni peqqinnermik sam-misaqarnissamik neqerorut

IMAK'ip siulittaasua Karl Frederik Danielsen ullut pin-gasut tamakkerlugit ataatsimiinnermut ilaavoq, tassanilu isumassarsiarpasuit ilisimalikkallu pissarsiarai.

- Suli uannut manna erseqqinnerulerpoq, qanoq uagut meeqqat atuarfiani ilinniartitsisut sulisuussugut akisus-saaqqataaffigitigipput, meeqqat peqqissuussappata, timigissarnerup timersornerullu silarsuaannik paasisaqar-tinnissaat qulakkiissallugu, oqarpoq. Ingammik Dansk Boldspil Union'ip nunatsinni atuar-finnut soqutiginnittunut tamanut, qaammatini aqqanilinni

isikkamik arsarluni ingerlatitsinissaminut, neqeroorutaa, IMAK'ip siulittaasuata iluarilluinnarpaa. Arsartitsinissaq nunat assigiinngitsut akornanni arsarnermik kattuffiup FIFA'p ineriartortissimavaa, naatsumillu oqaatigalugu imaappoq, atuartut ilaasussat, sapaatip akunnerini aqqanilinni sapaatip akunneranut tiimit marluk, sakkortu-umik immikkut ittumik arsarnermik peqqissuunissamillu ilinniartinneqartassapput. Taakku tiimit marluk aappaa timimik sungiusaanerusassaaq, tassa arsariaatit assigiinngitsut tekniikiin sungiusarneqartassallutik, aappaanilu peqqinnissamut tunngasunik assigiinngitsunik pingaarutillinnik oqaluttuunneqartassallutik. Suliniut taanna nunani allani atuarfippassuarni ingerlanneqartareersimavoq, taakkulu pitsaalluinnartunik takussaasunillu kinguneqartarsimapput, soorlu atuartut qasujaallinerinik, timimikkut orsukillinerinik, peqqinneq pillugu ilisimasaqalernerisigut il.il.

- Neqeroorut tupinnarluinnartuuvog, tassalu atuarfinnut kommunenullu, atorussanut, atuartitsisussat angalaner- inut assigisaanullu, akissajaataassanani. Uagutsinnut suliaassatuaassussaq tassaassaaq, sumiiffinni ilinniarti- sisuussussat piffissaqarnissaat, tamannalumi ulappute- qareeqigatta unamminartuussaaq. Taamaakkaluartoq kommunenut tamassuma sallitunneqarnissaa sakkortu- mik inassutigerusuppara, pitsaasumik aallartilluarnissam- ut aqqaataassammat, Karl Frederik Danielsen oqarpoq.

GIF'i aalanermik nuannarinnilersitserusuppoq

DBU'p neqeroorutitsialaa, nunatsinni timersoqatigiit kattuffianit GIF'imit ilaneqarpoq, tassa GIF'ip gener-alsekretæriata Carsten Olsen'ip, ataatsimiinnerup inger- lanerani arlaleriarluni, nunatsinni atuariit atuartitsinermi- nut ilaatillugu aalatitsinerulernissaanik kajumissaarinertik qanimullu suleqatiginnikkusunnerminnik neqeroorute- qarnertik erseqqissarmagu.

- GIF'imimi anguniagaqarpugut, tassa timersorneq tamanduussasoq, tamannalu angussagutsigu pingaartor- jussuuvog, meeqqat atuartunngorlutilli ilami suli siusin- nerusukkat allaat "aalanermik nuannarisaqarneq" ineriartortissagaat. Tamanna qanoq ingerlanneqarsinnaanersoq pillugu ajornaatsumillu isumassarsiassanik paasissutis- sanik tunioraarusuppugut, timersortartutsinnullu pikko- rivissunik attaveqartitsinissaq suliarerusupparput, taakku atuartullu imminnut naapitarniassammata immaqalu sungiusaqatigiittarlutik, Carsten Olsen oqarpoq.

Ataatsimiinnermi saqqummiisut arlallit, atuartitsineq pil- lugu ilisimatuutut misissuinerit, innersuussutigaat, tassa paasineqarsimammat timimik aalatitsineruneq atuartitsin- ermilu aalaneq atuartitsissutinut allanut ilikkarniarnermut pitsaasumik sunniuteqartoq, minnerunngitsumik atuakka- tigut artorsartunut atuartunulluunniit sanngiinnerusunut, assersuutigaluguluunniit atuartunut inuttut ajornartor- siortunut, sunngiffiminni susassaaleqisunut immaqaa aalajangersimasumik timersortanngitsunut.

Timigissarneq pikkorivissunngortitsisarpog – aamma killormut

Karl Frederik Danielsen'ip aamma takusinnaavaa, qanoq atuariik timigissartitsisarnermigut sunniuteqarsinnaasoq, soorlu siunissami timersornermik piginnaanilinnik kater- suinissamut, soorlu piginnaanilinnik tapersorneqarnissa- milli pisariaqartitsisunik periarfissiinermigut pikialaarfittut. - Uissuummissutigilaarpara Elite Sport Greenland'im

siulittaasoq, Malik Hegelund Olsen oqarmat, ukiuni kin- gullerni piginnaanillit ikiliartorsimasut, piginnaanilinnillu nunanut assigiinngitsunut sanillersuunneqarsinnaasunik pikkorissusilinnik ineriartortitassanik, nassaarniarneq ajornarnerulersimasog. Kisianni soorunami tamanna amerlavallaartut meeraanermiit timigissannginnerannik timersunnginnerannillu peqquteqarpoq. Uagut atuariinni atuartuutitsinnik kajumissaareqataasinnaavugut, soorlu timersortartunik ajugaallutik saqqarmiulikkannik "timer- sortartuinnillu" ikiortilerluta, atuartuutivut ilinniartissin- naagatsigit sunnersinnaallugillu, taamaalorsinnaagattalu soorlu GIF'i ikiortigalugu eqqumaffiginerusariaqarparput, siulittaasoq oqarpoq.

Ataatsimiittunut aamma ilaavog ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Iisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq Nivi Olsen. Taassuma erseqqissaati- gaa, atuariup ingerlanneqarnera kommuneni qanoq tulleriaariffiulluni pineqarnerisog akuliuffigisinnaannagu akuliuffiginiarnagulu, katersorsimasulli neriorsorpai, namminersornerullutik oqartussat borgmesterillu issiaqa- tigiumaarlugit, tassanilu siunissami timersorneq, peqqin- neq timigissarnerlu qanoq pingaartinneqarlutik eqqaa- maneqarnissaat oqaloqatigiissutigiumaarsik.

- Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaanimi timer- sorneq aamma eqqumaffigaarput, ukiullu tulliani anin- gaasartuutissanut inatsimmi siunnersuutitut ilaatigut nunatsinni timersornermi atororissaarutunik nutarterinis- samut ilassutissanik aningaasanik illuartitaqarpugut, oqarpoq.

KALAALLIT NUNAANNI TIMERSOQATIGIIT KATUFFIAT
GRØNLANDS IDRÆTSFORBUND

Her bevæger de sig

Inspiration udefra til bedre læring med bevægelse i undervisningen

Tekst og foto: Pia C. Bang

Et traditionelt skoleskema med grønlandsk, matematik og naturfag formidlet gennem stillesiddende klasseundervisning og lektielæsning i bøger appellerer mere til piger end til drenge. Det er selvfølgelig en unuanceret generalisering, men også en almindeligt anerkendt viden.

- Mange piger er som udgangspunkt mere bogligt interesseret og er i stand til at sidde stille og koncentrere sig i længere tid i undervisningssituationer, mens drengene generelt set har mere krudt i bagdelen og har brug for mere fysisk aktivitet i løbet af en skoledag, forklarer projektkonsulent Kim Holflod fra Grønlands Idrætsforbund.

Han fortæller, at ønsket om at skabe bedre indlæringsbetingelser for flere af drengene i folkeskolen er en del af baggrunden for GIFs engagement i at integrere bevægelse og fysisk aktivitet i skolerne. Idrætsforbundet peger på flere forskellige projekter, hvor det vil være oplagt at hente inspiration.

Bellahøj Skole i København har gennem de seneste år udviklet sig fra at være en lukningstruet skole, som ressourcestærke elever søgte væk fra, til i dag at have fordoblet sit elevtal og have elever fra alle sociale lag. Den udvikling er et resultat af en meget bevidst indsats for at skabe sig en idrætsprofil.

- Skolens elever har fire timers idræt om ugen, og måske endnu mere vigtigt, så har de ansat en bevægelsesvejleder, der skal hjælpe og sparre med lærerne om at integrere fysisk aktivitet i undervisningen til dagligt. Vejlederen har blandt andet lavet kompendier og inspirationsoplæg til kollegerne, og ledelsen har også et vedvarende fokus, fortæller Kim Holflod.

Lærerne på Bellahøj Skole har blandt andet oplevet, hvordan det er blevet meget lettere for dem at fange især de ressourcestærke elevers opmærksomhed ved at bruge bevægelse i undervisningen gennem fx stafetter.

Læs mere om idrætsprofilskolen Bellahøj Skole på: <http://www.emu.dk/modul/bellahøj-skole-bevægelse-får-alle-elever-med#>

Grønlands Idrætsforbund har i forbindelse med konferencen i Nuuk "Fremtidens idræt i Grønland" også fået kontakt til lederen af projektet Krop og Kompetencer, med henblik på et fremtidigt samarbejde. Krop og Kompetencer er et samarbejde mellem blandt andre Danmarks Idrætsforbund og Dansk Skoleidræt, hvor der bliver tilbudt workshops til skoleledere, konkrete kurser til (idræts-)lærere og dialogmøder mellem skoler og lokale foreninger. GIF vil fremover kunne trække på viden, inspiration og undervisere fra Krop og Kompetencer.

Læs mere om Krop og Kompetencer her: <http://www.dif.dk/da/foreningsliv/aktiv-s-skole/kompetence>

Et andet sted, som GIFs Kim Holflod peger på som relevant inspiration er projektet Lær for Livet, der har fokus på anbragte børn. Projektet tilbyder intensive, ugelange "Learning Camps" for børn, der af forskellige årsager er anbragt uden for hjemmet. Disse børn klarer sig statistisk set ofte dårligt i skolerne, men når de samles i fx et par uger af sommerferien eller i efterårsferien på de særlige camps, får de et boost på både faglighed og selvværd. Camps'ene fokuserer på fagene dansk, matematik og personlig udvikling, men undervisningen tager ultra-ditionelle metoder i brug med leg, bevægelse, spil og konkurrence med imponerende resultater tilføje.

Kim Holflod fra Grønlands Idrætsforbund

Du kan læse en rapport om Lær for Livets Learning Camps her: <http://laerforlivet.dk/wp-content/uploads/2013/09/Aarsrapport-2015.pdf>

Uani aalapput

Atuartitsineri ilikkarlunissaq pillugu timimik aalatitsineq avataaniit isumassarsiaq

Allattoq assiliisorlu: Pia C Bang

Pisarneq malillugu atuarfimi skema, kalaallisoornermik, matematikkernermik pinngortitalerinemillu ingerlatsineq, atuartut issiaqqissaartillugit tusarnaartiinnarlugillu atuartitseriaaseq atuakkanillu ilinniarneq, nivarsiaqqanut nukappiaqqaniit tulluarnervuq. Soorunami illuinnarsiorpallaartut oqaatigineqarsinnaavoq, ilisimasarli tamanit akuerisaavoq.

- Nivarsiararpassuit tunngavimmikkut atuagarsortarisanut soqutigisaqarnerupput, atuartitsinermilu sivilunerusumik issiaqqissaarsinnaapput sivilunerusumillu aallussisinnaallutik, akerlianilli nukappiaqqat ataatsimut isigalugit uummaarissuunerupput ullormilu atuarfiusumi timiminnik aalatitsinissartik pisariaqartinnerusarlugu, Kim Holflod Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiani GIF'imi projektkonsulenti nassuiaavoq

Taanna oqaluttuarpoq, meeqqat atuarfiani nukappiaqqanut amerlanerpaanut, ilikkarniarnermut tunngasunik atugassarititaasut pitsanngorsarniarlugit, GIF'ip atuarfinni aalaneq timimillu atuinerulernissap ilaatinneqarnerulernissaa suliniutigigaa. Timersoqatigiifiup suliniutit assigiinngitsut, isumasarsiorfissatut atorluarneqarsinnaasut, tikkuarpai.

Bellahøj Skole Københavnimiittoq ukiuni kingullerni matuneqarnissamik soorasaartittareerluni, atuartunillu isumalluutaalluurtunit qimanneqa-reerluni, ullumikkut ineriartorsimavoq, marloriaamik atuortoqalerluni inuiaqatigiinillu assigiinngitsuneersunit atuortoqalerluni. Taama ineriartorsimanera peqquteqarpoq, timersornermut samminerusumik siunertaqarlunarluni allanngortitsisimaneq.

- Atuarfimi atuartut sapaatip akunneranut tiimit sisamat timersortinneqartarput, sulilu pingaarnertut taasariaqartoq tassaavoq, aalanermut ilitersuisumik atorfinitsitsisimagamik, taassuma suliasaraa, ilinniartitsisut ulluinnarni atuartitsinerminni, atuartut timaanik aalatitsinermik ilaatitsinissaanik siunnersornissaat ikiornissaallu. Iltersuisup ilaatigut suleqatini atortussanik isumassarsiorfissanillu sanaassimavai,

atuarfiullu aqutsisuata aamma malinnaavigiuarlugit, Kim Holflod oqaluttuarpoq.

Bellahøj Skole'mi ilinniartitsisut ilaatigut malugisimavaat, qanoq atuartuutimik ilaat, ingammik nukissakinnerit, atuartitsinerminni aalanerulerneq aqutugalugu, soorlu

stafettit atorlugit, soqutiginnilersikkuminarsitigisut.

Timersornermut samminerusooq atuarfik Bellahøj Skole pillugu uani nangillugu atuaruk:
<http://www.emu.dk/modul/bellahøj-skole-bevægelse-får-alle-elever-med#>

Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiat GIF'ip Nuummi "Siunissami nunatsinni timersorneq" pillugu ataatsimiinermi suliniutip (timi piginnaaneqarnerlu) "Krop og Kompetencer" ip aqutsisua, siunissami suleqatigumallugu aamma attaveqarfigaa. Krop og Kompetencer suleqatigiittuni ingerlanneqarpoq, ilaatigut Danmarks Idrætsforbund'ip Dansk Skoleidræt'illu suleqatigiinnerisigut, tassani atuarfinni aqutsisut suleqatigiinnissanik (workshops) neqeroorfigineqartarput, ilinniartitsisunut (timersortitsisartunut) pikkorisaanerit aalajangersimasut sumiiffinnilu peqatigiiffiit atuarfiullu akunnerminni oqaloqatigiillutik naapeqatigiiffigisinnaasaallu neqeroorutigineqartarlutik. Siunissami GIF'ip ilisimasanik, isumassarsiorfinnik atuartitsisunillu Krop og Kompetencer'ineersut pissarsiffigisinnaalissavai.

Krop og Kompetencer pillugu una aamma atuarsinnaavat:
<http://www.dif.dk/da/foreningsliv/aktiv-s-skole/kompetence>

Alla GIF'ermiup Kim Holflod'ip isumassarsiorfigissalugu naleqquttillugu tikkuagaa tassaavoq suliniut Lær for Livet, meeqqanut inissitanut sammisoq. Suliniutip neqeroortigaa iluaqutigineqarlumut ilinniarneq "Learning Camps" sapaatip akunneranik sivilussusilik, meeqqanut assigiinngitsunik peqquteqarlutik angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasunut tulluortoq. Meeqqat taama inissinneqarsimasut amerlanertigut atuarfimi ingerlanerliortarput, aasamili atuannigfeqarfimminni ukiakkulluunniit atuannigfeqarfimminni sapaatip akunnerani ataatsimi immikkut ittumi camps'ini katersuunertik atuarnermikkut timinnerlu naleqassutsiminnik misigisimanerat qullariartarput. Camps'ini qallunaa-toorneq matematikkerneq inuttullu ineriartorneq sammittinneqarnerusarput, atuartitsinerli allatut ingerlanneqartarpoq, soorlu pinnguarnikkut, aalanikkut, spillernikkut ajugaaniunnikkullu, kakkaginartunillu inerneqartunik tamanna malitseqartarpoq.

Uani Lær for Livets Learning Camps'ip nalunaarusiaa aamma atuarsinnaavat:
<http://laerforlivet.dk/wp-content/uploads/2013/09/Aarsrapport-2015.pdf>

Idrætten savner piger

Der er langt flere drenge end piger, der dyrker idræt og motion. Skolerne kan hjælpe på den skævhed med mere pædagogik og variation i idrætsundervisningen.

Tekst og foto: Pia C. Bang

62 % af drengene mellem 9 og 16 år dyrker jævnligt idræt/motion. Det samme er tilfældet for kun 41 % af pigerne i samme aldersklasse. Til gengæld er der flere piger end drenge, der på egen hånd tager på vandreture eller laver anden fysisk aktivitet på egen hånd.

Det er blot to af konklusionerne i den undersøgelse, som Idrættens Analyseinstitut, IDAN, lavede af grønlændernes idræts- og motionsvaner i 2015. Undersøgelsen viser en markant forskel på motionsniveauet hos piger og drenge. Jo ældre, de bliver, jo mindre bliver forskellen, men for skolebørnene har den skæve fordeling overrasket analytiker Trygve Laub Asserhøj fra IDAN.

- Vi ser også en overvægt af motionerende drenge i andre lande, men ikke helt så stor som her i Grønland. Meget af det skyldes, at typiske "drenge-idrætsgrene" som fodbold og futsal er meget udbredt her, og der er ikke rigtig nogle idrætsgrene, der appellerer mest til piger, bortset fra en enkelt danseforening, forklarer han.

Pigerne forklarer i undersøgelsen, at de til gengæld oftere dyrker idræt eller motion uden at være medlem af en klub eller en forening. Når man spørger, hvorfor de ikke er aktive i en klub eller hvorfor de måske har meldt sig ud, så lyder forklaringen ofte, at de ikke har nogen veninder at følges med, eller at de føler, at trænerne har for meget fokus på præstationer og resultater i forhold til det mere sociale aspekt og fællesskabet.

- Det er ikke usædvanligt, at især piger i de tidlige teenageår har det svært med at dyrke idræt i foreninger, mens deres krop forandrer sig hastigt og hvor de måske ikke kan yde så meget som indtil da. Sådan er det overalt, og for pigerne er det ofte vigtigt, at der er en meget pædagogisk træner, som også har blik for de enkelte atleters eller idrætsudøveres sociale kompetencer, fortæller Trygve Laub Asserhøj.

Men er det overhovedet problematisk, at pigerne er mindre aktive – især i foreningssammenhæng – end drengene? Ja, mener analytikeren.

- Det kan godt være, at det sundhedsmæssigt er lige så godt at svede på en løbe tur alene i fjeldet som at træne med fodboldholdet eller gå til spinning, men foreningssidrætten kan give så meget mere end blot den fysiske sundhed. Det er ude i klubberne, man lærer om respekt for andre, om forpligtende fællesskaber, om at tage ansvar og om kompetenceudvikling, der bidrager til at skabe ledere andre steder i samfundet og erhvervslivet, forklarer Trygve Laub Asserhøj.

Hvis idrætsforeningerne under GIF skal nå deres mål om en fordobling af medlemstallet inden 2019, så er der med andre ord et stort potentiale i de "klubløse" piger – og i

arbejdet med at gøre idrætten tilgængelig for alle, spiller folkeskolerne også en stor rolle.

- Vi hører ofte, at folkeskoleeleverne bruger de skemalagte idræstimer på at spille fodbold eller rundbold, og det appellerer ikke specielt meget til mange af pigerne. Bare ved at variere aktiviteterne kan man helt sikkert få flere piger aktivt med – det kan være at sætte fx dans eller rytmisk gymnastik på skemaet ind imellem, og det vil også være sjovt og sundt for drengene, siger Trygve Laub Asserhøj.

Trygve Laub Asserhøj fra IDAN

Han opfordrer også idrætslærerne til at være pædagogiske og socialt involverende, og at huske på, at det er lige så vigtigt at lære eleverne at være aktive sammen og have en god oplevelse, som det er at lære dem at slå rigtigt med en badmintonketsjer eller dribble med en basketball. Når pigerne får positive, sociale oplevelser med idræt og motion i skolen, så er der større chance for, at de melder sig ind i en idrætsforening og holder fast i at motionere, lave frivilligt arbejde og så lignende.

Timisortarneq niviarsiaqqanik amigaateqarpoq

Nukappiaqqat, niviarsiaqqaniit timersortartut timigissartartullu, amerlanerujussuupput. Atuarfimmi timersortitsisartut allatut timersortitsinerisigut, pædagogikki allanngorartitsinerlu atorlugit, tamassuma equngasumik inissisimanagera iluarsisinnaavaat.

Allattoq assiliisorlu: Pia C Bang

Nukappiaqqat 9-16 ukiullit 62 %'tiisa timersorneq/timigissarneq atugarineruaat . Niviarsiaqqalli taama ukiullit 41 %'iinnaasa atugaralugu. Akerlianilli niviarsiaqqat nukappiaqqaniit amerlanerit namminneerlutik nunamut pisunneq, arlaatigulluunniit namminneerlutik timiminnik aalatitsineq, atugaraat.

Tamakkuupput 2015'imi Idrættens Analyseinstitut, IDAN'ip, timersorneq pillugu paasiniaaqqisaariffiup, nunatsinni timersorneq timigissarnerlu pillugit paasiniagaasa inerneril marluk. Misissuinerup takutippaa, niviarsiaqqat nukappiaqqallu qanoq timersortigisarneri assigiinngissuseqartigisut. Tamannali, utoqqaliar-toneril malillugit assigiinngissuseq, milliartortarsimavoq, paasiniaaqqisaarisartulli Trygve Laub Asserhøj'ip IDAN'imeersup tupaallaatigaa, meeqqat atuartut taama assigiinngitsigisumik periaaseqarmata.

- Nunani allani aamma takusinnaavarput, nukappiaqqat timigissartartut niviarsiaqqaniit amerlanerusartut, kisianni assigiinngissusaat nunatsinnisut angitiginngilaq. Taamaattoqarneranut pequtit annerit ilaagaat "nukappiaqqanut timersuutit" atorineqarnerusarmata, soorlu isikkamik arsarneq futsal'ilu, maani atorineqarnerujussuusoq, timersuutinilli niviarsiaqqanut pilerinarnerusartunik peqarpiarani, peqatigiiffiit qititsitsisartut eqqaasangikkaanni, oqarpoq.

Akerlianilli misissuineril niviarsiaqqat nassuiaapput, tassagooq namminneq timersornerusarlutik timigissarnerusarlutillu, klubbinut kattuffinnilluunniit ilaasortaaffeqaratik. Aperitikkaangamillu sooq klubbinut ilaasortaangitsut klubbinilluunniit sooq aniinnarsimangersut, akissutigigajuttarpaat, ikinngutiminnik ingerlaqatissaqannginnamik, imaluunniit misigisaramik, sungiusaasut pitsaasunik naammassisaqarnissaq timersuutilluunniit pitsaasumik inerneqarnissaa, inuttut timersoqatigiinnermiit ataatsimoornermiillu, pingaartinnerullugu isiginiartarmassuk.

- Qaqtugooortuunngilaq, niviarsiaqqat ingattamik teenager'inniguleqqaarfimminni, timimi sukkasumik allanngoriartoneril immaqalu siornatigutut assoruup-pallaarsinaajunnaarnertik pequtigalugit, peqatigiiffinni timersorusuppallaarunnaartarnerat. Sumi tamani taamaattoqarpoq, niviarsiaqqanullu aamma pingaaruteqartaqaaq, sungiusaasup pædagogisk'ioqqissaarluni timersortartut ataasiakkaarlugit, inuttut piginnaaneqarnerat tappiffigissagaa, Trygve Laub Asserhøj oqaluttuarpoq.

Ajornartorsiutaasinnaavami niviarsiaqqat nukappiaqqaniit timersunnginnerunerat – peqatigiiffiit eqqarsaatiginnerullugit - ? Aap, misissueqqissaartartoq taama isumaqarpoq.

- Peqqinneq eqqarsaatigalugu, qaaqqami arpalluni kiagukkaanni, isikkamilluunniit arsaqatigiilluni sungiusaraanni spinning'eraannilluunniit, iluaqutaat assigiissinnaammata, peqatigiiffinnili timersorneq, aamma allamik timikkut peqqissinerup saniatigut, tuniussas-saqarneroqaaq. Klubbiniliuna inoqatinut ataqqinninnissaq, ataatsimoorluni pisussaaffeqarneq, akisussaaffim-mik tiguisinnaaneq piginnaanernillu ineriartortitsineq, inuiaqatigiit akornanni suliffeqarfinnilu aqutsisuunissamik ineriartortitsinerlut, ilinniarneqartartoq, Trygve Laub Asserhøj nassuiaavoq.

Timersoqatigiiffiit kattuffii GIF'imut ilaasut, ilaasortatik 2019'itutinnagu marloriaatinngortinniarunik, taava niviarsiaqqanik klubbinil ilaasortaangitsunik ilaasortaqaal-ersinnaanerit ilimanaateqarpoq, atuarfinnili timersorneq apeqqutaavoq – taamaalillutillu timersorneq kikkunnut tamanut atugaalersissagaluaramikku.

- Tusallattaartarparput, meeqqat atuarfiini atuartut, skema malillugu timersorfitsik, isikkamik arsarnerlut anaalorunermulluunniit atortaraat, tamannali ingammik niviarsiararpassuarnut pilerinarpallaarneq ajorpoq. Timersoriaatsit allanngorartinnerinnaasigut, niviarsiaqqat ilaatinnerulernissaat ilimanaateqarneruvoq – soorlu qitinermik rytmisk'imilluunniit eqaarsaarnermik, skemami timersornissaq akunnilerataraanni, nukappiaqqanut aamma tamanna nuannersutut peqqinnartutullu misiginarsinnaavoq, Trygve Laub Asserhøj oqarpoq.

Timersortitsisartullu kajumissaarpai, timersortitsinerminni pædagogisk'iuneroqqullugit inuttullu akuliussimanageroqqullugit, eqqaamaqqullugulu atuartunut ataatsimoorluni timersoqatigiinneq nuannisatigiinnerlu, badmintonket-sjerimik eqqortumik atuinissap basketball'erlunilluunniit arsamik ingerlatsinissamik ilinniarnelul, assigiimmik pingaaruteqarmata. Niviarsiaqqat atuarfimmi timersorlutik timigissarlutillu, pitsaasunik ataatsimoornerullu nuannersuanik misigisaqartarunik, timersoqatigiiffinnut ilaasortaarusulernissaat ilimanaateqarneruvoq, taamaalillutillu timigissartarnertik attatiinnarlugu, kajumissutsiminnillu suleqataalerlutik assigisaanulluunniit ilaarusulerlutik.

Aviisi 'Ilinniartitsisoq' - mut naqqiissut

Aviisimi "Ilinniartitsisoq" marsimi 2016-mi saqqummersumi apersorneqarninni qulequtaritinnegartumut naqqiuteqalaarniarpunga uunga:

'Dem der har læsevanskeligheder i Grønland kan stadigvæk ikke få hjælp'.

Tusagassiorup apersuinerani pingaartillugu ilanngunnikuuara, ilinniartitsisut ilisimasartik aallaavigalugu piler-saarusiomerit atorussiornerillu ingerlattariaqartaraat allanik sussaqqannginnertik pissutigalugu. Isumaqqarpunga qulequtsiussimasaq eqqarsaatigalugu ima isumaqalersitsisinnaasoq, atuarniarnikkut ikorfartortariallit sumilluunniit ikorfartorneqarneqarneq ajortut. Tamannali ilumuunngilaq.

Una ersarissaqqissavara, ilinniartitsisut naak atorussaaleqigaluarlutik ilungersortarmata atuarniarnikkut ikorfartortariallit ikorfartortorniarlugit.

Apersorneqarninni pingaarnertut oqariutuutigaara, atorussiorneq ilisimasanillu katersineq maanna kommunit marluk Qaasuitsup Kommuneani aamma Kommuneqarfik Sermersooq peqatigalugit ingerlanneqarmat. Atortus-siaq ineriartortinneqartoq 1. klassip aallartinneraniit atuartut atuarnikkut ineriartornerisa ingerlaavartumik malinnaavigineqarnissaannik, siusissukkullu pisariaqartitsisunut ikorfartuisinnaanermik siunertaqarpoq.

Aamma eqqaasinnaavara Qaasuitsup Kommuneani atuarniarnikkut ikorfartortariallit pillugit suliniarneq PPR Avannaani ingerlanneqartoq iluaqutigineqartorlu ilisimagakku.

Taamaattumik isumaga malillugu qulequtaq imaassinnaagaluarpog:

'Atortussianik ineriartortitsinerimi siunertaavoq, atuartut atuarniarnikkut ikorfartortariallit siusissukkut iliuuseqarfigineqartarnissaat'.

Naqqiut qanoq pineqarumaarnersoq ilisimatinneqarnissara kissaatigaara.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga/Med venlig hilsen Karina Meincke Meeqqat immikkut pisariaqartitsisut pillugit siunnersorti/ Konsulent for børn med særlige behov Ilinniartitaanermut aqutsisoqarfik/Uddannelsesstyrelsen
Oqarasuaat/Tlf~ +299 385825

Email: kam@inerisaavik.gl

Rettelse til tidsskriftet 'Ilinniartitsisoq'

Hermed vil jeg lige komme med en rettelse til interviewet af mig i tidsskriftet "Ilinniartitsisoq", der udkom i marts måned 2016 angående et emne med overskriften:

'Dem der har læsevanskeligheder i Grønland kan stadigvæk ikke få hjælp'.

Under interviewet tilføjede jeg som noget vigtigt, at på grund af manglende materialer har lærerne til dem med læsevanskeligheder været nødsaget til at planlægge og lave deres egne materialer ud fra deres egne erfaringer. Jeg mener, at man ud fra overskriften kan udlede fejlagtigt, at de elever, der har læsevanskeligheder, ikke får støtte overhovedet. Og dette er forkert.

Jeg vil igen understrege, at lærerne anstrenger sig for at støtte elever, der har læsevanskeligheder, selv om de mangler færdiglavede materialer.

Under interviewet ville jeg komme med meddelelsen om, at man sammen med 2 kommuner, Qaasuitsup Kommune og Kommuneqarfik Sermersooq, er i gang med at lave materialer og med at indsamle viden angående emnet. Materialeproduktionen, der er i gang, følger elevernes læseudvikling kontinuerligt fra 1.klassen af, med det formål at kunne lave materialer også til elever, der tidligt får læsevanskeligheder.

Jeg kan også tilføje, at jeg har kendskab til, at man i PPR Avannaq i Qaasuitsup Kommune har travlt med at lave materialer for at understøtte elever med læsevanskeligheder og at man drager fordel af arbejdet.

Derfor kunne overskriften ellers efter min mening være:

'Formålet med at udvikle materialer er, at man tidligt kunne understøtte de elever med læsevanskeligheder'.

Så vil jeg gerne vide, hvad man har tænkt sig at gøre ved rettelsen.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga/Med venlig hilsen Karina Meincke Meeqqat immikkut pisariaqartitsisut pillugit siunnersorti/ Konsulent for børn med særlige behov Ilinniartitaanermut aqutsisoqarfik/Uddannelsesstyrelsen
Oqarasuaat/Tlf~ +299 385825
Email:kam@inerisaavik.gl

Læsevanskeligheder

Kommentar til artiklen: Ordblinde lever meget i det skjulte, Ilinniartitsisoq marts 16.

Med stor interesse læste jeg artiklen omkring de problematikker, som ordblinde har i Grønland. Knud Rasmussen på Højskolea i Sisimiut er bekymret for, hvad der ville ske med de mange ansøgere, som de desværre ikke kunne optage på deres kurser pga. økonomiske grunde og pladmangel. En meget alvorlig problematik som er et stigende problem i det moderne Grønland, hvor der stilles større og større krav til en persons uddannelsesbaggrund og især læsefærdigheder.

Derfor var det med stor forundring og dyb bekymring, at jeg læste at der ifølge artiklen findes to former for ordblindhed. Dette er faktisk forkert! Man kan ikke forklare ordblindhed på den måde, artiklen beskriver det på. Definitionen på dysleksi (ordblindhed) er problemer i hjernes sprogcenter - en dysfunktion. I artiklen beskrives dette som en hjerneskade. Dette er ikke korrekt.

Der findes mange former for læse- og læsevanskeligheder, hvor dysleksi er en af dem. Som Karina Meincke fortæller i den efterfølgende artikel, er det vigtigt, at skelne mellem hvilke typer læsevanskeligheder folk kommer med. Det er nemlig ikke lige gyldigt, hvilken undervisning de skal have for at lære at læse.

I Grønland er vi især udfordret af to ting vedr. læsning og undervisning. Manglende læreruddannede der ved noget om begynderlæsning og manglende kultur for at læse. Det skal forstås på den måde, at i visse familier læser man ikke, og når man ikke ser folk læse, lytter til oplæsning i hjemmet, læser underteksterne på TV og kommer i forbindelse med bøger, så ligger det ikke i ens opvækstkultur at læse senere hen i livet. Hvis man så samtidig synes, at læsning er lidt svært og vanskeligt, så stopper man med at læse, og bliver, det man i fagsprog kalder for, en funktionel analfabet.

Da Ilinniartitsisoq er et sted hvor lærerne henter deres informationer om faglig viden, pædagogik, didaktik og andet vigtigt for en lærer, mener jeg, at det er bekymrende og meget ærgerligt, at der i artiklen omkring ordblinde er så store faktuelle fejl og direkte forkerte betragtninger for det at være ordblind, at lærerne ikke får en korrekt viden om det at have læsevanskeligheder og det at være ordblind. Samtidig sættes der lighedstegn ved ordblindhed og manglende læsetræning/læsesvag.

Som modsvar til artiklen har jeg derfor skrevet en artikel, der forklarer de forskellige læsevanskeligheder, vi som lærere vil møde i skolen. Jeg håber, at I vil bringe den i det næste fagblad.

Med venlig hilsen
Stine Carstensen
Rådgivningslærer på Atuafik Hans Lynge, Nuuk.

Jeg har, som rådgivningslærer for specialundervisningen på min skole, ofte fået spørgsmål som: "Hvordan det kan være, at et barn ikke kan læse?" eller blevet mødt med: "Jeg tror min elev er ordblind, fordi det ikke kan læse." Når jeg så spørger ind til hvad læreren mener, har jeg opdaget, at mange ikke ved, at der er forskellige typer af læsevanskeligheder, og at ordblindhed eller Dysleksi kun er en lille del af det.

Derfor vil jeg i denne artikel forsøge, at give en forklaring på hvad læsevanskeligheder er.

I den moderne verden, uanset om vi mener herhjemme i Grønland eller i resten af verden, er det vigtigt at kunne læse og regne for at få en uddannelse og for at begå sig i samfundet. Lige meget hvorhen vi ser, er der ord, der skal læses. Om det er et vejnavn, en butik, en sms eller en avis findes der ord i mange former og længder. Det stiller krav til, at vi kan læse og forudsætter, at vi har knækket læsekoden, da vi gik i skole.

Det med at knække læsekoden er ikke altid så simpelt, som vi tror. Og det er, den udfordring mange af vores elever oplever dagligt. Det er også den udfordring mange voksne har oplevet, da de gik i skole. Om en læsekode der aldrig blev knækket, og om en læsefærdighed der ikke er der. Kort sagt, at man som voksent menneske ikke kan læse eller føler, at man ikke kan læse. En udfordring der både rammer ens selvtillid, personlighed og i værste tilfælde jobmuligheder.

Læsetræning:

Læsning er en livslang læringsproces. Du skal øve dig hele tiden for at blive en dygtig og hurtig læser. Nogle børn lærer hurtigt at knække læsekoden og lærer at læse, mens andre kæmper og kæmper.

Det at læse kan sammenlignes med det at tegne. Et barn tegner meget og gerne til et vist punkt eller en vis alder. Når det når til et bestemt trin i sin tegneudvikling, begynder det at stille krav til sig selv om kvaliteten i det, der tegnes. Det skal være rigtigt, perfekt og smukt. Når dette ikke lykkes, er der mange, der stopper med at tegne. Det betyder, at man som voksen tegner på det stadie, man stoppede på som barn. Så hvis man stoppede med at tegne da man var 9 år, så tegner man stadig som en 9-årig, selv om man er voksen.

Det samme kan siges om læsning. Når man begynder at læse selvstændigt, finder man hurtigt ud af, at det kræver træning for at blive en bedre læser. Hvis man stopper og giver op, vil man som voksen være på samme læsestadie, som man var, da man stoppede. Stoppedes man med at læse, da man gik i f.eks. 3. klasse, så vil man som voksen læse som en 3. klasses elev.

Til daglig arbejder vi lærere på mange forskellige læseniveauer. Da læsning har mange aspekter er det også vigtigt, at vi lærere hele tiden er bevidste om, hvilket læsestadie vores elever befinder sig på, hvilket læseniveau vi selv befinder os på, og hvilken type læse-

færdighed vi gør brug af i netop denne situation, i denne type undervisning. Problemet for os lærere opstår, når vi møder en eller flere elever, der har svært ved læsning. For at forstå problematikken, er det vigtigt, at vide hvilke læseproblematikker der er og hvordan man skelner dem fra hinanden.

Læsevanskeligheder:

Der findes fire overordnede typer af læsevanskeligheder. De to af dem er decideret læsehandicap, hvor de to andre er tillærte vanskeligheder.

Afasi: Afasi er et erhvervet tab af en persons tale og/eller sprogforståelse, herunder læsning. Det kan f.eks. ske, hvis en person har fået skadet sin hjerne. Det kan ske ved f.eks. en hjerneblødning, svulst eller andet. Når områder i hjernen er skadet, kan det ikke repareres. Så må andre steder i hjernen overtage funktionerne. Nogle gange lykkedes dette, mens det andre gange er gået tabt for altid. At genvinde læsningen kræver derfor massiv genoptræning.

Nogle afasipatienter oplever, at de ikke længere kan bruge deres førstesprog/modersmål, men kan bruge deres andet sprog. Dette kan lade sig gøre fordi, primærsprog og sekundærsprog gemmes hvert sit sted i hjernen. Det er meget sjældent, at vi vil møde elever med Afasi. (**Analfabet:** betyder en person der ikke kan læse, fordi personen aldrig har lært det!)

Funktionel analfabet: Personer der har lært at læse, og teknisk set godt kan læse, men som er stoppet med at læse, fordi de syntes, at det blev sværere og sværere at læse. De har derfor ikke vedligeholdt deres læseteknikker og dermed ikke udviklet deres læsning godt nok til, at de kan følge med de krav, der er til læsning. Med træning kan en funktionel analfabet sagtens blive en god læser og komme over sine læsevanskeligheder.

Vi har ikke så mange elever, der er funktionelle analfabeter, fordi de hele tiden modtager læsetræning, når de er i skole, men vi har mange forældre, der er det, og som derfor heller ikke kan hjælpe deres barn med læsetræningen hjemme. Derfor er det også vigtigt, at andre hjælper til og løfter opgaven, det være sig skolen, lærerne eller andre i lokalområdet der har muligheden og læsesourcerne. Det er vigtigt, at du som lærer er bevidst om, at dine elever ikke kan få læsestøtten hjemme.

Læsesvage: Læsesvage er ofte miljøbetinget. F.eks. børn der kommer fra hjem, som ikke har tradition for at læse. Barnets sprog og begrebsforståelse er måske også mangelfuldt. Barnet møder derfor kun læsning i skolen. Problemet for barnet opstår, når læsningen bliver teknisk sværere og emnerne og begreberne tilsvarende. Jo ældre barnet bliver, jo sværere bliver det at overskue læsningen og forstå, det man læser. De har ofte en svag hukommelse og kræver tingene gentaget mange gange. Barnet/den unge begynder at få fysiske symptomer som hovedpine, ondt i øjnene, mavepine osv. De læsesvage har typisk svært ved mange boglige fag. Det er ikke kun sprogfagene, der volder problemer, også forståelsen i de andre faglige fag er svære. Mange af disse elever holder af de kreative fag, hvor der ikke stilles krav til boglige. Men hvis man giver dem den rette støtte og undervisning, vil de med tiden kunne komme over deres vanskeligheder, og komme videre med deres skole og uddannelse/job uden de helt store problemer.

Funktionel analfabet og læsesvag hænger ofte sammen.

Ordblindhed/dysleksi: Ordblindhed er en diagnose, og er en dysfunktion i sprogcenteret i hjernen. Den er ofte arvelig i visse familier. Ordblinde elever har typisk massive læsevanskeligheder, men er fagligt dygtig i andre fag. De har typisk en god hukommelse og stor paratviden om alt muligt andet, og deltager aktivt i timerne, når tingene er mundtlige. De kommer til kort, når der skal læses eller skrives. På trods af mange gentagelser og øvelser kan den ordblinde ofte ikke genkende det skrevne ord. En ordblind kan sagtens lære at læse, men nogle gange kræver det mere utraditionelle metoder, som f.eks. et computerprogram, læsning med ørerne (ved lydbøger) og andre hjælpemidler som Apps. Heldigvis er teknikken i dag så udviklet, at det er lettere at leve med dysleksi.

Der er flere specifikke kendetegn ved en ordblind:

Typisk er det elever, der er ekstremt langsomme til at lære alfabetet og bogstavernes placering i alfabetet. De har også svært ved at huske ugedage og månedernes rækkefølge. Der er ofte spejlvending af bestemte bogstaver som (p – q / t – f / b – d / h – n) eller ombytning af vokallyde, der ligger tæt op af hinanden, helt op i 3. og 4. klasse. De kan i deres læsning læse et ord bagfra uden at opdage, at de gør det. Der kan også være særlige ord, som de udtaler forkert, uden at de selv er klar over det.

De har svært ved at høre og genkende bogstavlyde, når de skal stave. De har svært ved at rime og huske remser og sange. De genkender ikke ord, der optræder flere gange i en tekst.

Jeg håber, at du har fået en god forklaring på hvad læsevanskeligheder er, og hvordan man skelner mellem de forskellige typer af vanskeligheder. Det er vigtigt, at huske at der er forskel på de forskellige typer af læsevanskeligheder, og at du som lærer bør tage stilling til hvilken problematik, du står overfor, inden du hjælper eleven. Men uanset hvad, vil det for alle de elever du møder med læsevanskeligheder, uanset type, være vigtigt, at de selv skal yde en indsats. De skal arbejde hårdt for at kunne læse, og det er deres egen indsats, der bliver belønnet i sidste ende. Vi kan hjælpe og støtte dem, lære dem forskellige læseteknikker og systemer til at knække læsekoden, men det er deres egen arbejdsindsats, der giver dem muligheden for at lære at læse og blive en god læser.

Sine Carstensen.

Rådgivningslærer for Atuarfik Hans Lynge, Nuuk

Aviisimut ilanngutassiaq una:Naqinnernik ilisarinnissinnaangitsut isertorluinnarlutik inuusarput, pillugu oqaaseqaat, Ilinniartitsisoq marts 16.

Nunatsinni naqinnernik ilisarinnissinnaangitsut ajornartorsiutaat pillugit aviisimut ilanngutassiaq soqutigilluinnarlugu atuarpara. Sisimiuni Knud Rasmussenip Højskolermiut, pikkorissarusullutik qinnuteqartorpasuit ajorluartumik akissaqannginnertik inissaqartitsinnginnertillu pillugit akuerinngitsuukkatik, qanoq iliuuseqarfigineqassanersut naviatsassutigivaat.

Nunatsinni nutaaliaasumi, inuup ilinniartuutuuksimanissaanik minnerunngitsumillu atuarluarsinnaanissaanik piumasaqaatit sak-kortusiartuinnartumi, ajornartorsiutaavoq ilungersunartoq alliatuinnartorlu.

Taamaammallu tupigusuttorujussuullunga isumakuluutigisorujussuangerpara, ilanngutassiami allaaserisaq malillugu, naqinnernik ilisarinnissinnaangitsut immikkoorsinneqartarsimmamata marlunnut. Tamanna piviusut malillugit kukkuneruvoq! Naqinnernik ilisarinnissinnaanginneq, ilanngutassiami allaaserisatut nas-suiarneqarsinnaangilaq.

Dysleksi (naqinnernik ilisarinnissinnaanginneq/ordblind'ineq) ima nassuiarneqassaaq qaratsami oqaatsinik atuinerup sumiiffiani ajornartorsiuteqarneq – dysfunktioneqarneq. Ilanngutassiami tamanna qaratsakkut ajoquteqarnertut allaaserineqarpoq. Tamanna eqqunngilaq.

Atuarniarnermik allanniarnermillu ajornartorsiuteqarneq amerlasuunik peqquteqarsinnaavoq, dysleksi'lu taakkununga ilaaginnarpoq. Karina Meincke'llu ilanngutassiami tulluuttumi oqaluttuarnera malillugu, atuarniarnermi ajornartorsiutit assigiinngitsut atugarineqarsinnaasut, immikkoorsissinnaanissaat paasissallugu pingaaruteqarpoq. Tassami atuarnermik ajornartorsiutillit ikiussagaanni atuartitseriaaseq sorleq atugassa qinissanerlugu pingaaruteqarmat.

Nunatsinni marlunnik atuarneq atuartitsinerlu eqqarsaatiginerullugit unammilligassaqarpugut. Ilinniarsimasunik ilinniartitsisunik atuarni-aleqqarneq pillugu ilisimasalinnik amigaateqarneq atuarnermillu ileqqoqannginneq. Ima tamanna paasineqassaaq, ilaqutariit ilaasa atuarneq sammisarsanngilaat, atuarusaartunillu takusanngikaanni, angerlarsimaffinni atuffassisunik tusarnaartanngikkaanni, TV'mmi ataaticigut allasimasut atuartanngikkaanni atuakkanulluunniit tunngasunik suliaqartarsimanngikkaanni, taava alliatornermi atuarneq ileqqorineqanngitsoq inuunerup ingerlanerani attatiinarnegassaaq. Taakkunungalu ilanngullugu atuarnermut ajornartorsiuteqalaaraanni taava atuarneq unitsivinneqartarpoq, tamanalu immikkut ateqartinneqarpoq, tassa funktionel analfabet. Ilinniartitsisut suliaminnut tunngasunik paasisanik, pædagogikkimut tunngasunik, didaktiskimik /ilikkarnartunik tunngasunik allanillu ilinniartitsisumut pingaarutilinnik paasissutissanik "Ilinniartitsisoq" pissarsiffigisarmassuk, isumaqarpunga ilanngutassiami naqinnernik ilisarinnissinnaanginnermut tunngasut piviusut pillugit, paasissutissanik kukkusunik taama angitigisunik naqinnernillu ilisarinnissinnaanginneq pillugu isiginneriaatsimik kukkulluinnartumik allaaserisaqarneq naviatsannarlunilu uggornarlunnaartuusoq, ilinniartitsisullu atuarniarnermik ajornartorsiuteqarneq naqinnernillu ilisarinnissinnaanginneq pillugit paasissutissanik eqqortunik tunineqanngitsut. Ilanngullugu aamma naqinnernik ilisarinnissinnaanginneq atuarniarnermullu sungiusarnermik amigaateqarneq/ajornartorsiuteqarneq assigeeqqusigaannerat kukkusuuusoq.

Taamaammatt ilanngutassiami allaaserisaq akerlilerlugu, atuarfimmi ilinniartitsisuussugut atuarfimmi atuarniarnermi ajornartorsiutit sorliit naammattuugassaasut pillugit paasissutissanik allagaqarpunga. Neriuppunga suliaqatigitiit atuagassiaannut tullermut taanna ilanngutissagissi.

Inussiarnersumik
Stine Carstensen

Nuummi Atuarfik Hans Lynge'mi imm.atuartitsinermi siunnersorti.

Atuarniarnermik ajornartorsiutaasartut

Atuarfimmi immikkut atuartitsinermi siunnersortit suliffinni ima aperineqallattaartarpunga: "Soomitaavaana meeqqat ilaasa atuarneq sapertaraat? imaluunniit: "Immaqaana atuartuutiga ordblindiusoq, atuarneq ilikkarneq saperpaa", Ilinniartitsisunullu suna pineraat apeqqutigigaanngakku malugisalerpara, amerlasuut atuarniarnermut ajornartorsiutaasinnaasut assigiinngitsut nalusaraat, ordblindiunerlu Dysleksi'lu ajornartorsiutaasinnaasut ilaminiinnarigaat.

Taamaammatt ilanngutassiami uani atuarniarnermut ajornartorsiutaasinnaasut nassuiarniarsarissavakka.

Nunarsuatsinni nutaaliaasumi, maani nunatsiniikkaluarutta nunnarsuulluunniit ilaanni allami, iliniagaqassagaanni inuiaqatigiilluunniit iluanni inuusagaanni atuarsinnaanissaq kisitsisinnaanisarlupingaaruteqarpoq. Sumulluunniit qiviarutta atuagassanik oqaatsinik takusassaqartarpoq. Aqqusernup aterisinnaavaa, pisiniafiup, sms'i aviisilluunniit, oqaaserpassuaqarpoq assigiinngitsunik isikkulinnik takissusilinnillu. Tamakku uagut atuarsinnaanissatsinnik piumasaqaateqarput, tassami atuartuugallaratta atuarnermik ilikkarsimanissarput naatsorsuutigineqartarmat. Taannali atuarnermik ilikkarsimanissarput ilimagisatsinnit ajornaatsuinnaassanngilaq. Tamannaavorlu atuartuuterpasuatta ulluinnarni unammilligarisartagaat. Inersimasorpasuilumi atuartuugallaramik tamanna unammilligarisarnikuuaat. Atuarniarnermik ilikkangitssuuneq atuffarlunnerlu. Naatsumik oqaatigalugu, inersimasunngoreerluni atuarsinnaanginneq atuarsinnaangitsutulluunniit misigisimaneq. Unammilligassaq imminut tatiginermut, inuttut pissutsimut ajornerpaamilluunniit suliffissaagaluaamut ajoqutaalluni aporferujussuag.

Atuffarissarneq:

Atuarneruna inuuneq naallugu ilinniarusaagassaaq. Atuffarissuullutit inoorusukkuut atuarneq sungiusartuariatariqarpat. Meeqqat ilaat sukkasuumik atuarsinnaalersarput, ilaqarpulli unammillertuariatariqartunik.

Taanna atuarsinnaaneq titartaanermut assersuunneqarsinnaavoq. Meeqqat titartaasartorujussuupput aalajangersimasumillu ukioqalernissartik tikillugu titartaarusuttaqalutik. Titartaanermut ineriartornertik aalajangersimasooq killikkaangamikku, imminnut titartakkamik kusanassusissaannik piumaffigilersarput. Titartagartik kukkuneqassanngilaq, ajunngilluinnartuullunilu kusanartuussaaq. Tamannali angunngikkaanngamikku amerlasoorpasuit titartaasarunnaartarput. Tamannalu imaappoq, taamani meeraallutik titartaasarnerminnik unitsitsigamik killiffitsik, suli inersimasunngoreerlutik killiffigisarpaat. Assersuutigalugu meeraallutik 9'nik ukioqarlutik titartaanermik unitsitsigamik, inersimasunngoreeralutik 9'nik ukiulittut titartaasarput.

Atuarneq aamma taama oqaatigineqarsinnaavoq. Nammineerluni atuartalernermi erninnaq paasineqartarpoq, sukkasuumik atuartalerniaraanni sungiusarnissaq pisariaqartoq. Sukkasuumik atuartalerniarluni sungiusarnermik unitsitsinnaraanni, taava inersimasunngorluni killiffigisimasaaq killiffigineqaannartarpoq. Taamani 3.klassemili atuffarissarnerminnik unitsitsisimasut, inersimasunngortik 3.klassemiikkallarnemissut atuariaaseqartarput. Ulluinnarni ilinniartitsisutut sulinitinni atuartorpasuit atuarniarnerminnut assigiinngitsunut killissimasut sullitarpavut. Atuakkanik atuarneq isikkivinnit assigiinngitsuniit isigineqarsinnaammatt, atuartut atuarniarnerminni killiffii sumeerpiarnersut, uagut atuarnitsinni killiffippat sumiinnersoq, piffimmilu tas-sanerpiaq atuartitsinitsinni atuarniarnermut periuseq sorleq atussanerippat eqqumaffiguarlugu sianigilluarnissaa pingaarluinnartuuvooq. Ilinniartitsisutulluunniit unammilligassaaq naapitagarput tassaasoq, atuartuuteqaleraangatta atuarniarnermut ajornartorsiortumik/-nik.

Ilungersunartuali paasissagaanni pingaaruteqarpoq, atuarniarnermut ajornartorsiutini arlariinni, ajornartorsiutit sorlerpiaanersut immikkoorsissinnaanissaat.

Atuarniarnermi ajornartorsiutaasartut:

Atuarniarnermi ajornartorsiutaasartut pingaernerit sisamanut immikkorsinneqartarput. Ajornartorsiutit marluk aalajangersimasumik atuarniarnermut innarluteqarnermik peqquteqartut marlullu ilikkarnarlutat peqqutigalugit ajornartorsiutit.

Afasi: Afasi tassaavoq inuk oqalussinnaanermik oqaatsinilluunniit paasinissinnaanermik katatsissimasoq, tassungalu ilaavoq atuarsinnaajunnaarneq. Tamanna soorlu ima pisoqarsimanerata kingunerisinnavaa assersuutigalugu, inuup qarasa innarl-ersimappat. Tamanna immaq qaratsakkut aanaartoornermi, qaratsakkut tinusoomerni assigisaanilluunniit innarluteqalersimanikkut pisinnaavoq. Qaratsakkut innarlarsimasut iluarsineqarsinnaaneq ajorput. Taamaattoqartillugu qaratsap ilaata suliassat tiguspai. Ilaanni iluatsittumik pisarpoq, ilaannili iluatsinngitsoorlutik tammavittarput. Atuarsinnaaneq angoqqisagaanni sungiusarneqarneq sakkortoq pisariaqarpoq. Inuit Afasi'mik nappaateqalersimasut ilaasa oqaatsit ilikkakkatik siulliit / ilitsoqqussatik atorsinnaajunnaarsimallugit misigisarpaat, oqaatsimilli aappaat atorsinnaallugit. Taama pisoqarsinnaanera oqaatsit siulliit pingaanginnerillu qaratsami immikkoorlutik inis-sisimanerinek peqquteqarpoq. Atuartunik Afasi'mik nappaatilinnik naammattuuinissarput ili-manaateqarpallaangilaq.

(Analfabeti: isumaqarpoq inuk ilinniarsimanngisaannaramiuk atuarsinnaanngitsoq!)

Funktionel analfabeti: Tassaapput inuit atuarnermik ilin-niarsimagaluarlutik, tassalu atuarsinnaasutut oqaatigineq-arsinnaagaluartut, atuarnermik ilungersunariartuinnarlugu unitsiinnarsimasut. Taamaammata atuarniarnermut peritsitik unitsiinnarsimagamikkit atuarsinnaanertillu ineriartortikkun-naarlugu, atuarsinnaanissamut piumasaqaatit malinnaaffigis-naajunnaarlugit unittoorsimasut. Sungiusarnikkut funktionel alfabeti atuffarissilluarsinnaavoq, taamalu atuarniarnikkut ajornartorsiutini qaangerlugit.

Atuartunik funktionel alfabetiusunik naammattuuvallaarneq ajorpugut, atuarfimmimi atuarnerminni atuarnermik ilinniartin-neqartuarteramik, angajoqqaarpassuaqarporli taamaattusu-nik, taamaammallu taakku angerlarsimaffiminni meeqqamik atuarniarnernik ikiuisinnaanngillat. Taamaammata aamma pingaartorujussuuvog allat suliassamut tassunga ikiuunnissaat, atuarfiusinnaavoq, ilinniartitsisuusinnaavoq sumiiffinnilluunniit atuffarissaanissamik periarfissallit. Ilinnullu ilinniartitsisuusutit, atuartuutivit angerlarsimaffiminni atuffarissaasussaminnik peqarnerisut, paasiniassallugu eqqumaffigissallugulu pingaar-torujussuuvog.

Atuffarluttut: Atuffarlunneq avatangiisinik peqquteqarajup-poq. Assersuutigalugu meeqqat atuarnermik ileqqoqanngitsuni angerlarsimaffiliinneersut. Meeqqap oqaasii oqaatsillu isumaanik paasinilluarsinnaannginera tassunga peqquteqarsinnaavoq. Taamaattumik meeraq atuakkanik atuarfimmiinnerinnarmini sammisaqartarpoq. Meeqqamut ajornartorsiut takkuttarpoq, atu-agassanik sammisassanillu artornarnerusunik sammisaqartalis-sagaanngami. Meeqqamut atuarniarneq atuakkamillu paasinil-luarsinnaaneq oqimaalliertortarpoq utoqqaliartortona malillugu. Meeqqat eqqaamannissinnaanerat amerlanertigut annikittarpoq oqaatigineqartullu uteqqinneqagaattaarnissaat pisariaqartit-tarlugu. Meeqqat / inuusuttut timimikkut anniaateqartalersar-put soorlu niaqorlullutik, isiminnik anniarlutik, naarlullutik il.il. Atuartut atuffarluttut atuartitsissutini atuakkeriffiusartuni ajornar-torsiuteqarajupput. Oqaatsinik atuartitsissutinuinnaanngitsoq atuartitsissutinili allani paasisariaqartuni ajornartorsiulersarput. Atuartut taamaattut ilarpassuisa, atuartitsissutit assassornermik sammisassartallit atuakkanik sammisaqarnissamik piuma-saqaatitaqanngimmata, nuannarisarpaat. Tapersersuinikkulli atuartitsissummik eqqortumik ikiorneqarunik, piffissap ingerlan-

Ilinniartitsisoq 46

erani ajornartorsiutiminnik qaangiisinnaapput, ajornartorsior-pallaaratillu atuarnermik, ilinniagaqarnermik/suliffeqalernermik ingerlatissinnaalersarlutik.

Funktionel analfabeti atuffarlunnerlu imminnut ataqatigiikkajup-put.

Ordblindiuneq/dysleksi: Ordblindiuneq nappaataavoq, qarat-sip iluani oqaatsinut tunngasut inissisimaffianik ajoquteqarneq/dysfunktioneqarneq. Ilaqutariit ilaanni kingornuttagaarajuppoq. Atuartut ordblindiusut atuarniarnerminnik sakkortuumik ajor-nartorsiuteqartarput, atuartitsiffinnili allani sammisanut pikkorit-tarlutik. Amerlanertigut eqqaamallaqqissuusarput ilisimasanillu assigiinngitsorpassuarnut tunngasunik atoriaannakkanik peqartaqalutik, atuartitsinermi tiimip iluani malinnaalluartaarput, atuartitsineq oqaluinnarluni ingerlanneqaraangat. Nalornisu-ulersarpulli atuatoqassagaangat allattoqassagaangalluunniit. Qanorluunniit oqaatsit allassimasut, utikajaarneqaraluaangata qanorluunniit sungiusarsimagaluaangamikkit, amerlanertigut ilisarineq sapertarpaat. Inuup ordblindiusup atuarneq ilikkar-luarsinnaagaluarpaa, amerlanertigulli allarluinnarnik aatsaat ikiorteqaruni assersuutigalugu computerprogrammit, atuartumik tusaalluni malinnaanikkut (lydbøger) ikiortigisinnasaminilluun-niit allanik soorlu Apps'it atornerisigut. Qujanartumilli ullumikkut teknikikkut ineriartorneq peqqutigalugu, dyslekseeqarluni inuuneq oqinnerulernikuuvog.

Ordblindiusut immikkuullarissunik arlariinik ilisarnaateqartarput:

Atuartut ordblindiusut ilisarnaataat imaannerusarput, alfabetimi naqinnerit alfabetimilu tulleriiaarneri ingasattumik sumiinnerisut ilikkaruminaatittarpaat. Saniatigut sapaatip akunnerata ullui qaammatillu tulleriiaarnerisa eqqaamaniarneri ajornartittarpaat. Naqinnerit aalajangersimasut mumisillattaartarpaat soorlu $(p - q / t - f / b - d / h - n)$ imaluunniit ersiutit nipaas imminnut qanittut 3.klasse 4.klasselu tikillugit paarlaattarlugit. Oqaaseq atuagartik paasinggisaminnik tunuaniit atuarsinnaavaat. Aamma oqaatsit ilaat aalajangersimasut paasinggisaminnik allatut taasinnaasar-paat.

Allanniarlutik naqinnerit nipaani immikkoorsitsiniartarneq ajornartorsiutigisarpaat. Oqaatsinik naggateqatigiissaarineq alannagaagassanik erinarsuutinillu eqqaamanninniarneq ajornar-tittarpaat. Allassimasumi oqaaseq arlaleriarluni allassimagaluar-toq ilisarineq sapertarpaat.

Neriuppunga atuarniarnermi ajornartorsiutaasartut pillugit paasisaqarluarsimassasutit, taakkulu ajornartorsiutit assigi-ingissutaat qanoq immikkoorsinneqartartut paasisaqarfi-galugit. Pingaaruteqarpormi eqqaamassallugu atuarniarnermi ajornartorsiutit immikkooruteqarmata, illillu ilinniartitsisuusutit aalajangertussaavat, atuartup ajornartorsiutaa iluarsiniarlugu, illit ajornartorsiummut sorlermut immikkoorsinnissaa aalajanger-tussaagakku. Pingaaruteqarporli, atuartut ikiugassavit atuarniarnikkut ajornartorsiutaat sorliugaluarpataluunniit, taakkua namminneerlutik aamma suleqataanermikkut iliuuseqagataanis-saat eqqaamassagakku. Atuarneq ilikkassagunikkut assororlu-tik sulisariaqarput, taakkumi namminneerlutik assorunnetik naggataatigut akileneqaatigisussaammassuk. Ikiuisinnaavugut tapersersuillutalu, atuarneq ilikkassagaanni suut aqqutissaasut ilinniartiissutigisinnavaavut, taakkuliuna namminneerlutik sulin-iarnermikkut atuarsinnaangortussat atuffarissunngorlutillu.

Sine Carstensen.

Nuummi, Atuarfik Hans Lyng'e mi immikkut atuartitsinermi siun-nersorti.

Opfordring

Af Justus Kaspersen, redaktør

Når Ilinniartitsisoq udkommer, så indeholder det en gang imellem emner til debat/diskussion. Disse emner bliver bare læst af lærerne, eller og så bliver der talt om dem rundt omkring, hvilket også er godt.

Jeg vil hermed gerne opfordre jer til at nedfælde jeres tanker, om I er enige, forslag m.m. og sende dem til vores tidsskrift!

Når vi nu bor langs kysten så langt fra hinanden, tror jeg, at vi allesammen har noget godt, der kan bruges i vores daglige arbejde som lærere, f.eks. om pædagogik eller om emnearbejder.

- I kunne eventuelt skrive om jeres organisering af jeres dagligdag på skolen, på samme måde som da skolen i Niaqornaarsuk engang præsenterede deres skole for os på en rigtig god måde.

- Og vi skal jo også løbende gøre vores samarbejde med

forældrene bedre i hverdagen, hvordan har nogle andre skoler gjort deres samarbejde bedre?

- Hvordan hjælper I de elever, der har særlige behov på jeres skole? Og på samme måde hvordan støtter I de elever, der er meget selvstændige, så de ikke går i stå? Okay, der er en folkeskole, men jeg tror, at vi alle sammen bruger forskellige metoder i vort arbejde i alle byer og bygder langs kysten.

Brug vores tidsskrift som det, der spreder gode forslag! Det er i orden, at I nedfælder jeres ord direkte uden at rette dem, vi kan rette jeres sætninger og fejl så godt, vi kan her i redaktionen.

Jeg håber, at I vil tage godt imod min opfordring og jeg håber, at I har haft en god sommer!

Kaammattuut

All. Justus Kaspersen, redaktør

Ilinniartitsisoq saqqummeraagami ilaanneeriarluni oqallisissianik imaqartarpoq. Tamakkulu oqallisissiat ilinniartitsisunit atuarnegaannartarput, immaqalumi oqaasiinnartigut isummorsorfigineqartarlutik aamma tamanna ajunngilaq.

Kaammattuutigerusuppara isummorsornisi isumaqataasut, akerlisut, siunnersuutit il.il. aviisitsinnut allakkatigut ilannguttaqqullugit!

Sineriammi taama isorartutigisumi inissisimalluta ulluinnarni sulinitinnut tunngasunik assigiinngitsunik tamatta iluatinnartunik ilinniartitsisoqatitta atorneqarsinnaasunik peqarpugut, tamakkulu perorsaannermut atuartitsinermut, sammisaqarnermulluunniit tunngasunik imaqarsinnaaput.

- Immaqa atuarfissi ulluinnarni sulinissinni qanoq aqqis-suusaaersaq saqqummiussinnaavarsi, soorlu ukialuit matuma siora Niaqornaarsummi nuannerluinnartumik atuarfitsik avammut ilisaritinnikuugaat.

- Aamma ulluinnarni angajoqqaanik suleqateqarnitsinni pitsanngorsaajuartussaannerput eqqarsaatingalugu,

qanormita atuarmiit ilaasa angajoqqaanik suleqateqarnertik pitsaanerulersissimavaat?

- Atuartut immikkut pisariaqartitsisut atuarfissinni qanoq ikiorneqartarpat, taamatullu aamma illua-tungaani atuartut nammineerluarsinnaasut unittuunnginnissaat pillugit qanoq ingerlarsortinneqarpat?

Aap, meeqqat atuarfiat ataasiuvoq, kisianni sineriammi illoqarfinni nunaqarfinnilu tamatta qularinngilara tamatta assigiinngitsunik periuseqarluta ingerlatsivugut.

Aviiserput siammarterivittut atorluartarniarsuuk! Ajunngilaq allaleraagassi oqaasissasi "nakkaatiinnarsinnaavarsi", uagut maani aqqisuisoqarfimmi oqaaseqatigiit, kukkunerillu sapinngisarput tamaat naapertorlugu naqqis-suiffigisassuagut.

Neriuppunga kaammattuina atorluarumaarissi, aasarsiorluarsimassasusilu!

SIDEN SIDST

Lisbeth Frederiksen, IMAK

Indmeldelse og ændringer.

Vi håber, I er kommet godt i gang med det nye skoleår. Der er altid en del nye indmeldelser og ændringer af medlemsskab i forbindelse med et nyt skoleår. I år ser det ud til, at rigtig mange har fået indsendt ændrings- og indmeldelsesblanketter. Sekretariatet registrerer disse løbende og udsender revideret medlemsliste til tillidsrepræsentanterne de steder, hvor der er kommet ændringer og indmeldelser fra.

Ændringerne kan være nyt ansættelsessted, ny adresse, nyt bankkontonummer, stillingsskift osv.

Desværre er der enkelte, der ikke får lavet disse ændringer, så hvis du ikke har fået det gjort, så skynd dig gøre det. HUSK - i henhold til IMAKs vedtægter er det den enkeltes eget ansvar, at IMAK får en blanket med disse ændringer.

Hvis du er ansat fra Danmark, SKAL du også lave en ændringsblanket, selvom du har meddelt din gamle kreds i Danmark, at du er flyttet til Grønland. Du kan ikke blive medlem i IMAK, før vi har din underskrift mv. Det betyder, du får restance, og risikerer at blive meldt ud, hvis du ikke får afleveret en blanket til IMAK.

Nogle tror, at de blot kan fortsætte som medlem af DLF uændret, mens de er i Grønland. I henhold til samarbejdsaftalen mellem DLF og IMAK skal alle med ansættelse i Grønland flyttes til IMAK, som er en kreds af DLF men med en særlig status, der gør det nødvendigt, at IMAK får medlemmets underskrift.

Betaling af kontingent

Hovedparten af IMAKs medlemmer får kontingentet trukket fra deres konto via NETS (PBS), som det fremgår af IMAKs vedtægter. Dette betyder en væsentlig mindre administration for IMAK end da det blev opkrævet over lønnen.

Desværre er der dog en gruppe, der får tilsendt girokort i stedet.

Det koster IMAK en del penge, når NETS må sende girokort ud i stedet for at kunne trække kontingentet. Ofte er det den samme gruppe medlemmer, der kommer i restance, fordi girokortet ikke kommer frem, bliver væk osv. Der kan der være flere grunde til, at betalingsaftalen med NETS ikke virker, men er du en af dem, der får girokort, bedes du tage kontakt til din bank for at få undersøgt, hvorfor betalingsaftalen ikke virker.

Husk i henhold til IMAKs vedtægter er det den enkelte medlems ansvar løbende at tjekke, at man betaler kontingent til tiden.

HØRINGSPORTALEN.

Vi har tidligere gjort opmærksom på høringsportalen på imak.gl. Her lægges de lovforslag mv., som IMAK får i høring ud, så alle medlemmer har mulighed for at sende deres kommentarer til IMAK. Så brug din direkte indflydelse som medlem, gå ind på portalen, læs forslagene og send dine kommentarer til IMAK, så vil de indgå i bestyrelsens arbejde.

Tjek af aktivitetsplaner og lønsedler.

Sekretariatet får i øjeblikket mange henvendelser fra medlemmer, der gerne vil have tjekket aktivitetsplan og lønseddel. Dette gør IMAK gerne, men vil gerne henstille til jer, at I først taler med jeres tillidsrepræsentant, da de på kurser er instrueret i, hvordan man gør. Det vil give kortere svarfrist og give jer mulighed for direkte spørgsmål. Hvis der så er forhold som tillidsrepræsentanten ikke kan svare på, er I selvfølgelig velkomne til at kontakte sekretariatet.

Hviletid – og fridøgn ved lejrskoler og studieture.

Det er tid for lejrskoler og studieture, i den anledning får IMAK rigtig mange henvendelser fra medlemmer og tillidsrepræsentanter.

Desværre kommer henvendelserne oftest først, når man er taget af sted eller kommet hjem og så viser det sig at turen har været gennemført i strid mod lovgivningen og

[www.im](http://www.imak.gl)

aftalen vedr. fridøgn og hviletid. Dette er svært at gøre noget ved sådanne overtrædelser, når turen har været gennemført, for manglende afholdelse af hviletid og fridøgn kan normalt ikke kompenseres med penge eller fri, når der er gået flere dage efter hjemkomsten. Hviletid og fridøgn skal jo holdes for at den ansatte ikke skal lide overlast, så det skal holdes i henhold til gældende regler. Det vigtigste i den forbindelse er, at der INDEN turen påbegyndes er udarbejdet en arbejdsplan, der sikrer, at lovgivning og aftale overholdes. Ansvar for at en sådan plan foreligger er ledelsens, men såvel TR som sikkerhedsrepræsentant og den enkelte ansatte har et medansvar, så hvis ledelsen ikke tager initiativ til dette, må de øvrige parter henvende sig til ledelsen for at få det gjort. Det er meget vigtigt, at der foreligger en sådan plan. Hvis uheldet skulle være ude og en ansat kommer til skade på en sådan tur, og det viser sig, at reglerne om hviletid og fridøgn ikke er overholdt, kan såvel kommunen som den enkelte leder personligt blive stillet til ansvar for en evt ulykke.

Feriefondene.

Der skal være valg til begge feriefonde her i efteråret, så hold øje med IMAKs hjemmeside og de informationer I får fra jeres tillidsrepræsentant.

Kontakt til sekretariatet

I perioder er nogle af medarbejderne på tjenesterejser eller kurser/efteruddannelse. Vil du være sikker på din mail bliver hurtigst muligt, så send den til imak@imak.gl i stedet for til enkeltpersoner

IMAK

Noorlernut 23

Postboks 867

3900 Nuuk

Tlf. 32 25 50

Fax 32 50 61

Email: imak@imak.gl

ak.gl

KINGULLERMIT

Lisbeth Frederiksen, IMAK

Ilaasortanngorlaa allannguutillu allat.

Neriuppugut ukiumut atuariusumut nutaamut aallartillu-artusi.

Ukioq atuariusoq nutaaq aallartikkaangat, nutaanik ilaasortanngortoqangaatsiartarpoq, ilaasortaanermullu tunngasunik allannguuteqartarluni. Ukioq manna amerlasoorpassuit ilaasortaanerminnut allannguutissanik, ilaasortanngorusullutillu immersukkaminik nassiussuipput. Allaffeqarfimmi nalunaarsuutit tamakku allattorusaarpavut, ilaasortallu atiisa allattorsimaneri iluarsaateriarlugit, sumiiffinni allannguuteqarsimasuni, sinniisunut nassiussavavut.

Allannguutit makkuusinnaapput, najukkamik allannguinerit, adressit nutaat, bankkontonormut nutaat, allami atorfeqalernerit il.il.

Ajoraluartumilli ataasiakkaat suli allannguutiminnik nalunaarsuisimanngillat, taakkununga ilaaguit, tuaviorlutit tamanna sularipallassavat. EQQAAMASSAVAT IMAK'ip malittarisassai malillugit, inuit ataasiakkaat namminneq, IMAK'imut allannguutiminnik immersukkatik nassiunnissaat, akisussaaffigimmassuk.

Danmark'imi atorfinissimaguit, ILLIT aamma allannguutinnik immersuissaatit, Danmarkimi suliffigisimasannut, nunatsinnut nuunnerit nalunaarutigisimagaluarukkuluunniit. IMAK'imut ilaasortanngorsinnaanngilatit atsiukkannik il.il. tigusaqarsimanngikkutta. Taava akiligassaqaalissaatit ilaasortaajunnaarsinneqariaannaallutillu, IMAK'imut immersukkannik nassiussisimanngikkuit.

Inuit ilaat isumaqartarput, nunatsinniinnerminni DLF'imut ilaasortaanertik allanngortinnagu, attatiinnarsinnaallugu. DLF'ip IMAK'illu akunnerminni suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat malillugit, nunatsinni atorfinittut tamarmik, ilaasortaaffimminniit IMAK'imut nuuttartussaapput, IMAK'i DLF'imut atavooq, immikkulli ittunik malittarisasaqarluni, taamaalilluni IMAK'imut, ilaasortatut atsiornerpit nassiunnissaa, piumasarineqarluni.

Ilaasortaanermut akiliutit

IMAK'imut ilaasortat amerlanerpaartaasa, ilaasortaaner-

minnut akiliutissatik kontominniit NETS (PBS), IMAK'ip malittarisassai malillugit, ilanngaatigitartarpat. Taamaaliorneq IMAK'ip allaffissornikkut suliassanik ikilisaatangaatsiartarpoq, aningaasarsianit akiligassatut ilanngarterinnermiit.

Taamaakkaluartorli ajoraluartumik ilaasortat ilaat, tassunga taarsiullugu, girokortimik nassittariaqartarpavut. Taamaaliortarneq IMAK'imut ooraaataangatsiartarpoq, tassa NETS ilaasortaanermut aningaasartuutaagaatsiartarpoq girokortimik nassiussueqqullugu piumafigisariaqartarmagu, uffa kontonit ilanngaatigineqaannarsinnaagaluartut. Amerlanertigullu aamma ilaasortat taakkuusarput akiligassaqaalersortut, girokortit nassiuneqarnerat kinguaattoorsimagaangat, tammarsimagaangat il.il.

NETS'i atorlugu akiligassanik akileeqqusinerit, assigiinngitsut peqqutaallutik, akilerneqanngitsoorsinnaapput, girokortinilli nassitittartunut ilaaguit, qinnuigissavatsigit, bankit attavigeqqullugu paasiniaqqullugulu, suna peqqutigalugu akiliutitit ajortumik ingerlalertarnersut.

Eqqaamassavat, IMAK'ip malittarisassai malillugit, ilaasortat namminneerlutik, akiliutiminnik piffissaq eqqorlugu akiliisarnarlutik, misissuisarnissartik pisussaaffigimmasuk.

TUSARNIAAVIK.

Siornatigut imak.gl.'imi tusarniaaviup misissorneqartarnissaa pillugu, eqqaasitsisarnikuuvugut. Tassunga inatsisissanik siunnersuutit assigisaallu, IMAK'ip tusarniaatissatut ikkuttagai, ilaasortanit tamanit oqaaseqaatigineqarsinnaasut, takuneqarsinnaammata. Taamaalillutit ilaasortatut toqqaannartumik sunniuteqarsinnaanerit atorluarniassagakku, isaafig iserfigiuk, siunnersuutit atuakkit IMAK'imullu oqaaseqaatigiumasatit nassiullugit, taakku taava siulersuisut suliassamittut tigusassavaat.

Aktivtetsplan'inik akissarsiallu allagartaanik misissuineq. Ulluni makkunani Allaffeqarfik, ilaasortat aktivtetsplan'iminnik akissarsiamillu allagartaanik misissueqqusisunit, saaffineqaqattaarpoq. IMAK'ili aamma taamaaliorusuttarpoq, kisianni siullermik sinniisussinnut

www.im

saaffiginnittarnissassinnik innersuukkumavaasi, taakkua qanoq iliortoqartassanersoq pillugu pikkorissartin-neqarnikuummata. Taamaaliornissigut sukkanerusumik akissutisisarnissassinnik periarfissaqassagassi, apeqquti-nillu, toqqaannartunik aperinissassinnik, ilitsersorneqa-reersimassallusi. Soorunami tatigisaallutik sinniisusi pissutsinik akisinnaangisaqarpata, allaffeqarfimmut saaaffiginninnissassinnut tikilluaqqusaavusi.

Qasuersaarneq – lejrskolerner mi paasisassarsiorlu-nilu angalaarnerni ulloq unnuarlut freernerit.

Lejrskolernissamut paasisassarsiorlunilu angalaarnis-samut piffissanngorpoq, taakkununga tunngasunik, ilaa-sortarpassuit tatigisaallutillu sinniisorpassuit, IMAK'imut saaffiginnittarput.

Ajoraluartumilli, amerlanertigut saaffiginnissutit, anga-laarluni aallareerner mi angerlareerner miluunniit pisarput, taavalu aatsaat paasineqartarluni, inatsit, ulloq unnuarlut freerner mi qasuersaarnermullu tunngasut, unioqqutil-lugit sulisoqartarsimasoq. Inatsimik malinninngitsoornerit tamakku iluarsiuminaattarput, angalareersimagaanni, tassami angalareerluni ullullu immaqa arlallit ingerlareer-simappata, qasuersaarsimannginnerit, ullormi unnuamilu freersimannginnerit, aningaasanngorlugit freerfittulluunniit tiguneqarsinnaajunnaartarmata. Qasuersaarnernit, malit-tarisassat malillugit, ullormi unnuamilu freerfiillu tas-saassussaammata, angalanerni ajoqusinnginnissamut iluaqutissat.

Tamakkununga tunngatillugu pingaarnerpaavoq, an-galanissaq SIOQQULLUGU, suliaasanut tunngasunik, malittarisassat malillugit sulisoqarnissaa qulakkeer-niarlugu, pilersaarusioreersimanissaq. Pilersaarusioreertoqarsimanissaa, atuarfimmi aqutsisup akisussaaf-figaa, kisiannili aamma soorlu TR'ip, isumannaatsumik ingerlasoqarnissaa, sulisullu ataasiakkaat namminneq akisussaaqqataaffigaat, tassa atuarfimmi aqutsisup, nam-mineerluni eqqumaffiginngippagu, suleqataasut tamanna sianigeqqullugu, aqutsisuminnut saaffiginnissutigissavaat. Pingaaruteqarlunnaarpoq, taama ittumik pilersaarum-mik, peqartoqarnissaa. Tassami angalanerni taamaat-tuni, sulisut ilaat ajoqusissagaluarpata, malittarisassallu, qasuersaarnermut fridøgnimullu tunngasut, eqqortumik

malinneqarsimanngippata, taava kommune atuarfiulluun-niit aqutsisua, ajunaarnermi pisuutinneqarsinnaammat.

Feeriefondit.

Ukiamut feeriefondinut qinersisoqartussaavoq, taamaam-mat IMAK'ip nittartagaa tatigisaallutillu sinniisussi paasis-sutissiissutaat malinnaavilluassavasi.

Allaffeqarfimmut attaveqarneq

Piffissap ilaani suleqativut atorfimminni suliaqarlutik anga-lasarput pikkorissarlutik/ ilinniaqqillutilluunniit. Allakkavit sukkasuumik atuarneqarnissaat qulakkeerumagukku, taava uunga imak@imak.gl nassiutissavatit, inunnut ataasiakkaanut nassiunnagit.

IMAK

Noorlernut 23

Postboks 867

3900 Nuuk

Tlf. 32 25 50

Fax 32 50 61

Email: imak@imak.gl

ak.gl

